

HE 82/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja verkon välityspalveluiden valvonnasta annetun lain 1 ja 17 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi jätelakia ja verkon välityspalvelujen valvonnasta annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on antaa EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen täytäntöönpanon kannalta tarpeellinen täydentävä sääntely. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi asetuksen edellyttämät kansalliset valvovat viranomaiset, poistettavaksi asetuksen kanssa päällekkäinen kansallinen sääntely sekä tehtäväksi tarvittavat informatiiviset viittaukset asetukseen. Pakkausten tuottajayhteisölle ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjälle säädettäisiin velvollisuus osoittaa jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen vähimmäisosuus määräahoistaan sekä vaatimus asettaa vakuus, jolla katetaan tuottajan vastuulle kuuluvien tuotteiden jätehuoltotoimista aiheutuvat kustannukset tuottajayhteisön toiminnan päättymisen tai maksukyvyttömyyden varalta. Elintarvikeviranomaiselle säädettäisiin oikeus periä maksu suorittamistaan asetuksen valvontatoimista.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 12.8.2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	7
2 Pakkausasetuksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	10
3 Nykytila ja sen arviointi	16
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	20
4.1 Keskeiset ehdotukset	20
4.2 Pääasialliset vaikutukset	25
4.2.1 EU:n pakkausasetuksen vaikutukset	25
4.2.2 Esityksen taloudelliset vaikutukset	26
4.2.2.1 Esityksen vaikutukset yrityksiin	26
4.2.2.2 Esityksen vaikutukset viranomaisten toimintaan	27
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	30
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	30
5.1.1 Toimivaltaiset viranomaiset	30
5.1.2 Seuraamukset	32
5.1.3 Tuottajayhteisöltä vaadittava vakuus	32
5.1.4 Jätteen synnyn ehkäisyyn osoitettava rahoitus	33
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot	33
6 Lausuntopalaute	34
6.1 Lausuntopyyntö ja lausuntopalautteen pääasiallinen sisältö	34
6.1.1 Jätelain muutosehdotuksista annetut lausunnot	35
6.1.2 Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta	40
6.1.3 Alemman asteinen sääntely	41
6.2 Esitykseen lausuntokierroksen jälkeen tehdyt muutokset	41
7 Säännöskohtaiset perustelut	42
7.1 Jätelaki	42
7.2 Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta	53
8 Lakia alemman asteinen sääntely	54
9 Voimaantulo	57
10 Toimeenpano ja seuranta	57
11 Suhde muihin esityksiin ja talousarvioon	58
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisympäristöön	58
12.1 Esityksen merkitys pakkausasetuksen täytäntöönpanossa	58
12.2 Valvonta ja seuraamukset	59
12.3 Tiedonsaantioikeudet	60
12.4 Yhteenveto	60
LAKIEHDOTUKSET	61
1. Laki jätelain muuttamisesta	61
2. Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 1 ja 17 §:n muuttamisesta	67
LIITE	69
RINNAKKAISTEKSTIT	69
1. Laki jätelain muuttamisesta	69

2. Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 1 ja 17 §:n muuttamisesta....82

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Ehdotuksen taustana on EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetus (EU) 2025/40¹, jäljempänä *pakkausasetus*, joka edellyttää päällekkäisen sääntelyn poistamista kansallisesta lainsäädännöstä, tarpeellisia informatiivisia viittauksia sekä täydentävää sääntelyä.

Komission asetusehdotuksen perusteena oli pakkausjätteen määrän jatkuva kasvu, pakkausten huono kierrätettävyys sekä kierrätys alemman jalostusasteen tuotteisiin. Ehdotuksen tavoitteena oli ehkäistä syntyvän pakkausjätteen määrää rajoittamalla tarpeetonta pakkaamista ja edistämällä uudelleenkäytettäviä ja uudelleentäytettäviä pakkausratkaisuja. Lisäksi tavoitteena oli lisätä korkealaatuista kierrätystä sekä vähentää luonnonvarojen kulutusta ja luoda toimivat kierrätysraaka-aineiden markkinat.

Pakkausasetuksen kansallinen toimeenpano tapahtuisi useammassa vaiheessa. Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi asetuksen toimeenpanon kannalta keskeisistä valvovista viranomaisista sekä poistamaan kansallisesta lainsäädännöstä pakkausasetuksen kanssa päällekkäinen sääntely. Lisäksi ehdotetaan asetuksen edellyttämää täydentävää sääntelyä, joka velvoittaisi pakkausten tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän osoittamaan jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen vähimmäisosuuden määrärahoistaan. Pakkausten tuottajayhteisön olisi asetettava vakuus, jolla katetaan tuottajan vastuulle kuuluvien tuotteiden jätehuoltotoimista aiheutuvat kustannukset kolmen kuukauden ajan.

Pakkausasetuksen toimeenpanon seuraavassa vaiheessa säädettäisiin muun muassa asetuksen säännösten rikkomiseen sovellettavista mahdollisista uusista seuraamuksista. Lisäksi jatkossa arvioidaan tarpeelliset toimet ja lainsäädäntöehdotukset sitovien pakkausjätteen kierrätystavoitteiden ja pakkausjätteen määrän vähentämistavoitteiden saavuttamiseksi sekä arvioidaan asetuksen sallimissa rajoissa mahdollisten kansallisten poikkeusten tai joustojen tarkoituksenmukaisuus. Seuraavassa vaiheessa säädettäisiin myös biojätteen kanssa yhdessä käsiteltäväksi tarkoitettujen biohajoavien ja kompostoituvien pakkausten kansallisista vaatimuksista sekä tiettyjen myöhemmin voimaan tulevien vaatimusten edellyttämästä kansallisesta täydentävästä sääntelystä, kuten uudelleenkäyttötavoitteiden raportoimisesta ja jätteistoiden merkitsemisestä. Tarvittavat lainsäädännön muutokset valmistellaan mahdollisuuksien mukaan jätelain kokonaisuudistuksen (kiertotalouslaki) tai muiden jätelain muutosten yhteydessä.

Nykyinen voimassa oleva lainsäädäntö yhdessä esityksessä ehdotettujen pakkausasetusta täydentävien säännösten kanssa kattaa pääasiallisesti laajennetun tuottajavastuun toimeenpanon edellyttämän kansallisen sääntelyn, kuten tuottajavastuuta koskeva lupamenettely, tuottajaa ja tuottajavastuujärjestöä koskevat vaatimukset, pakkausjätteiden erilliskeräystä koskevat vaatimukset sekä tuottajien raportointivelvoite.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2025/40, annettu 19 päivänä joulukuuta 2024, pakkauksista ja pakkausjätteestä, asetuksen (EU) 2019/1020 ja direktiivin (EU) 2019/904 muuttamisesta sekä direktiivin 94/62/EY kumoamisesta

Pakkausasetuksen toimeenpano edellyttää myös, että jäsenvaltiot sisällyttävät kansallisiin jätteen synnyn ehkäisemistä koskeviin ohjelmiin erityisen luvun pakkausten, pakkausjätteen ja roskaantumisen ehkäisemisestä. Ohjelmassa on otettava huomioon pakkausasetuksessa asetetut vaatimukset pakkausjätteen synnyn ehkäisemiseksi. Jäsenvaltioiden on lisäksi sisällytettävä kansallisiin jätehuoltosuunnitelmiin erityinen luku pakkauksista huolehtimisesta ja pakkausjätehuollosta. Siinä on otettava huomioon pakkausasetuksen säännökset pakkausjätteen keräysjärjestelmistä, pantillisista palautusjärjestelmistä ja kierrätystavoitteista.

Taulukossa 1 on esitetty yhteenveto pakkausasetuksen vaiheittaisesta kansallisesta toimeenpanosta.

Taulukko 1. Taulukossa esitetään yhteenveto pakkausjäteasetuksen vaiheittaisesta toimeenpanosta (osat 1a-1c). Ensimmäisessä osassa (1a) kuvataan hallituksen ehdotuksessa ehdotettavat lainsäädännön muutokset. Toisessa osassa (1b) kuvataan seuraavassa vaiheessa tehtävät tai arvioitavat säännökset. Kolmannessa osassa (1c) kuvataan pakkausasetuksen edellyttämät muut ohjauskeinot, kuten suunnitelmien ja ohjelmien tekeminen sekä mahdollisten vapaaehtoisten sopimusten arviointi lainsäädäntöä korvaavana ohjauskeinona.

1a. Lainsäädännön muutosten ensimmäinen vaihe
<i>Hallituksen esityksessä esitetään säädettäväksi ja tulevan voimaan 12.8.2026</i>
Poistetaan mahdollinen pakkausasetuksen kanssa oleva päällekkäinen sääntely kansallisesta lainsäädännöstä ja lisätään tarpeelliset informatiiviset viittaukset pakkausasetuksen säännöksiin.
Säädetään pakkausasetuksen edellyttämistä valvovista viranomaisista
Säädetään elintarvikevalvontaviranomaiselle oikeus periä maksu tarkastuksista ja valvontatoimista.
Säädetään tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuudesta osoittaa jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen vähimmäisosuuden määrärahoistaan. (Pakkausasetuksen 51(3) artikla).
Säädetään pakkausten tuottajayhteisön velvollisuudesta asettaa vakuus ja esittää selvitys vakuudesta hakemuksessa tuottajarekisteriin hyväksymiseksi. Lisäksi vakuuden esittäminen säädetään tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykseksi. (Pakkausasetuksen 47(6) artikla)
Säädetään viranomaiselle oikeus saada pyynnöstä pakkausasetuksen valvontaa varten tarpeelliset tiedot.
Säädetään pakkausasetuksen rikkominen jätelain rikkomusta tai laiminlyönnin oikaisemista ja uhkasakon määräämistä koskevaan sääntelyyn.

<p>1b. Lainsäädännön muutosten toinen vaihe</p> <p><i>Säädetään mahdollisuuksien mukaan jätelain kokonaisuudistuksen (kiertotalouslaki) tai muiden jätelain muutosten yhteydessä</i></p>
<p>Säädettäisiin mahdollisista uusista säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista /seuraamusmaksusta. (Pakkausasetuksen 68 artikla)</p>
<p>Säädetään tarpeelliset säännökset pakkausasetuksessa asetettujen erilliskeräys- ja kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi.</p>
<p>Säädetään tarpeelliset säännökset pakkausasetuksessa asetettujen pakkausjätteen määrän vähentämistä koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi.</p>
<p>Säädetään tarkoituksenmukaisista kansallisista poikkeuksista tai vapautuksista pakkausasetuksen säännösten perusteella.</p>
<p>Säädetään tiettyjen myöhemmin voimaan tulevien pakkausasetuksen vaatimusten edellyttämästä kansallisesta täydentävästä sääntelystä, kuten uudelleenkäyttö- ja muiden tavoitteiden raportoimisesta ja jäteastioiden merkitsemisestä.</p> <p>Arvioidaan myös pakkausasetusta pidemmälle menevien tavoitteiden asettamisen tarve sekä tarkoituksenmukaisuus.</p>
<p>Säädetään tarkemmin millaisia biohajoavia ja kompostoituvia pakkauksia on mahdollista kerätä yhdessä biojätteiden kanssa. (Jätedirektiivin 22(1) artikla)</p>

<p>1c. Muut ohjauskeinot, suunnitelmat ja ohjelmat</p>
<p>Valmistellaan valtakunnalliseen jätesuunnitelmaan erillinen luku pakkauksista huolehtimisesta ja pakkausjätehuollosta. Siinä on otettava huomioon pakkausasetuksen säännökset pakkausjätteen keräysjärjestelmistä, pantillisista palautusjärjestelmistä ja kierrätystavoitteista.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osin päällekkäinen tuottajien erilliskeräystä ja kierrätystä koskevien säännösten kanssa (ks. kohta 1b.)
<p>Valmistellaan valtakunnalliseen jätteen synnyn ehkäisemistä koskevaan ohjelmaan erityinen luku pakkausten, pakkausjätteen ja roskaantumisen ehkäisemisestä. Ohjelmassa on otettava huomioon pakkausasetuksessa asetetut vaatimukset pakkausjätteen synnyn ehkäisemiseksi.</p>
<p>Arvioidaan ympäristöministeriön ja Kaupan liiton välille solmitun muovikassisopimuksen jatkamisen edellytykset. Arvioidaan vapaaehtoisen sopimuksen vaikuttavuus ja mahdollisuus täyttää pakkausasetuksessa asetettu vaatimus muovikassien kulutuksen kestäväksi vähentämiseksi.</p>

Arvioidaan muut tarkoituksenmukaiset toimet ja säännökset, joita pakkausasetus edellyttää / mahdollistaa jäsenvaltioiden toteuttavan, kuten:

- uudelleenkäyttöjärjestelmien kannustaminen,
- innovatiivisten pakkausten keräys- ja lajitteluinfrastruktuurin parantaminen
- kannustaminen ravintoloita tarjoamaan hanavettä maksutta tai pientä maksua vastaan
- kierrätettävien pakkausten polttamisen kieltäminen
- mahdollisuus varmistaa erilliskerättävän pakkausjätteen lajittelu ennen loppukäsittelyä
- tarvittaessa kannustettava kierrätetyn pakkausjätteen käyttöön pakkausten ja muiden tuotteiden tuotannossa.

1.2 Valmistelu

EU säädöksen valmistelu

Komissio antoi esityksen pakkauksia ja pakkausjätettä koskevan lainsäädännön tarkistamisesta 30.11.2022 ([COM\(2022\)667 final](#)). Parlamentin ympäristövaliokunnan (ENVI) raportoijana toimi Frédérique Ries. Parlamentti hyväksyi muutosehdotuksensa 23.11.2023. Ympäristöneuvosto keskusteli ehdotuksesta (policy debate) 16.3.2023. Ympäristötyöryhmä käsitteli ehdotusta 17 kokouksessa Ruotsin ja Espanjan puheenjohtajuuskausilla ja saavutti yleisnäkemyksen (16946/23) 18.12.2023.

Toimielinten väliset neuvottelut aloitettiin Belgian puheenjohtajakaudella tammikuussa 2024. Lukuisten teknisten neuvotteluiden lisäksi pidettiin kolme varsinaista kolmikantaneuvottelua 5.2.2024, 4.3.2024 ja 8.3.2024. Jäsenmaiden pysyvien edustajien komitea hyväksyi neuvottelutuloksen 15.3.2024. Parlamentti puolestaan äänesti sovun puolesta täysistunnossaan 24.4.2024. Parlamentin vaalien takia ehdotuksen lopullinen hyväksyminen siirtyi syksyyn 2024. Asetus annettiin 19.12.2024 ja se tuli voimaan 11.2.2025 ja sitä sovelletaan 12. päivästä elokuuta 2026.²

Asetuksessa säädetään komission tehtäväksi valmistella lähivuosina useita täytäntöönpano- ja delegoituja säädöksiä sekä ohjeita, joilla tarkennetaan asetuksen vaatimuksia ja niihin liittyviä soveltamisaloja ja poikkeuksia. Komission kutsuu jäsenvaltioiden lisäksi myös sidosryhmien asiantuntijoita täytäntöönpanosäädösten ja ohjeiden valmisteluun.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Eduskunnan kanta komission säädösehdotukseen hyväksyttiin 1.3.2023 ([U 110/2022 vp](#)). Suomi kannatti asetuksen yleisiä päämääriä pakkausten määrän ja tarpeettoman pakkaamisen vähentämiseksi ja kierrätyksen ja kierrätysmarkkinoiden edistämiseksi. Ehdotettua kiellettyjen pakkaustyyppien listaa sekä uudelleenkäyttövaatimusten tavoitetasoja ja poikkeamismahdollisuuksia nähtiin tarpeelliseksi arvioida vielä tarkemmin. Suomi katsoi muun muassa tarpeelliseksi sisällyttää asetukseen mahdollisuuden poiketa kertakäyttöisten pakkausten kiellosta kahviloiden ja ravintoloiden omissa tiloissa tapahtuvassa tarjoilussa, mikäli muita tarkoituksenmukaisia ja kokonaisu ympäristövaikutuksiltaan parempia vaihtoehtoja on olemassa. Suomi myös suhtautui varauksellisesti komission ehdottamiin juomapakkausten uudelleenkäyttötavoitteisiin sekä kieltoon koskien tuoreiden hedelmien ja vihannesten

² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202500040

kertakäyttöisten pakkausten (alle 1,5 kg) käyttöä. Suomen tavoitteena oli myös, että juomapakkausten pantillista keräysjärjestelmää ja pakkausjätteiden jätehuoltoa koskevat ehdotukset tulisi muotoilla riittävän yleisiksi niin, että ne mahdollistavat jäsenvaltioiden kansallisten järjestelmien erityispiirteiden huomioon ottamisen. Suomi kannatti kierrätetyn muovin käyttöä koskevia velvoitteita, mutta katsoi, että jatkoneuvotteluissa tulisi harkita, voisiko kierrätetyn muovin pitoisuusvaatimusta muuttaa niin, että vaatimuksen voisi osin täyttää biopohjaisella muovilla.

Suomi tuki 15.3.2024 Coreper-kokouksessa kolmikantaneuvottelujen sopua, mutta jätti siihen liittyen lausuman, jossa katsoi, että vaikka lopulliseen kompromissitekstiin sisältyy useita jäsenvaltioille ja talouden toimijoille soveltuvia poikkeuksia ja poikkeusmahdollisuuksia uudelleenkäyttötavoitteista, niin Suomi piti kuitenkin valitettavana, että juomapakkausten uudelleenkäyttötavoitteista poikkeamista koskevissa säännöksissä ei oteta riittävästi huomioon juomapakkausten palautusjärjestelmien erittäin korkeaa kierrätysastetta (yli 85%) eikä huomioida riittävästi uudelleenkäyttövaatimusten ympäristövaikutuksia verrattuna nykyisiin juomapakkausten pantillisiin palautusjärjestelmiin, jotka saavuttavat erittäin korkeat kierrätysasteet.

Sidosryhmäyhteistyö ja Suomen vaikuttamistyö pakkausasetuksen neuvotteluissa

Pakkausasetuksen neuvotteluiden aikana kuultiin laajasti eri sidosryhmiä ja järjestettiin lukuisia neuvottelutilanteista kertovia keskustelutilaisuuksia. Suomen vaikuttamistyö pakkausasetuksen neuvotteluissa oli erittäin aktiivista. Suomen kantoja ja muutosehdotuksia esiteltiin sekä suullisesti neuvoston ympäristötyöryhmän kokouksissa että kirjallisesti. Suomi valmisteli niin sanottujen saman mielisten jäsenmaiden kanssa kaksi keskusteluasiakirjaa: toisen biopohjaisten muovien huomioimiseksi asetuksessa ja toisen kertakäyttöisiä pakkauksia koskevien vaatimusten poikkeusmahdollisuuksista. Lisäksi Suomen pysyvä edustusto Brysselissä tapasi aktiivisesti muiden maiden edustajia, eri sidosryhmiä ja parlamentin edustajia. Pakkausasetukseen vaikutettiin myös eri ministeriöiden edustajien (ylijohtaja, kansliapäällikkö, valtiosihteeri, suurlähetystöt, ministeri) osallistuessa erilaisiin tapaamisiin ja neuvotteluihin EU:ssa.

Suomen edustustossa järjestettiin neuvotteluiden aikana lisäksi kolme erillistä tilaisuutta neuvoston ympäristötyöryhmän jäsenille ja sidosryhmille suomalaisten yritysten pyynnöstä. Tilaisuudet käsittelivät biopohjaisten muovien käytön edistämistä ja mahdollisuutta poiketa kertakäyttöpakkauksille asetettavista uudelleenkäyttötavoitteista.

Neuvotteluissa saavutettiin useita Suomelle myönteisiä muutoksia, esimerkiksi useita jäsenvaltioille ja talouden toimijoille soveltuvia poikkeuksia ja poikkeusmahdollisuuksia uudelleenkäyttötavoitteista, kuten kartonkilaatikoiden sulkeminen lähtökohtaisesti kuljetuspakkausten uudelleenkäyttötavoitteiden ulkopuolelle, maidon ja maitotuotteiden (ml. kasvispohjaiset) sulkeminen ulos juomapakkausten uudelleenkäyttötavoitteista sekä noutoruoka- ja juoma-alan ulosmyytävälle kertakäyttöisille take away pakkauksille pyrkimyksellinen (ei-sitova) uudelleenkäyttötavoite sitovan tavoitteen sijaan. Säädökseen lisättiin myös komissiolle velvoite tarkastella uudelleen biopohjaisten raaka-aineiden käyttöä muovipakkauksissa 12.2.2028 mennessä.

Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä.

Hallituksen esityksen valvovia viranomaisia koskevien ehdotusten taustaksi käytiin useita neuvotteluja asianomaisten valvovien viranomaisten ja niitä ohjaavien ministeriöiden kanssa. Neuvotteluiden pohjalta on pyritty löytämään ratkaisu, jossa uudet tehtävät soveltuisivat tarkoituksenmukaisimmin kyseisen valvovan viranomaisen nykyisiin tehtäviin ja aiheuttaisivat mahdollisimman vähän lisäresurssien tarpeita. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston, jäljempänä *Tukes*, pakkauksia koskevasta markkinavalvonnasta säädettäisiin tarkemmin jätelain (646/2011) 10 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa pakkauksista ja pakkausjätteistä (1029/2021), jäljempänä *kansallinen pakkausjäteasetus*. Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti lainmuutoksen kanssa.

Muiden hallituksen esityksessä ehdotettavien ehdotusten taustana on kiertotalouslakia valmistelleen työryhmän mietinnössä esitetyt pakkausten tuottajavastuulainsäädännön muutosehdotukset.³ Tuottajavastuuta koskevat ehdotukset valmisteltiin työryhmän tueksi perustetussa tuottajavastuujaostossa, joka kokoontui yhteensä 10 kertaa. Hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset koskevat ainoastaan pakkausasetuksen edellyttämiä välttämättömiä muutoksia, eikä ehdotuksissa ehdoteta työryhmässä esitettyä muuta kansallisiin syihin perustuvaa lisäsääntelyä. Hallituksen esityksestä on käyty kuntalain 11 §:n mukainen neuvottelu ja asia on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Osa ehdotetuista muutoksista vastaa sisällöllisesti akuista ja paristoista annetun EU:n asetuksen (EU) 2023/1542 toimeenpanon yhteydessä tehtyjä muutoksia (188/2026 ja 191/2026)⁴.

Komission tulkintaohjeet

Komissio on järjestänyt pakkausasetuksen täytäntöön panoon liittyen useita tilaisuuksia sekä jäsenvaltioiden edustajille että sidosryhmille. Komissio julkaisi pakkausasetuksen soveltamista koskevat tulkintaohjeet (C(2026) 2151 final)⁵ sekä kirjalliset vastaukset jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kysymyksiin (FAQ on Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR))⁶ vasta 30.3.2026, mikä on vaikeuttanut jäsenmaiden ja toiminnanharjoittajien valmistautumista toimeenpanoon. Komission tulkinnoilla on ratkaiseva merkitys tiettyjen velvoitteiden, kuten uudelleenkäyttöä koskevien vaatimusten soveltamisalan laajuuteen tai poikkeamismahdollisuuksiin velvoitteista.

Tähän hallituksen esitykseen on vaikuttanut komission edellä mainitussa ohjeessa esittämä linjaus, jonka mukaan asetuksen 5 artiklan 5 alakohdassa säädettyjen kontaktimateriaalipakkauksien per- ja polyfluorattuja alkyylilyhdisteitä koskevia rajoitusten valvovana viranomaisena tulisi toimia pakkausten markkinavalvontaviranomaisen. Komissio on myös esittänyt menetelmäohjeensa näitä aineita koskevan vaatimuksenmukaisuuden osoittamiseksi.

³ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/178de39d-7fe3-40bd-b7f9-7b9ade03c1a5/content>

⁴ Laki jätelain muuttamisesta 188/2026 sekä Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 1 ja 17 §:n muuttamisesta 191/2026

⁵ https://environment.ec.europa.eu/publications/guidance-document-packaging-and-packaging-waste-regulation-ppwr_en

⁶ https://environment.ec.europa.eu/publications/faq-packaging-and-packaging-waste-regulation-ppwr_en

Pakkausasetuksessa säädetään komission tehtäväksi hyväksyä lukuisia delegoituja tai täytäntöönpanosäädöksiä, laatia tarkempia asetuksen toimeenpanoa tukevia ohjeita sekä pyytää standardisointiorganisaatiota laatimaan tiettyjä standardeja. Ensimmäiseksi on valmisteltava rekisteröintiä ja raportointia koskeva täytäntöönpanosäädös, pakkausten ja jätteiden merkintöjä koskeva säädös sekä kierrätysmateriaalin vähimmäisosuuden laskentaa koskeva täytäntöönpanosäädös.

2 Pakkausasetuksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Pakkausasetus tuli voimaan 11.2.2025 ja sitä sovelletaan 12.8.2026 alkaen, jolloin kumotaan nykyinen voimassa oleva pakkauksista ja pakkausjätteistä annettu direktiivi 94/62/EY⁷, jäljempänä *pakkausjätedirektiivi*. Tiedot pakkaujättedirektiivin säännökset ovat kuitenkin voimassa siihen asti, kunnes pakkausasetuksen vastaavia uusia säännöksiä sovelletaan. Useat pakkausasetuksen vaatimuksista tulevat voimaan myöhemmin eri siirtymäaikojen jälkeen.

Pakkausasetuksen keskeisenä tavoitteena on ehkäistä syntyvän pakkausjätteen määrää sekä edistää kierrätystä ja pakkausten uudelleenkäyttöä. Asetus edellyttää, että jäsenmaissa syntyy 5 % vähemmän pakkausjätettä henkeä kohti vuonna 2030, 10 % vähemmän 2035 ja 15 % vähemmän 2040 verrattuna vuoden 2018 tasoon. Pakkaukset tulee suunnitella niin, että niiden paino ja tilavuus on mahdollisimman pieni ja lisäksi tulee välttää turhaa tai ylipakkaamista.

Asetuksessa säädetään pakkauksille tiettyjä tuotevaatimuksia sekä menettelyt, miten vaatimuksenmukaisuus arvioidaan ja todennetaan. Pakkauksia koskevia tuotevaatimuksia ovat kierrätettävyyttä, kompostoitavuutta ja kierrätetyn muovin pitoisuutta koskevat vaatimukset sekä pakkausten minimointia, turhan pakkaamisen vähentämistä sekä tiettyjen aineiden rajoittamista koskevat vaatimukset.

Kaikkien pakkausten tulee muun muassa olla kierrätettäviä vuodesta 2030 alkaen. Samoin vuodesta 2030 alkaen on kaikkien muovipakkausten valmistuksessa käytettävä tietty osuus kierrätysmuovia. Pitoisuusvaatimus vaihtelee pakkaustyypeittäin 10 %:sta 35 %:iin, ja pitoisuusvaatimus kasvaa vuonna 2040. Tiettyjen pakkausten (teepussit sekä hedelmien ja vihannesten tarrat) on oltava teollisessa prosessissa kompostoituvia 12.2.2028 alkaen. Kaikissa pakkauksissa ja pakkausjäteasioissa tulee olla lajittelua helpottava merkintä 12.8.2028 alkaen. Pakkausten tuottajavastuusta säädetään jätteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY⁸, jäljempänä *jättedirektiivi*, mukaisesti (katso luku 3 Nykytila). Lisäksi etämyynnin alustojen ylläpitäjien tulisi varmistaa, että etämyyjät täyttävät tuottajavastuuelvoitteensa niissä jäsenvaltioissa, joihin pakkaukset päätyvät.

Tiettyjen kertakäyttöisten pakkausten käyttö kielletään vuodesta 2030 alkaen:

- Kertakäyttöiset muoviset ryhmäpakkaukset, jotka helpottavat pulloissa, tölkeissä, purkeissa tai paketeissa myytävien tuotteiden käsittelyä usean kappaleen ryhminä
- Tuoreiden jalostamattomien hedelmien ja vihannesten (alle 1,5 kg) kertakäyttöiset muovipakkaukset. Jäsenvaltiot voivat vahvistaa vapautuksia, jos tälle on tarve vesipitoisuuden

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 94/62/EY, annettu 20 päivänä joulukuuta 1994, pakkauksista ja pakkausjätteistä

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY, annettu 19 päivänä marraskuuta 2008, jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta

säilyttämiseksi tai nahistumisen, mikrobiologisten riskien, fyysisten vaurioiden tai hapettumisen ehkäisemiseksi, tai jos muuten ei voi välttää luomuhedelmien ja -vihannesten sekoittumista muihin hedelmiin ja vihanneksiin

– Majoitus- ja ravitsemisalalan tiloissa täytettävät paikan päällä syötävien elintarvikkeiden ja juomien kertakäyttöiset muovipakkaukset

– Majoitus- ja ravitsemisalalla käytettävät kertakäyttöiset muovipakkaukset mausteille, hilloille, kastikkeille, kahviin sekoitettaville nesteille ja jauheille, sokerille ja muille mausteille

– Kertakäyttöiset majoitusalan pakkaukset kosmetiikka- ja hygieniatuotteille, jotka on tarkoitettu yksittäistä varausta varten

– Erittäin kevyet muoviset kantokassit, lukuun ottamatta niitä, joita tarvitaan hygieniasyistä tai joita käytetään irtomyynnissä olevien elintarvikkeiden myyntipakkauksina silloin, kun niiden käyttö auttaa ehkäisemään elintarvikkeiden hävikkiä.

Komission 30.3.2026 julkaiseman tulkintaohjeen mukaan liitteessä V tarkoitettuihin kiellettyihin kertakäyttöisiin muovipakkauksiin sovellettaisiin yhdistelmäateriaalipakkauksen määritelmässä säädettyä 5 prosentin muovipitoisuuden rajaa siten, että kiellettyjä kertakäyttöisiä muovipakkauksia olisivat ainoastaan sellaiset pakkaukset, joiden muovipitoisuus olisi yli 5 prosenttia.

Kiellettyjen pakkausten soveltamisalaan kuuluvia pakkauksia ja mahdollisia vapautuksia rajoituksista täsmennetään edelleen asetuksen 25 artiklan 6 kohdan mukaisesti komission 12.2.2027 mennessä julkaisemalla ohjeistuksella.

Asetuksella muutetaan myös tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutusten vähentämisestä annettua direktiiviä (EU) 2019/1020⁹, jäljempänä *SUP-direktiivi*, lisäämällä direktiivissä kiellettyihin kertakäyttöisiin muovituotteisiin:

– Puristetusta (XPS) polystyreenistä valmistetut elintarvike- ja juomapakkaukset sekä juomamukit

– Kutistekalvo, jota käytetään lento- tai rautatieasemilla matkatavaroiden suojaamiseksi kuljetuksen aikana

– Polystyreenilastut ja muut muovit, joita käytetään pakattujen tavaroiden suojaamiseksi kuljetuksen ja käsittelyn aikana

– Monipakkausten muovirenkaat, joita käytetään ryhmäpakkauksena.

Asetuksessa asetetaan rajoituksia myös pakkauksissa käytettäville aineille. Voimassa olevassa pakkausjätedirektiivissä säädettyjen lyijyä, kadmiumia, elohopeaa ja kuusiarvoista kromia koskevien rajoitusten lisäksi säädetään rajoituksia elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuvien pakkausten sisältämille per- ja polyfluoratuille alkylyliyhdisteille (PFAS-aineet).

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/904, annettu 5 päivänä kesäkuuta 2019, tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä

Asetus asettaa uudelleenkäyttötavoitteet tietyille pakkauksille. Vuonna 2030 tulee EU:n alueella käytetyistä kuljetuspakkauksista olla 40 % uudelleenkäytettäviä. Saman maan yritysten välisten kuljetuspakkausten tulee kuitenkin pääsääntöisesti olla uudelleenkäytettäviä, samoin kuin kuljetuspakkauksien yrityksen eri toimipaikkojen tai sidosyritysten välillä EU:ssa. Komission 25.2.2026 julkaisemalla delegoidulla päätöksellä jätetään näiden yritysten välisten kuljetuspakkausten 100 % uudelleenkäyttötavoitteen ulkopuolelle lavahuput ja sidontanauhat. Kuljetuspakkauksia koskevien uudelleenkäyttötavoitteiden ulkopuolelle on jätetty myös tietyt kuljetuspakkaukset ja kartonkilaatit. Kaupan myymistä alkoholillisten ja alkoholittomien juomien pakkauksista tulee olla uudelleenkäytettäviä 10 % vuonna 2030. Vaatimus ei kuitenkaan koske helposti pilaantuvien juomien, maidon, maitotuotteiden ja vastaavien kasvismaitotuotteiden pakkauksia eikä viinin, viinituotteiden tai väkevien alkoholijuomien pakkauksia. Lista uudelleenkäyttötavoitteen soveltamisalaan kuuluvista juomista ja poikkeuksista tarkentuu komission viimeistään 12.2.2027 mennessä julkaisemalla ohjeella. Vaatimuksen ulkopuolelle jäävät pienet tai harvaan asutuilla alueilla sijaitsevat kaupat. Pakkausasetuksessa säädetyn jätteen määritelmän mukaan kunnostukseen lähetettyjä uudelleenkäytettäviä pakkauksia ei katsota jätteeksi.

Noutoruoka- ja -juoma-alalle asetetun velvoitteen mukaan pitää asiakkaalla olla 12.2.2027 alkaen mahdollisuus ostaa mukaan otettavat juomat ja elintarvikkeet omiin astioihinsa (=uudelleenkäyttö) ja 12.2.2028 alkaen uudelleenkäytettäviin astioihin (=uudelleenkäyttö). Toimijoiden tulee pyrkiä siihen, että 2030 mennessä 10 % tuotteista tarjottaisiin uudelleenkäytettävissä pakkauksissa.

Jäsenmaat voisivat sallia poikkeuksen uudelleenkäyttötavoitteista taloudellisille toimijoille 5 v määräajaksi kerrallaan, mikäli kyseisen jäsenmaan pakkausjätteiden kierrätysasteet eri pakkausmateriaaleille ylittävät 5 %-yksiköllä asetuksessa säädetty vuoden 2025 tavoitteet ja jäsenmaa on saavuttamassa jätteen syntymisen ehkäisemistä koskevat tavoitteet.

Asetuksessa säädetään kaikille pakkauksille jätedirektiivin 8 ja 8 a artiklan mukainen tuottajan vastuu. Tuottaja vastaa muun muassa pakkausten erilliskeräyksen, kierrätyksen ja muun jätehuollon kustannuksista. Jätedirektiivin säännösten lisäksi edellytetään, että tuottaja vastaa jäteastioihin kiinnitettävien, lajittelua helpottavien tarrojen sekä lainsäädännöllä erikseen edellytettävien sekajätteen koostumusselvitysten kustannuksista. Tuottajien puolesta velvoitteista vastaavan tuottajayhteisöjen ja panttijärjestelmien on lisäksi osoitettava tietty osuus tuottajien maksamista tuottajavastuumaksuista jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskeviin toimiin. Pakkausten tuottajan tai tuottajayhteisön tulee lisäksi asettaa vakuus, joka on tarkoitettu kattamaan maksukyvyttömyystilanteessa tuottajan tai tuottajayhteisön vastuulle kuuluvien jätehuoltotoimien kustannukset.

Tuottajavastuullinen taho, eli talouden toimija, joka katsotaan pakkauksen tuottajaksi, vaihtelee pakkaustyyppittäin. Myyntipaikalla täytettävien ja mukaan otettavien, niin sanottujen palvelupakkausten, sekä kuljetuspakkausten ja alkutuotannosta peräisin olevien jalostamattomien tuotteiden pakkausten (=alkutuotannon pakkaus) tuottaja on näiden pakkausten valmistaja tai kansallinen maahantuoja. Muiden kuin edellä mainittujen pakkausten tuottaja on se, joka saattaa ensimmäistä kertaa saataville tuotteita, jotka on pakattu näihin pakkauksiin eli tuotteen pakkaaja tai pakatun tuotteen maahantuoja.

Tuottajavastuun toimeenpanon tehostamiseksi säädetään eri toimijoille velvollisuus varmistaa, että pakkausten tuottajat hoitavat tuottajavastuovelvoitteensa esimerkiksi tarkistamalla, että tuottajat ovat rekisteröityneet niin sanottuun tuottajavastuurekisteriin. Verkkoalustojen tarjoajan on varmistettava, että sen alustalla myyvät etämyyjät hoitavat tuottajavastuovelvoitteensa niissä maissa, joihin ne myyvät tuotteitaan. Vastaavasti kauppojen

on varmistettava ennen pakkauksen asettamista saataville markkinoilla ja jakelupalvelun tarjoajien on varmistettava palveluidensa piiriin kuuluvien pakkausten osalta, että kyseisten pakkausten tuottaja hoitaa tuottajavastuuvälitteensä.

Asetuksen 68 artiklassa säädetään seuraamuksista. Jäsenvaltion on viimeistään 12.2.2027 säädettävä tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista liittyen asetuksen velvollisuuksien rikkomiseen. Asetuksen 24–29 artiklassa säädettyjen vaatimusten noudattamatta jättämisestä määrättäviin seuraamuksiin olisi kuuluttava hallinnollinen sakko tai – jos jäsenvaltion oikeusjärjestys ei tunne hallinnollista sakkomenettelyä – vastaava sakkoseuraamus tuomioistuimen tuomitsemana.

Kansallinen liikkumavara

Suurin osa pakkausasetuksen artikloista on sellaisenaan sovellettavia kaikissa jäsenvaltioissa eikä niiden sisältöä tule toistaa kansallisessa lainsäädännössä. Asetuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 114 artikla (sisämarkkinoiden toteuttamisen ja toiminnan parantaminen).

Tietyt asetuksen säännökset edellyttävät kansallista täytäntöönpanoa ja kansallisen lainsäädännön muuttamista. Kansallisesti määriteltäviä ovat esimerkiksi toimivaltaiset viranomaiset, seuraamukset, sallitut biohajoavat pakkaukset (jätedirektiivin 22 artiklan 1 kohdan nojalla) ja pakkausten erilliskeräystä ja jätehuollon järjestämistä koskevat yksityiskohtaisemmat käytännöt. Jäsenvaltioiden on varmistettava kansallisten säädösten yhdenmukaisuus ja säädettävä kansallisista valvovista viranomaisista 12.8.2026 mennessä. Lisäksi säännösten rikkomisen seuraamuksista on säädettävä 12.2.2027 mennessä.

Jäsenvaltioilla on lisäksi kansallista liikkumavaraa asettaa tiettyjen kansallisia poikkeuksia tai asetuksessa säädettyjä vaatimuksia pidemmälle meneviä vaatimuksia esimerkiksi pakkausten kompostointivaatimuksiin ja uudelleenkäyttötavoitteisiin liittyen. Jäsenvaltiot voivat myös säilyttää joitakin olemassa olevia kansallisia säännöksiä esimerkiksi juomapakkausten palautusjärjestelmistä.

Tiettyjen vaatimusten toimeenpanossa on kansallista joustomahdollisuutta tietyiltä osin asetuksessa säädettyjen reunaehtojen puitteissa. Kansallista harkintaa on pakkausjätteen määrän vähentämistoimissa, tuottajavastuun järjestämisessä, pakkausjätteen keräyksen järjestämisessä ja pantillisissa juomapakkausten keräysjärjestelmissä. Jossain määrin kansallista harkinnan varaa on myös asetuksen 68 artiklassa tarkoitetuista seuraamuksista säädettäessä.

Taulukossa 2 esitetään pakkausasetuksen artiklat jaoteltuina 1) sellaisenaan sovellettaviin ja täysin harmonisoiutuihin säännöksiin, 2) harmonisoiutuihin säännöksiin, jotka sisältävät kansallista liikkumavaraa sekä 3) kansallista täydentävää toimeenpanoa edellyttäviin säännöksiin.

Pakkausasetuksen johdanto-osassa (kohta 180) todetaan, että SUP-direktiivi on erityissäännös (*lex specialis*) suhteessa pakkausasetukseen. Osa SUP-direktiivin soveltamisalaan kuuluvista kertakäyttöisistä muovituotteista on pakkauksia (muoviset kantokassit, juomakupit sekä elintarvike- ja juomapakkaukset). Jos SUP-direktiivi ja pakkausasetus ovat keskenään ristiriidassa, olisi SUP-direktiiviä sovellettava ensisijaisesti sen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. SUP-direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat toimenpiteitä, mukaan lukien kaupan pitämisen rajoitukset, joilla vähennetään tiettyjen kertakäyttöisten muovituotteiden kulutusta. Tällaisia kaupan pitämisen rajoituksia olisi sovellettava, ja niiden olisi oltava ensisijaisia, jos ne ovat ristiriidassa jonkin pakkausasetuksen säännöksen kanssa.

Pakkausasetuksessa säädetään rajoituksesta, joka koskee liitteen V 3 kohdassa lueteltujen muovituotteiden saattamista markkinoille, kun taas SUP-direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat toteuttaa tarvittavat toimenpiteet kyseisten kertakäyttöisten muovituotteiden kulutuksen vähentämisen saavuttamiseksi. Koska SUP-direktiivin mukaiset kansalliset täytäntöönpanotoimenpiteet voivat olla vähemmän rajoittavia kuin 2030 voimaan tuleva markkinoille saattamista koskeva kieltä, pakkausasetuksen olisi oltava ensisijainen suhteessa SUP-direktiiviin siltä osin, kun kyse on kertakäyttöisten muovipakkausten määrän vähentämisestä ympäristössä. Voimassa olevat kansalliset markkinoille saattamista koskevat kiellot voidaan säilyttää vuoteen 2030 asti, jonka jälkeen ne on kumottava. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin pitää voimassa pakkausasetuksen liitteessä V olevaan 2 ja 3 kohtaan liittyviä pakkauskieltoja ja -rajoituksia, jotka eivät kuulu pakkausasetuksen soveltamisalaan, mikäli tällaisilla rajoituksilla pannaan täytäntöön SUP-direktiivin 4 artiklan edellyttämiä tiettyjen kertakäyttöisten muovipakkausten vähentämistoimia.

Esityksessä ehdotetaan jätelakiin lisättäväksi tarvittavat informatiiviset viittaukset pakkausasetuksen pakkauksia ja pakkausten tuottajavastuuta koskeviin säännöksiin, jotka ovat sellaisenaan sovellettavaa lainsäädäntöä. Esityksessä ehdotetaan lisäksi kansallista täydentävää sääntelyä pakkausasetusta valvovista viranomaisista. Esityksessä myös ehdotetaan pakkausasetuksen edellyttämät kansalliset säännökset pakkausten tuottajayhteisöltä vaadittavasta pakkausjätteen synnyn ehkäisyn rahoittamisesta sekä pakkausten jätehuoltoon koskevan vakuuden asettamisesta. Kansallinen liikkumavara liittyy pakkausjätteen synnyn ehkäisemiseen ohjattavan rahoituksen ja asetettavan vakuuden rahalliseen määrään.

Pakkausasetuksen 68 artikla sisältää jäsenvaltiota koskevan velvollisuuden säätää tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista liittyen asetuksen säännösten rikkomiseen. Mainitun artiklan täytäntöönpanemiseksi käytettävät seuraamustyytit ovat muutoin jäsenvaltion päätettävissä, mutta 68 artiklan 2 kohta edellyttää ”hallinnollisen sakon” käyttöä asetuksen 24-29 artiklassa tarkoitettujen velvollisuuksien rikkomisesta. Jätelain 126 §:ssä säädetään rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta. Säännöksen 1 momentin 1 kohdan mukaan valvontaviranomainen voi kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettua asetusta tai määräystä taikka jätteensiiroasetusta, elohopea-asetusta taikka akkuasetusta tai niiden nojalla annettua säännöstä, jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista menettelyä tai määrätä asianomaisen täyttämään muulla tavoin velvollisuutensa. Jätelain 126 § luo kaikille jätelain valvontaviranomaisille mahdollisuuden käyttää hallintopakkoa mainittujen säännösten rikkomisen yhteydessä. Hallintopakon tehosteista säädetään jätelain 129 §:ssä, jossa säädetään uhkasakosta, teettämishakusta ja keskeyttämishakusta. Tältä osin jätelain sääntely täyttää pakkausasetuksen 68 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yleisen vähimmäisvaatimuksen tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista. Sen sijaan mainittu jätelain hallintopakkoa koskeva sääntely ei näyttäisi olevan riittävää pakkausasetuksen 68 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanemiseksi.

Pakkausasetuksen 68 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen 24-29 artiklojen mukaiset velvollisuudet liittyvät pakkausjätteen määrän vähentämiseen ja ovat sisällöltään pääosin sellaisia, joiden rikkominen voidaan ongelmitta kytkeä rangaistusluonteiseen seuraamusmaksuun. Tästä poiketen asetuksen 24 artiklan mukainen ylipakkaamiskiello on sisällöltään jossain määrin epätarkka. Lisäksi 29 artiklan kohtien 1, 5 ja 6 mukaiset vuonna 2040 koskevat uudelleenkäyttötavoitteet näyttäisivät olevan oikeudelliselta luonteeltaan ei-sitovia tavoitteita. Siksi mainittujen 24 ja 29 artiklojen säännösten rikkomisen kytkeminen rangaistusluonteiseen seuraamukseen olisi tällaiselle seuraamussääntelylle perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä asetettujen oikeudellisten reunaehtojen valossa ongelmallista, kuten jäljempänä luvussa 12.2 tarkemmin kerrotaan.

Taulukko 2. Taulukossa esitetään pakkausasetuksen artiklat jaoteltuina 1) sellaisenaan sovellettaviin ja täysin harmonisoiuihin, 2) harmonisoiuihin, jotka sisältävät kansallista liikkumavaraa sekä 3) kansallista täydentävää toimeenpanoa edellyttäviin artikloihin.¹⁰

Sellaisenaan sovellettavat, täysin harmonisoidut artiklat	Harmonisoidut artiklat, jotka sisältävät kansallista liikkumavaraa	Kansallista täydentävää toimeenpanoa edellyttävät artiklat
Pakkausasetuksen artiklat: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12 (paitsi panttijärjestelmän merkinnät), 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28 (voivat edellyttää kansallista sääntelyä) 29, 30, 32, 33 (paitsi 33(6)), 35, 36, 37, 38, 39, 55, 64, 65, 66, 69, 70, 71	Pakkausasetuksen artiklat: - Kompostoitavuus Art. 9 - Kielletyt pakkaukset Art. 25 (2, 3), Art. 70(4) Liite V.2 - Uudelleenkäyttötavoitteet Art. 29 (11, 12, 14, 15, 16) - Uudelleenkäytön tarjontavaatimus: Art. 33(6)	Pakkausasetuksen artiklat: 13, 23, 31, 34, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 67, 68
- Soveltamisala, määritelmät, pakkausten vapaa liikkuvuus - Pakkausten tuotevaatimukset - Merkinnät - Tiedottaminen jätteen synnyn ehkäisystä ja jätehuollosta	Kompostoitavuus: - Jäsenmaat voivat edellyttää (teepussit ja hedelmien tarrat) teollisen kompostoitavuuden lisäksi kompostoitavuutta kotikompostissa (harmonisoiitujen standardien mukaisesti) - Jäsenmaat voivat edellyttää tietyiltä muiltakin pakkauksilta kompostoitavuutta	Vaatimukset usein täysin harmonisoiuita, mutta edellyttävät kansallista toimeenpanoa Kansallinen liikkumavara voidaan tehdä asetuksessa säädetyin reunaehdoin
- Eri toimijoiden velvoitteet - Velvoitteet pakkausten ja pakkausjätteen vähentämiseksi - Uudelleenkäyttötavoitteet, laskentamenetelmät ja raportointi - Noutoruoka- ja juoma-alan uudelleentäyttöä ja uudelleenkäyttötarjontaa koskeva velvoite	Tiettyjen pakkausmuotojen rajoitukset: - Jäsenmaat voivat säilyttää aiemmat kansalliset rajoitukset muille pakkauksille, kuin niille, jotka sisältyvät liitteen V soveltamisalaan - Jäsenmaat voivat sallia poikkeuksen mikroyrityksille kertakäyttöisten muoviasioiden kiellosta	- Kierrätys- ja erilliskeräystavoitteet - Pakkausjätteen ja muovikassien vähentämistavoitteet - Raportointivelvoitteet - Jätteenkeräysastioiden merkinnät - Tiedonantovelvoitteet - Tietokannat - Pakkausten jätehuollon järjestäminen

¹⁰ Lähde: Komission pakkausasetuksen vastuuvirkahenkilön Maja Desgrées du Lou:n esitys jätedirektiivin (2008/98/EY) alaiselle jäsenmaiden edustajien komitealle 7.4.2025

	ravintoloiden sisällä tapahtuvassa tarjoilussa - Jäsenmaat voivat tietyin edellytyksin sallia vapautuksen hedelmien ja vihannesten alle 1,5 kg kertakäyttöisten muovipakkausten kiellosta	- Pantti- ja palautusjärjestelmät
- Pakkausten vaatimustenmukaisuus	Uudelleenkäyttötavoitteet: - Jäsenvaltiot voivat sallia kansallisia poikkeuksia tietyin edellytyksin - Jäsenvaltiot voivat asettaa tietyin edellytyksin korkeampia kansallisia uudelleenkäyttötavoitteita - Jäsenvaltiot voivat asettaa juomapakkausten uudelleenkäyttötavoitteita myös muille juomille, kuin asetuksessa säädetyille	- Pakkausjätteiden jätehuoltosuunnitelma ja pakkausjätteen synnyn ehkäisy-suunnitelma - Tuottajavastuuta koskeva sääntely - Seuraamussäännökset - 67 artikla: SUP-direktiivin muuttaminen edellyttää sitä toimeenpanevan kansallisen asetuksen muuttamista

3 Nykytila ja sen arviointi

Tuottajavastuun perusteet säädetään jätedirektiivissä

Laajennetusta tuottajavastuusta sekä laajennettua tuottajan vastuuta koskevien järjestelmien vähimmäisvaatimuksista on säädetty jätedirektiivissä. Sääntely sisältää muun ohella säännökset tuottajien tiedottamisvelvollisuudesta kuluttajille, raportoinnista viranomaisille, omavalvonnasta sekä tuotteiden ympäristövaikutusten perusteella mukautetuista tuottajamaksuista. Tuottajien vähimmäiskustannusvastuu määritetään jätedirektiivin 8 a artiklassa. Tuottajan tulee kustantaa unionin markkinoille saattamiensa tuotteiden jätehuollon todelliset kustannukset alkaen erilliskeräyksestä. Jäsenvaltiot voivat poiketa tuottajien täydestä kustannusvastuusta, jos se on perusteltua asianmukaisen jätehuollon sekä tuottajavastuujärjestelmän taloudellisen elinkelpoisuuden varmistamiseksi. Tuottajien on kuitenkin katettava vähintään 80 % kustannuksista niissä tuottajavastuujärjestelmissä, jotka on perustettu unionin säädöksissä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, kuten pakkausten tuottajavastuujärjestelmät.

Pakkausjätedirektiivi

Voimassa oleva pakkausjätedirektiivi kumotaan 12.8.2026 samanaikaisesti pakkausasetuksen soveltamisen alkaessa, lukuun ottamatta pakkausjätedirektiivissä säädettyjä pakkausten merkintöjä, tiettyjä pakkausten perusvaatimuksia, kierrätystavoitteiden laskentaa ja raportointia koskevia säännöksiä, jotka ovat voimassa siihen asti, kunnes pakkausasetuksen näitä koskevia uusia säännöksiä sovelletaan.

Pakkausjätedirektiivissä säädetään toimista pakkausjätteiden synnyn ehkäisemiseksi sekä hyödyntämisen ja kierrätyksen edistämiseksi. Pakkausjätedirektiivi sisältää säännökset toimista

kevyiden muovisten kantokassien kulutuksen vähentämiseksi. Muovisten kantokassien vähentämistä koskevat säännökset voidaan direktiivin mukaan saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä myös toimivaltaisten viranomaisten ja asianomaisten toimialojen välisellä sopimuksella. Suomessa tätä mahdollisuutta on hyödynnetty ja muovisten kantokassien vähentämistoimet pantiin kansallisesti täytäntöön 31.10.2016 solmitulla ympäristöministeriön ja Kaupan liiton välisellä puitesopimuksella (Green Deal) kevyiden muovisten kantokassien kulutuksen vähentämiseksi (ns. Muovikassisopimus). (Sopimuksen voimassaoloaika päättyi vuoden 2025 lopussa. Pakkausasetuksen toimeenpanon seuraavassa vaiheessa arvioidaan tarpeelliset toimet, mukaan lukien mahdollinen Muovikassisopimuksen jatkaminen, muovikassien vähentämistä koskevassa pakkausasetuksen 34 artiklassa säädettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.) Pakkausjätedirektiivi edellyttää, että jäsenvaltioiden on perustettava kaikkia pakkauksia koskeva, jätedirektiivin 8 ja 8 a artiklan mukainen tuottajavastuun vähimmäisvaatimukset täyttävä laajennetun tuottajavastuun järjestelmä. Direktiivissä myös säädetään pakkauksiin tehtävistä merkinnöistä pakkausjätteiden keräyksen, uudelleenkäytön ja hyödyntämisen helpottamiseksi sekä pakkausten perusvaatimuksista ja pakkausten sisältämien raskasmetallien sallituista enimmäispitoisuuksista. Direktiivissä säädetään lisäksi paukkusjätteiden kierrätystavoitteista ja niiden laskentamenetelmistä.

Euroopan unionin omien varojen järjestelmä

Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä ja päätöksen 2014/335/EU, Euratom kumoamisesta annettu neuvoston päätös (EU, Euratom) 2020/2053, jäljempänä *omien varojen päätös*, sisältää säännökset unionin talousarvion rahoittamisen perusteista. Omien varojen päätöksessä yhdeksi omien varojen luokaksi säädettiin kierrättämättömään muovipakkausjätteen määrään perustuva omavara, joka muodostuu kunkin jäsenvaltion tuottaman kierrättämättömän muovipakkausjätteen painosta. Verokanta on 0,80 euroa kilogrammaa kohti. Kierrättämättömän muovipakkausjätteen paino saadaan vähentämällä jäsenvaltioissa tietyinä vuonna syntyvän muovipakkausjätteen painosta samana vuonna pakkausjätedirektiivin mukaisesti määrätetty kierrätetyn muovipakkausjätteen paino.

Kansallinen lainsäädäntö

Tuottajavastuun perusteista säädetään jätelain 6 luvussa. Jätelain nojalla annetuissa tuottajavastuualakohtaisissa valtioneuvoston asetuksissa säädetään muun muassa erilliskeräystä ja hyödyntämistä, vastaanoton järjestämistä sekä jätteen varastointi- ja käsittelyvaatimuksia koskevista tarkemmista tavoitteista ja vaatimuksista. Jätelain 48 §:ssä säädetään tuottajavastuun piiriin kuuluvista tuotteista ja tuottajista. Tuottajavastuu koskee renkaita, ajoneuvoja, sähkö- ja elektroniikkalaitteita, paperituotteita, paristoja ja akkuja sekä pakkauksia. Pakkausten tuottajana pidetään tuotteen pakkaajaa tai pakatun tuotteen maahantuoja, kuitenkin sellaisten pakkausten, joita käytetään elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden pakkaamiseen myyntipaikalla suoraan kuluttajille (palvelupakkaus) sekä pakkausten, joita käytetään käsittelemättömien maatalous- ja puutarhatuotteiden pakkaamiseen (viljelijäpakkaus), tuottajana pidetään niiden valmistajaa tai maahantuoja. Tuottajavastuu ei koske kuitenkaan paalirehun pakkausmateriaalin tuottajaa. Pakkausasetus muuttaa voimassa olevaa kansallista tuottajan määritelmää erityisesti kuljetuspakkausten osalta, joiden tuottaja on jatkossa pakkausten valmistaja tai maahantuoja pakkaajan tai pakatun tuotteen maahantuoja sijasta.

Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus koskee jätelain 51 §:n mukaisesti käytöstä poistetun tuotteen vastaanotosta tiedottamisen ohella neuvontaa, joka liittyy jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistoimenpiteisiin, uudelleenkäyttöön ja uudelleenkäytön valmistelua koskeviin toimiin sekä roskaantumisen ehkäisemiseen. Jätelain 53 a §:ssä säädetään tuottajan omavalvonnasta, joka kattaa sekä säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan että valvonnassa

tuotetun tiedon luotettavuuden kehittämisen. Omavalvonnasta tulee laatia kirjallinen suunnitelma, joka liitetään Lupa- ja valvontavirastolle jätelain 101 §:n mukaisesti tehtävään hakemukseen tuottajarekisteriin hyväksymiseksi. Tarvittaessa omavalvonnan tueksi on teetettävä riippumattoman ja ammattitaitoisen henkilön suorittama säännöllinen tarkastus.

Tuottajan kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuutta koskeva jätelain 54 § edellyttää tuottajan toimittamaan tiedot omavalvontasuunnitelman mukaisista toimista ja tarkastuksista Lupa- ja valvontavirastolle kalenterivuositain tai tarvittaessa useammin. Tuottajan on myös julkaistava vuosittain yleisessä tietoverkossa tiedot jätteen erilliskeräystä ja hyödyntämistä koskevien velvollisuuksiensa täyttymisestä. Tuottajayhteisön toimintaa koskevassa jätelain 63 §:ssä täsmennetään muun ohella, että tuottajayhteisön on ylläpidettävä julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa paitsi sille tuottajavastuun siirtäneistä tuottajista myös omistajistaan. Luetteloon on merkittävä jäsenen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä tiedot jäsenen markkinoille saattamista tuotteista. Samoin luetteloon tulisi merkitä tiedot tuottajayhteisön liittymis- ja vuosimaksuista sekä kierrätysmaksuista yksikkö- tai tonniperusteisesti. Tietojen tulisi olla saatavilla sähköisesti. Tuottajarekisteriin hyväksytyyn tuottajan ja tuottajayhteisön toiminnan turvaamista koskevan jätelain 64 §:n mukaan tuottajayhteisön tulee esittää selvitys tuottajavastuun toteuttamiseen liittyvistä riittävästä taloudellisista järjestelyistä. Tuottajayhteisöjen palvelunhankintaa koskevassa jätelain 66 §:ssä säädetään tuottajayhteisölle velvollisuus julkaista yleisessä tietoverkossa tiedot palvelunhankinnoissaan noudatettavista yleisistä periaatteista ja menettelyistä. Pakkausasetuksessa säädettyt pakkausten ja pakkausjätteiden raportointia koskevat velvoitteet ovat huomattavasti nykyistä yksityiskohtaisempia.

Jätelain 66 a ja 66 b §:ssä säädetään valtuutetun edustajan nimeämisestä ja siinä noudatettavista menettelyistä. Lain 66 a §:ssä säädetään Suomeen sijoittautuneiden etämyyjien velvollisuudesta hoitaa tuottajavastuuelvoitteensa toisessa valtiossa sekä sähkö- ja elektroniikkalaitteiden ja tiettyjen muovituotteiden etämyyjän velvollisuudesta nimetä valtuutettu edustaja vastaamaan velvoitteidensa täyttämistä siinä jäsenvaltiossa johon ne myyvät tuotteitaan. Samoin säädetään menettelyistä, joilla toiseen valtioon sijoittautunut etämyyjä tai muu tuottajaa vastaava toimija voi täyttää tuottajavastuuelvoitteet Suomessa. Toiseen EU:n jäsenvaltioon sijoittautunut sähkö- ja elektroniikkalaitteiden ja tiettyjen muovituotteiden etämyyjä on velvollinen nimeämään valtuutetun edustajan vastaamaan velvoitteidensa täyttämistä Suomessa. Akkujen ja paristojen tuottajan ja muun toimijan velvollisuudesta nimetä laajennetusta tuottajavastuusta huolehtiva valtuutettu edustaja säädetään EU:n akuista ja paristoista annetun asetuksen (EU) 2023/1542¹¹, jäljempänä *akkuasetus*, 56 artiklan 3 kohdassa. Muiden tuottajavastuun alaisten tuotteiden etämyyntiä Suomeen harjoittava tuottaja voi valita joko liittymisen tuottajayhteisöön tai valtuutetun edustajan nimeämisen. Jätelain 66 a §:ssä säädetään myös toiseen valtioon sijoittautuneen tuottajaa vastaavan toimijan mahdollisuudesta nimetä Suomeen sijoittautunut valtuutettu edustaja vastaamaan Suomeen sijoittautuneen tuottajan, käytännössä maahantuojan, sijasta tämän velvoitteista taikka vastaavassa tarkoituksessa tehdä sopimus hyväksytyyn tuottajayhteisön kanssa. Vastaava oikeus on verkkokaupan alustan ylläpitäjällä, joka on saanut valtuutuksen hoitaa tuottajavastuuelvoitteet alustallaan toimivalta etämyyjältä. Jätelain 122 §:ssä säädetään valvovan viranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Valvovalla viranomaisella on oikeus saada tarpeelliset tiedot myös Suomesta käsin toimivalta etämyyjältä tämän toiseen valtioon myymistä

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/1542 annettu 12 päivänä heinäkuuta 2023, akuista ja paristoista ja jäteakuista ja -paristoista, direktiivin 2008/98/EY ja asetuksen (EU) 2019/1020 muuttamisesta sekä direktiivin 2006/66/EY kumoamisesta

tuottajavastuunalaisista tuotteista ja tuottajavastuuveloitteiden hoitamisesta kyseisessä maassa. Pakkausasetus edellyttää, että toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen pakkausten etämyyjän on nimettävä valtuutettu edustaja kuhunkin jäsenmaahan, johon se myy tuotteita suoraan loppukäyttäjälle.

Jätelain 66 b §:ssä asetetaan Suomeen sijoittautunutta valtuutettua edustajaa koskevat vähimmäisvaatimukset. Valtuutettu edustaja on nimettävä kirjallisella valtuutuksella ja valtuutetun edustajan on muiden kuin suoraan etäkaupalla myytävien tuotteiden osalta tiedotettava saamastaan valtuutuksesta ja sen muuttamisesta tai peruuttamisesta niille tuottajille ja tuottajayhteisölle, jotka muutoin vastaisivat tuottajavastuuveloitteista mainittujen tuotteiden osalta. Jätelain tuottajaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös valtuutettuun edustajaan lukuun ottamatta tuottajien mahdollisuutta perustaa tuottajayhteisö jätelain 62 §:n 1 momentin mukaisesti. Edellä mainituista jätelain velvoitteista voidaan niitä koskevien asetuksenantovaltuuksien nojalla antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Jätelain 49 a - 49 d §:ssä säädetään kuntien ja pakkausten tuottajayhteisön yhteistoiminnasta pakkausjätteen erilliskeräyksessä. Pakkausten tuottajien ja kuntien on järjestettävä asumisessa syntyvän pakkausjätteen erilliskeräys yhteistoiminnassa. Tuottajat ja kunnat veloitetaan sopimaan yhteistoiminnasta sekä korvauksista, jotka tuottajat maksavat kunnille pakkausjätteen kiinteistöittäisestä erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta tuottajien järjestämään jätehuoltoon. Pakkausten tuottajien on vastattava vähintään kahdeksastakymmenestä prosentista koko pakkausjätehuollon kustannuksista. Eri toimijoihin kohdenneet kiinteistöittäistä tai alueellista erilliskeräystä koskevat vähimmäisvaatimukset on annettu pakkausjäteasetuksessa sekä jätteistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (978/2021, jäljempänä *jäteasetus*). Kunta on veloitettu järjestämään) yhteistoiminnassa pakkausten tuottajien kanssa) lasi-, metalli-, ja muovi- sekä paperi- ja kartonkipakkausjätteen kiinteistöittäinen erilliskeräys vähintään 5 asuinhuoneiston kokoisille asuinkiinteistöille taajama-alueilla. Vastaava vaatimus koskee myös muita kuin asuinkiinteistöjä, joissa syntyy viikossa vähintään viisi kilogrammaa muovipakkausjätettä tai paperi- ja kartonkipakkausjätettä, vähintään kaksi kilogrammaa lasipakkausjätettä tai yhteensä vähintään viisi kilogrammaa metallipakkausjätettä ja muuta pienikokoista metallijätettä. Pakkausten tuottajan velvollisuudesta järjestää pakkausjätteen alueellinen vastaanotto säädetään kansallisessa pakkausjäteasetuksessa. Pakkausjätteen alueellisessa vastaanotossa on oltava vähintään 1000 vastaanottopaikkaa siten, että ne palvelevat mahdollisimman hyvin kiinteistöjä, jotka jäävät jäteasetuksessa määritellyn kiinteistöittäisen erilliskeräyksen ulkopuolelle. Tuottajan on lisäksi järjestettävä koko maassa riittävä määrä vastaanottopaikkoja muun kuin asumisessa syntyvän pakkausjätteen erilliskeräystä sekä asuinkiinteistöiltä erilliskerätyn pakkausjätteen vastaanottoa varten. Pakkausasetus lisää tuottajien kustannusvastuuseen myös jäteastioihin kiinnitettävien, lajittelua helpottavien tarrojen sekä lainsäädännöllä erikseen edellytettävien sekajätteen koostumusselvitysten kustannuksista vastaamisen.

Jätelain, jäteasetuksen ja kansallisen pakkausjäteasetuksen pakkausten erilliskeräystä koskevat säännökset täyttävät asiasisällöllisesti pakkausasetuksen 48 artiklan palautus- ja keräysjärjestelmiä koskevat vaatimukset. Yhdyskuntajätteiden ja muovipakkausjätteiden alhaisten kierrätysasteitten takia kiertotalouslakia valmistellut työryhmä tarkasteli mietinnössään¹² tarkoituksenmukaisia toimia kierrätyksen edistämiseksi. Työryhmä esitti muiden ohessa jätteiden lajittelua ja erilliskeräystä koskevien säännösten ja velvoitteiden tarkentamista. Tämä voisi koskea esimerkiksi asetuksilla jo säädettyjä pakkausjätteen

¹² Kiertotalouslakityöryhmän mietintö, Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:9

kiinteistöittäisen erilliskeräyksen ja alueellisten vastaanottoaikkojen vähimmäisvaatimuksia. Pakkausasetuksen mukaan jäsenvaltiot voivat myös varmistaa, että muu kuin erilliskerätty pakkausjäte lajitellaan ennen loppukäsittelyä tai hyödyntämistä energiana, jotta voidaan poistaa kierrätettävät pakkaukset. Pakkausasetus kieltää kierrätettävyyden kriteerit täyttävien pakkausten polttamisen tai kaatopaikalle sijoittamisen.

Jätelain mukaisesti tuottajayhteisöjen on lisäksi edistettävä tuottajien mahdollisuutta hoitaa eri tuotteita koskevat tuottajavastuuvaihtoehdot yhden toimijan kautta. Pakkausten tuottajayhteisön toimialan tulee kattaa kaikki pakkausmateriaalit. Pakkausasetuksen 46 artikla mahdollistaa kansallisen tuottajayhteisöä koskevan sääntelyn.

Kansallisessa pakkausjäteasetuksessa säädetään pakkausten perusvaatimuksista, pakkauksen sisältämiä vaarallisia aineita koskevista rajoituksista, pakkauksiin tehtävistä merkinnöistä, käytettyjen pakkausten erilliskeräyksen järjestämisestä sekä uudelleenkäyttöä ja kierrätystä koskevista tavoitteista. Asetuksessa säädetään myös tuottajaa koskevasta tiedotusvelvollisuudesta, hakemuksesta tuottajarekisteriin hyväksymiseksi sekä seurantatietojen ilmoittamisesta. Kansallinen pakkausjäteasetus sisältää jätelakia täydentäviä säännöksiä tuottajan omavalvonnan suunnitelmasta, riippumattoman tarkastajan pätevyysvaatimuksista, tuottajan kirjanpito- ja seurantatietojen ilmoittamisesta, tuottajien maksuosuuksista ja niiden mukauttamisesta ja valtuutetun edustajan tiedottamisvelvollisuudesta. Kansallisessa pakkausjäteasetuksessa säädetään pakkausjätedirektiivin mukaiset käytettyjen pakkausten uudelleenkäyttöä ja kierrätystä koskevat tavoitteet. Pakkausasetuksen kierrätystavoitteet vastaavat nykyisin voimassa olevia kansallisen pakkausjäteasetuksen kierrätystavoitteita.

Valvovat viranomaiset

Jätelain 22 §:n mukaan Lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja edistää jätelaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamista toimialueellaan sekä edistää tuottajavastuuta koskevien tehtävien hoitamista. Jätelain 25 §:n mukaan Lupa- ja valvontavirasto valvoo tuottajavastuun valtakunnallisena viranomaisena tuottajavastuuta ja juomapakkausten palautusjärjestelmiä koskevien säännösten noudattamista. Mainituissa pykälässä säädetään lisäksi, että Tulli valvoo yhteistyössä Lupa- ja valvontaviraston kanssa tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden etäkauppaa.

Tukes valvoo pakkauksia jätelain 24 a §:n mukaan markkinavalvontaviranomaisena siten kuin siitä on tarkemmin säädetty lain 10 § nojalla kansallisessa pakkausjäteasetuksessa. Pakkausjäteasetuksen 23 §:n mukaisesti Tukes valvoo kansallisessa pakkausjäteasetuksen 4 a-4 e, 5 ja 6 §:ssä säädettyjä:

- pakkauksen valmistusta ja koostumusta koskevia vaatimuksia,
- pakkausten uudelleenkäytettävyyttä koskevia vaatimuksia,
- pakkausten hyödynnettävyyttä koskevia vaatimuksia,
- pakkausten standardinmukaisuutta,
- juomapakkauksia koskevia vaatimuksia,
- pakkauksen raskasmetallipitoisuutta koskevia vaatimuksia sekä
- pakkauksiin tehtäviä merkintöjä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Keskeiset ehdotukset pakkausasetuksen täytäntöönpanemiseksi koskevat tuottajavastuun sääntelyä ja pakkausasetuksen säännösten noudattamista valvovia viranomaisia. Useisiin jätelain pykäliin lisättäisiin viittaukset niihin suoraan sovellettaviin pakkausasetuksen artikloihin, joita olisi sovellettava jätelain sääntelyn lisäksi tai sen sijaan. Lisäksi osa asetuksen artikloista edellyttää voimassa olevan jätelain ja asetustasoisten pakkauksia koskevien säännösten muuttamista tai kumoamista siltä osin, kun ne ovat asetuksen kanssa päällekkäisiä tai ristiriidassa.

Valvovia viranomaisia koskevat ehdotukset osin täydentäisivät nykyisiä jätelain säännöksiä ja osin sisältäisivät kokonaan uusia säännöksiä. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että elintarvikevalvontaviranomainen, eli Ruokavirasto tai kunnan elintarvikevalvontaviranomainen, voisi periä maksun tiettyjen velvollisuuksien noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista. Elintarvikevalvontaviranomainen voisi periä valvontamaksun myös siltä osin, kun se suorittaa valvontaa markkinavalvontaviranomaisena. Valtakunnallisen viranomaisen markkinavalvonta rahoitetaan lähtökohtaisesti budjettivaroin, pois lukien eräät eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016), jäljempänä *markkinavalvontalaki*, mukaiset testaus- ja tutkimustoimet.

Esityksessä ehdotetaan uutta sääntelyä pakkausten tuottajayhteisöltä vaadittavasta pakkausjätteen synnyn ehkäisyn rahoittamisesta sekä pakkausten jätehuoltoon koskevan vakuuden asettamisesta.

Esityksessä ehdotetaan myös, että pakkausasetuksen rikkominen lisätään jätelain rikkomusta tai laiminlyönnin oikaisemista ja uhkasakon määräämistä koskevaan sääntelyyn.

4.1.1 Viranomaistehtävät

Asetuksen 40 artiklan 1 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on nimettävä yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen, joka vastaa pakkauksista huolehtimista ja pakkausjätehuoltoon koskevassa VIII luvussa ja 6 artiklan 10 kohdassa, 29 artiklan 1–7 ja 9 kohdassa sekä 30–34 artiklassa asetettujen velvoitteiden täytäntöönpanosta ja niiden noudattamisen valvonnasta. Lisäksi on nimettävä toimivaltainen viranomainen, joka valvoo asetuksen II luvussa säädettyjen pakkauksia koskevien kestävyysvaatimusten noudattamista.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi pakkausasetuksen toimeenpanon kannalta tarvittavat valvovat viranomaiset, joiden tehtävät kuvataan tarkemmin alla ja säännöskohtaisissa perusteluissa.

Tukes

Tukes on voimassa olevan jätelain 24 a § mukaisesti pakkausten markkinavalvontaviranomainen. Lain 10 § nojalla Tukesin pakkauksia koskevasta markkinavalvonnasta on säädetty tarkemmin kansallisen pakkausjäteasetuksen 23 §:ssä (Tukesin nykyiset tehtävät on kuvattu kappaleessa 3 Nykytila).

Tukesin valvontavastuulle kuuluvia voimassa olevia pakkausten vaatimuksia täsmennetään tai laajennetaan pakkausasetuksessa tiettyjen siirtymäaikojen puitteissa, mikä laajentaisi myös

Tukesin valvontatehtäviä. Niistä säädettäisiin myöhemmin kansallisessa pakkausjäteasetuksessa. Tukesin markkinavalvonta kattaisi kansallisen pakkausjäteasetuksen 4 d ja 4 e §:ien lisäksi pakkausasetuksen 5, 6, 8–12, 14, 24–26 artiklan sekä 7 artiklan 1 kohdan d alakohdan ja 7 artiklan 2 kohdan d alakohdan noudattamisen valvonnan. Tukesille kansallisessa pakkausjäteasetuksessa ehdotettavia valvontatehtäviä on kuvattu tarkemmin 24 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa ja luvussa 8 Lakia alemman asteinen sääntely.

Lupa- ja valvontavirasto

Lupa- ja valvontavirastolle säädettäisiin nykyisin voimassa olevien tuottajavastuuta ja juomapakkausten palautusjärjestelmiä koskevien valtakunnallisten valvontatehtävien lisäksi pakkausasetuksen 27 ja 29–31 artiklaa koskevien velvoitteiden valvonta. Nämä tehtävät koskisivat mainituissa artikloissa säädettävien uudelleenkäyttöjärjestelmien ja uudelleenkäyttötavoitteiden täytäntöönpanon valvontaa asetuksessa säädettyjen laskentasääntöjen mukaisesti sekä toiminnanharjoittajille säädettyä uudelleenkäyttötavoitteiden saavuttamista koskevaa vuosittaista raportointivelvollisuutta. Lupa- ja valvontaviraston tehtäviä on kuvattu tarkemmin 22 ja 25 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa.

Ruokavirasto ja kunnan elintarvikevalvontaviranomainen

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi jätelain 24 a §:ään uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin Ruokavirasto ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen markkinavalvontaviranomaiseksi pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdassa ja 2 kohdan a-c alakohdassa säädetyn kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan vaatimuksen osalta. Ruokavirastolle esitetään velvollisuutta osallistua mainitun valvonnan suunnitteluun, ohjaukseen ja kehittämiseen.

Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi jätelain 25 §:ään uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtäväksi valvoa pakkausasetuksen 32 artiklan noutoruoka- ja juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuutta ja 33 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötäjäntöä koskevan velvollisuuden noudattamista. Ruokavirastolle esitetään velvollisuus osallistua mainitun valvonnan suunnitteluun, ohjaukseen ja kehittämiseen.

Jätelain 144 §:n 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden mukaan valtion ja kunnan viranomainen voivat periä maksun pakkausasetuksen 32 ja 33 artiklan sekä 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdan ja 2 kohdan a-c alakohdan noudattamiseen liittyvästä tarkastuksesta ja muusta valvonnasta.

Liikenne ja viestintävirasto

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verkon välityspalveluiden valvonnasta annetun lain (18/2024) 1 §:n 3 momenttia ja 17 §:n 2 momenttia. Liikenne- ja viestintävirastolle ehdotetaan tehtäväksi valvoa pakkausasetuksen 45 artiklan 4 ja 6 kohdassa verkkoalustan tarjoajalle säädetyn velvollisuuden noudattaminen. Verkkoalustan tarjoajan velvollisuutena on hankkia alustallaan toimivien etämyyjiltä tiedot rekisteröitymisestä tuottajavastuurekisteriin sekä vakuutus tuottajavastuuelvoitteiden hoitamisesta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 17 §:n 2 momenttia lisäämällä Liikenne- ja viestintävirastolle mahdollisuus määrätä seuraamusmaksun verkkoalustan tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö velvollisuuden hankkia edellä kuvatut pakkausasetuksen edellyttämät tiedot.

4.1.2 Tuottajavastuuta koskevat vaatimukset

Asetuksen 40 artiklan 2 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on säädettävä toimivaltaisen viranomaisen tai toimivaltaisten viranomaisten organisoinnista ja toiminnasta, mukaan lukien hallinnolliset ja menettelysäännöt, jotka koskevat tuottajien rekisteröintiä 44 artiklan mukaisesti; 44 artiklan 7 ja 8 kohdan mukaisten raportointivaatimusten organisointia ja seurantaa; 45 artiklan mukaisten laajennettua tuottajan vastuuta koskevien velvoitteiden täytäntöönpanon valvontaa; laajennettuun tuottajan vastuuseen liittyvien velvoitteiden täyttämistä koskevaa lupaa 47 artiklan mukaisesti sekä tietojen asettamista saataville 56 artiklan mukaisesti.

Pakkausasetuksessa säädetyt pakkausten tuottajavastuuta koskevat vaatimukset sisältyvät pääosin voimassa olevan jätelain tuottajavastuuta koskevaan 6 lukuun ja sen nojalla annettuun kansalliseen pakkausjäteasetukseen.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi jätelain 48 §:n 2 momentissa poikkeus pakkausten tuottajavastuusta paalirehupakkausten tuottajille, jos käytöstä poistetut paalirehupakkaukset kerätään ja kierrätetään tehokkaasti yhdessä muiden maatalousmuovien kanssa. Muutoin pakkauksen tuottajan määritelmässä viitattaisiin pakkausasetuksen 3 artiklan 1 kohdan 15 alakohtaan.

Esityksessä ehdotetaan pakkausasetuksen 51 artiklan 3 kohdan toimeenpanemiseksi lisättäväksi jätelain 52 §:ään uusi 3 momentti, joka edellyttää pakkausten tuottajayhteisön osoittavan jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskeviin toimiin rahoitusta, joka vastaisi enintään viittä prosenttia sen jäseniltä perimistä maksuista. Vastaava velvollisuus esitetään lisättäväksi jätelain 68 §:ään juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjälle. Maksua ei kuitenkaan esityksen mukaan saisi periä uudelleenkäytettävien pakkausten osalta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuottajayhteisön osoittaman rahoituksen määrästä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi lisättäväksi jätelain 9 §:n 2 momenttiin, 46 §:n 3 momenttiin, 48 §:n 1 momentin 6 alakohtaan, 63 §:n 1 ja 2 momenttiin, 63 a §:n 2 momenttiin sekä 66 a §:n 3 momenttiin tarkoituksenmukaiset informatiiviset viittaukset pakkausasetukseen.

4.1.3 Seuraamukset pakkausasetuksen rikkomisesta

Pakkausasetuksen 68 artiklan seuraamuksia koskeva sääntely pantaisiin ehdotuksen mukaan täytäntöön jätelaissa, verkon välityspalvelujen valvontaa koskevassa laissa ja markkinavalvontalaissa osin jo säädetyillä ja osin tässä esityksessä ehdotettavilla säännöksillä. Pakkausasetusta valvovista viranomaisista Tukes ja Ruokavirasto soveltaisi markkinavalvontalakia, liikenne- ja viestintävirasto verkon välityspalvelujen valvontaa koskevaa lakia, Lupa- ja valvontavirasto jätelakia sekä kunnan elintarvikevalvontaviranomainen jätelakia ja markkinavalvontalakia. Edellä mainituissa laeissa on säädetty erilaisista viranomaisen käytössä olevista valvontakeinoista ja seuraamuksista.

Jätelain 126 §:ää ja 128 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että jätelain mukainen valvontaviranomainen voisi pakkausasetuksen noudattamatta jättämisen yhteydessä käyttää hallintopakkoa, eli antaa pakkausasetusta rikkovalle talouden toimijalle määräyksen tai kiellon, jota tehostettaisiin jätelain 129 §:n nojalla määrättävällä uhkasakolla. Esityksen mukaan pakkausasetuksen rikkomista ei tässä vaiheessa kytkettäisi jätelain 131 §:ssä tarkoitettuun laiminlyöntimaksuun eikä säädettäisi rangaistavaksi jätelain 147 §:n nojalla.

Pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdan mukaan verkkoalustan tarjoajalla on velvollisuus hankkia tiedot tuottajien rekisteröitymisestä sekä tuottajan antama vakuutus tuottajavastuovelvollisuuksien hoitamisesta siinä jäsenvaltiossa, jossa kuluttaja on.

Velvollisuuden valvonta ehdotetaan säädettäväksi liikenne- ja viestintäviraston tehtäväksi osana muuta verkon välityspalvelujen valvontaa, johon sovelletaan verkon välityspalvelujen valvonnasta annettua lakia. Mainitun lain 17 §:ssä säädetään seuraamusmaksusta, jonka liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä verkkoalustan tarjoajalle 17 §:ssä säädettyistä laiminlyönneistä. Pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdan rikkominen ehdotetaan lisättäväksi lain 17 §:n soveltamisalaan.

Pakkausasetuksen 5, 6, 8–12, 14, 24–26 artiklan sekä 7 artiklan 1 kohdan d alakohdan ja 7 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaisten velvollisuuksien valvonta säädettäisiin esityksen mukaan Tukesin tehtäväksi. Tukes soveltaisi valvonnassaan markkinavalvontalakia, jonka nojalla Tukes voi antaa talouden toimijalle toimenpidemääräyksen (17 §), tuotteen valmistamista, markkinoille asettamista ja asettamista saataville markkinoilla koskevan kiellon (18 §), palautusmääräyksen (19 §) sekä antaa täydentäviä määräyksiä talouden toimijalle (20 §). Markkinavalvontalaissa ei ole hallinnollista seuraamusmaksua koskevaa sääntelyä, vaan sellaisesta säätäminen on jätetty tuotekohtaisen sääntelyn varaan. Jos tuotekohtainen säädös sisältää hallinnollista seuraamusmaksua koskevaa sääntelyä, markkinavalvontaviranomainen voi soveltaa sitä markkinavalvontalaissa säädettyjen valvontakeinojen rinnalla. Esityksessä ei kuitenkaan tältä osin ehdoteta jätelakiin uutta sääntelyä. Näin ollen pakkausasetuksen 24–26 artiklan rikkominen ei ehdotuksen mukaan olisi hallinnollisen seuraamusmaksun piirissä.

Jätelain seuraamusjärjestelmä on tarkoitus uusilla valmisteilla olevassa kokonaisuudistuksessa, jossa jätelain tilalle säädettäisiin kiertotalouslaki. Kokonaisuudistuksen yhteydessä jätelain laiminlyöntimaksua koskeva sääntely 131–133 §:ssä ja 147 §:n rangaistussäännös uusittaisiin siten, että se olisi nykyistä tehokkaampi ja vastaisi perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä seuraamussääntelylle annettuja oikeudellisia reunaehtoja. Esityksen valmistelun yhteydessä on katsottu, että tässä vaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista kytkeä pakkausasetuksen rikkomista jätelain laiminlyöntimaksuun tai rangaistussäännökseen ennen mainittua kokonaisuudistusta, vaikka pakkausasetuksen 68 artiklan 2 kohta näyttäisi edellyttävän hallinnollisen seuraamusmaksun (”hallinnollinen sakko”) soveltamista asetuksen 24–29 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien rikkomiseen, ja vaikka esimerkiksi jätteensiirtoasetuksen rikkeitä on jätelain 131 §:ssä säädetyn laiminlyöntimaksun piirissä.

Ottaen huomioon pakkausasetuksen kansallisen täytäntöönpanon 1. osan kiireellinen aikataulu, jonka mukaan pakkausasetusta sovelletaan 12.8.2026 alkaen ja seuraamuksista säätämisen määräaika on 12.2.2027, hallinnollista seuraamusmaksua koskevaa sääntelyä ei ole mahdollista tässä esityksessä valmistella siten, että pakkausasetuksen 68 artikla tulisi varmuudella kaikilta osin pannuksi täytäntöön. Mahdollinen puutteellinen täytäntöönpano koskisi pakkausasetuksen 68 artiklan 2 kohtaa, jonka mukaan asetuksen 24–29 artiklassa säädettyjen vaatimusten rikkomisesta olisi säädettävä hallinnollisesta sakosta tai tuomioistuimen määräämästä sakosta.

4.1.4 Tuottajayhteisöiltä vaadittava vakuus

Ehdotetun jätelain 61 §:n 3 momentin mukaan pakkausten tuottajan tai tuottajayhteisön olisi asetettava vakuus, joka kattaa pakkausjätteiden jätehuollosta aiheutuvat kustannukset kolmen kuukauden ajan siitä, kun tuottajayhteisö on todettu maksukyvyttömäksi tai sen toiminta on loppunut. Pakkausasetuksen 47 artiklan 6 kohta edellyttää tuottajayhteisöltä riittävää vakuutta, joka kattaa tuottajayhteisön järjestämä jätehuollon kustannukset tuottajayhteisön toiminnan päättyessä tai tämän maksukyvyttömyystilanteessa.

Pakkausasetuksen mainitussa artiklassa ei säädetä, kuinka pitkään tuottajayhteisön järjestämä jätehuolto tulisi kattaa vakuudesta saatavilla varoilla, jos tuottajayhteisön maksukyvyttömyys tai toiminnan päättyminen realisoituu. Vakuuden määrä on tältä osin kansallisen harkinnan

varassa. Ehdotuksen mukaan vakuuden olisi katettava tuottajayhteisön järjestämän pakkausjätehuollon kustannukset kolmen kuukauden ajan sen jälkeen, kun tuottajayhteisön toiminta on loppunut tai se on todettu maksukyvyttömäksi. Vakuus otettaisiin huomioon arvioitaessa tuottajarekisteriin hyväksytyn tuottajan tai tuottajayhteisön riittäviä taloudellisia voimavaroja toimintansa asianmukaiseksi järjestämiseksi jätelain 64 §:n toimeenpanossa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 EU:n pakkausasetuksen vaikutukset

Pakkausasetuksen vaikutuksia on arvioitu komission pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevan asetusehdotuksen antamisen yhteydessä kaksiosaisessa vaikutusarviossa (SWD(2022) 384 final, osat 1 ja 2) sekä tiivistelmässä (SWD(2022) 385 final).¹³ Komission antaman asetusehdotuksen vaikutuksia on arvioitu myös asetusehdotuksesta annetussa valtioneuvoston U-kirjelmässä eduskunnalle ([U 110/2022 vp](#)).

Komission mukaan siirtyminen kohti tehokkaampaa pakkausten kiertotaloutta toisi kaiken kaikkiaan etuja, kuten kuluttajien tietoisuuden kasvu, ympäristö- ja terveyshaittojen vähentäminen, EU:n tuontiriippuvuuden vähentyminen raaka-aineista ja fossiilisista polttoaineista, innovoinnin vauhdittaminen ja talouskasvun vauhdittaminen sekä kotitalouksien tarpeettomien menojen vähentäminen.

Komission mukaan ehdotus toisi koko EU:n alueella 47,2 miljardin euron kokonaistaloudelliset säästöt vuoden 2030 perusuraan verrattuna: jätehuollon kustannukset alenisivat 4,2 miljardilla eurolla, uudelleenkäyttö- ja pantillisten keräysjärjestelmien lisäkustannukset olisivat 4,6 miljardia euroa sekä pakkausten myynnin ja kulutuksen väheneminen 51,7 miljardia euroa.

Pakkausasetuksen seuranta ja raportointia koskevat vaatimukset lisäisivät sekä viranomaisten että toiminnanharjoittajien hallinnollista taakkaa. Komissio arvioi, että ehdotus aiheuttaisi koko EU:n alueella 1,3 miljardin euron vuotuiset hallinnolliset lisäkustannukset liittyen lähinnä pakkausten kierrätettävyyden ja muovipakkausten kierrätyskäsittelyn sertifiointiin.

Komission vaikutusten arvioinnin mukaan ehdotuksen seurauksena pakkausjätettä syntyisi EU:n alueella vuonna 2030 18 miljoonaa tonnia vähemmän kuin perusennusteessa ilman lisätoimenpiteitä. Määrä olisi 3,1 miljoonaa tonnia vähemmän kuin vuonna 2018 syntynyt pakkaus-jättemäärä. Kasvihuonekaasujen väheneminen olisi noin 23 milj. tonnia CO₂-ekv. ja rahaksi muutetut ympäristöulkoisvaikutukset vähenisivät 6,4 mrd. eurolla verrattuna vuoden 2030 perusennusteeseen.

Sidosryhmät ovat tuoneet esille omissa selvityksissään, erityisesti kartonkipohjaisia kertakäyttöpakkauksia ja pantillisen palautusjärjestelmän juomapakkauksia koskien, että uudelleenkäyttö ei lähtökohtaisesti olisi aina ympäristövaikutuksiltaan kertakäyttöistä parempi vaihtoehto. Uudelleenkäyttöä koskevissa vaikutusten arvioinneissa on keskeiseksi ympäristöön vaikuttavaksi tekijäksi noussut: 1) kertakäyttöisten pakkausten raaka-aineet ja valmistusprosessi, 2) uudelleenkäytettävän astian peseminen ja 3) uudelleenkäytettävän pakkauksen palauttaminen ja siihen liittyvät käytännöt ja etäisyydet.

¹³ https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-packaging-and-packaging-waste_en

Pakkausasetuksen vaikutukset ovat erilaisia eri toimialoille, toiset ovat nähneet ehdotuksessa mahdollisuuden uusille innovaatioille ja liiketoimimalleille sekä toiminnan laajentumiselle. Kierrätetyn muovin käyttövelvoitteen nähdään tukevan kierrätetyn muovin markkinoita ja luovan kannustimen liiketoiminnalle. Positiivisia vaikutuksia nähdään myös pakkausten kierrätettävyyden edistämässä. Negatiivisia vaikutuksia on nähty erityisesti niille toimialoille, joiden toimialaan kuuluu sellaisia pakkauksia, joiden käyttöä oltaisiin rajoittamassa tai jos vaatimukset edellyttävät suuria muutoksia nykyiseen toimintaympäristöön ja käytäntöihin, kuten esimerkiksi uudelleenkäyttöä kokevien vaatimusten toimeenpano edellyttäisi. Uudelleenkäytön edistäminen vaatii merkittäviä uusia investointeja erityisesti kuljetuspakkauksia käyttäville toimijoille, juomia valmistavalle teollisuudelle, kaupalle sekä noutoruoka- ja juoma-alalle. Uudelleenkäytön lisääminen edellyttäisi uusia ratkaisuja uudelleenkäyttöjärjestelmien perustamiseksi sekä kaupalle kustannuksia myymälöissä tapahtuvan lajittelun ja käsittelyn järjestämiseksi.

Tässä hallituksen esityksessä arvioidaan lähinnä esityksen sisältämien pakkausasetusta täydentävien kansallisten säännösten vaikutuksia.

4.2.2 Esityksen taloudelliset vaikutukset

4.2.2.1 Esityksen vaikutukset yrityksiin

Tuottajan määritelmä

Pakkauksen tuottajan määritelmän vaikutukset toiminnanharjoittajiin johtuvat pääasiassa pakkausasetukseen tehdystä muutoksesta. Jätelain 48 § 2 momenttiin ehdotetun muutoksen mukaan tuottajavastuu ei koskisi paalirehupakkauksia, jotka kerätään ja kierrätetään muiden maatalousmuovien kanssa. Poikkeus vastaisi voimassa olevan lain poikkeusta, jonka mukaan pakkausten tuottajavastuu ei koske paalirehun pakkausmateriaalin tuottajia. Ehdotettu uusi poikkeus kuitenkin edellyttäisi, että kyseisten pakkausten tuottajan tulee varmistaa, että pakkaukset kerätään ja kierrätetään tehokkaasti. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi liittymällä maatalouden muovijätteelle olemassa olevaan vapaaehtoiseen, koko maan kattavaan erilliskeräysjärjestelmään. Järjestelmä vastaa siten palvelutasoltaan vähintään nykyistä yrityspakkausjätteiltä edellytettyä tuottajan järjestämää keräysjärjestelmää. Säännöksellä ei olisi juurikaan vaikutusta paalirehupakkausten tuottajiin, sillä maatalousmuovien keräysjärjestelmän piirissä on jo arviolta noin 95 % markkinoille saatetuista paalirehupakkauksista.

Tuottajayhteisöltä vaadittava vakuus

Ehdotettu vakuusvaatimus kohdentuisi pakkausten tuottajaan tai tuottajayhteisöön. Suomessa rekisteröityneitä pakkausten tuottajayhteisöjä on tällä hetkellä kaksi. Pakkausjätehuollon yhteenlaskettu liikevaihto on tällä hetkellä noin 50 miljoonaa euroa ja muodostuu pääosin tuottajayhteisön jätehuollon järjestämistä varten keräämistä maksuista. Näin ollen jätehuollon järjestämiseen kolmen kuukauden ajan tarvittaisiin useiden miljoonien vakuus.

Vakuuden määrä ei kuitenkaan ole yhtä kuin vakuudesta tuottajayhteisölle aiheutuva kustannus – tai rahamäärä, joka on sidottuna vakuuteen. Vain käytettäessä pankkitalletusta vakuutena koko vakuussumma on jatkuvasti passiivisena pantatulla tilillä. Vakuudeksi soveltuu kuitenkin myös takaus tai vakuutus, jolloin tuottajayhteisö maksaa rahoituslaitokselle esimerkiksi vuosittain takauksen tai vakuutuksen antamisesta. Tällöin vakuuteen jatkuvasti sidottu raha on selvästi pienempi kuin pankkitalletuksessa.

Jätteen synnyn ehkäisyyn osoitettava rahoitus

Pakkausasetuksen 51 artiklan 3 kohta ohjaa kertakäyttöisten pakkausten tuottajia rahoittamaan jätteen syntymisen vähentämistä ja ehkäisemistä koskevia toimia, kuten toimia uudelleenkäytön ja -täytön edistämiseksi. Pakkausasetus ei määrittele vaaditun vähimmäisosuuden suuruutta, joka tuottajayhteisön ja palautusjärjestelmien määrärahoista pitää osoittaa jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen. Ehdotuksen mukaan juomapakkausten palautusjärjestelmän ja tuottajayhteisön jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskeva maksu ei saa ylittää viittä prosenttia sen jäseniltä perimistä maksuista. Maksua ei myöskään saisi periä uudelleenkäytettävien pakkausten osalta, sillä niiden käyttö pääsääntöisesti vähentää syntyvän pakkausjätteen määrää.

Ehdotus jättäisi tuottajayhteisöille ja juomapakkausten palautusjärjestelmille laajan harkintavallan jätteen synnyn ehkäisyyn käytettävästä rahamäärästä ja sen maksuperusteista. Toistaiseksi vastaavaa säännöstä ei ole ollut. Ehdotettuun säännökseen sisältyisi valtuus säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin jätteen synnyn ehkäisyyn käytettävästä rahamäärästä tai prosentuaalisesta osuudesta. Mahdollisen asetuksessa säädettävän kiinteän prosentuaalisen osuuden tarvetta arvioidaan muiden jäsenvaltioiden hyvien käytäntöjen sekä komission mahdollisesti antaman ohjeistuksen perusteella myöhemmin.

Valvontatoimista perittävä maksu

Elintarvikevalvontaviranomainen voisi periä maksun pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdan ja 2 kohdan a-c alakohdan sekä 32 ja 33 artiklan noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista. Näiden vaatimusten valvonta olisi yhdistettävissä elintarvikevalvontaviranomaisen kyseisissä yrityksissä muutoinkin tekemään valvontaan. Näiden uusien tehtävien valvonnan ei siten arvioida olevan merkittävä kustannuslisäys yrityksille jo tehtävän valvonnan kustannuksiin.

Asetuksen 33 artiklan noutoruoka- ja juoma-alan uudelleenkäyttötarjoonaa koskevan velvollisuuden ulkopuolelle on suljettu mikroyritykset, joiden palveluksessa on alle 10 työntekijää. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n arvion mukaan velvoitteen ulkopuolelle jäisi yli 93 % Suomen ravintolayrityksistä. Nämä edustavat noin puolta Suomen ravintoloiden liikevaihdosta. Pakkausasetuksen 28 ja 32 artiklan noutoruoka- ja juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuutta ja 33 artiklan uudelleenkäyttötarjoonaa koskevan velvoitteen noudattamisen valvonta olisi yhdistettävissä näissä yrityksissä muutoinkin tehtävään elintarvikevalvontaan.

Lisäkustannusten minimoimiseksi on tärkeää, että uusien vaatimusten valvonta pystytään yhdistämään jo olemassa oleviin valvontakäynteihin. Kierrätetyn muovin pitoisuusvaatimusta koskevan velvollisuuden valvonta on laitosvalvontaa, sillä velvollisuus lasketaan muovipakkausten valmistajan laitos- ja vuosikohtaisena keskiarvona. Elintarvikeviranomainen tarkastaa säännöllisesti kontaktimateriaaleja valmistavat, jatkojalostavat ja maahantuovat yritykset. Pakkausasetuksen kierrätetyn muovin käyttöosuutta koskevien vaatimusten valvonta olisi yhdistettävissä olemassa olevaan valvontaan.

4.2.2.2 Esityksen vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lupa- ja valvontavirasto

Lupa- ja valvontavirasto toimisi pakkausasetuksen mukaisena tuottajavastuuta valvovana viranmaisena. Lupa- ja valvontaviraston valvontatehtävät laajenisivat nykyisestä pakkauksia

koskevasta tuottajavastuuvälvonnasta sääntelyn kasvaessa ja yksityiskohtaistuessa. Myös raportointi lisääntyy ja tarkentuu huomattavasti nykyiseen verrattuna. Lupa- ja valvontavirastolle esitetään lisäksi kokonaan uusia tehtäviä uudelleenkäyttötavoitteiden ja -järjestelmien valvonnassa ja raportoinnissa. Myös etäkaupan nopea lisääntyminen ja ulkomaisten etämyyjien tuottajavelvoitteiden hoitamisen valvonta lisäävät Lupa- ja valvontaviraston valvonnan työmäärää.

Pakkausasetuksessa säädetyt laajenevat raportointivaatimukset edellyttävät myös tietojärjestelmämuutoksia tuottajarekisteriin.

Lupa- ja valvontavirasto arvioi pakkausasetuksen valvonnan lisäresurssitarpeeksi pysyvästi 1 htv. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto arvioi, että tietojärjestelmän vähimmäismuutokset maksaisivat yhteensä 200 000 euroa. Määrärahaa 100 000 euroa olisi oltava käytettävissä vuonna 2027 ja 100 000 euroa vuonna 2028. Tietojärjestelmien edellyttämät pysyvät resurssitarve olisi 15 000 euroa vuosittain.

Tukes

Pakkausasetuksen edellyttämä markkinavalvonta toisi Tukesille kokonaan uusia valvontatehtäviä, laajentaisi toiminnanharjoittajakuntaa sekä lisäisi merkittävästi valvottavia vaatimuksia ja asiakirjoja sekä edellyttäisi perehtymistä myös elintarvikelainsäädäntöön. Uudet asteittain voimaan tulevat velvoitteet edellyttävät myös yrityksille suunnattua viestintää ja neuvontaa.

Analyysikustannukset lisääntyvät uusien valvottavien aineiden takia. Lisäksi tarvitaan määräraha tietojärjestelmäkustannuksiin. Tukesin markkinavalvonta-alustaan, niin sanottuun Manta-järjestelmään, tehtäisiin uudet asiakirja- ja merkintävalvonnan edellyttämät valvontalomakkeet tietokenttälisäyksineen sekä säädöskohtaiset tuotetiedot vaatimustenmukaisuuden arvioimiseksi. Lisäksi tarvittaisiin rajapintapäivitykset komission ylläpitämään markkinavalvontaviranomaisten väliseen tiedonpitoon kehitettyyn sähköiseen alustaan, ICSMS-järjestelmään.

Tukes arvioi pakkausasetuksen uusien valvontatehtävien edellyttävän 3,5 htv pysyvän lisäresurssitarpeen. Tästä lisäresurssitarpeesta olisi 1,5 htv vuodesta 2026, 1 htv vuodesta 2028 ja 1 htv vuodesta 2029 alkaen. Asetuksen edellyttämien järjestelmäpäivitysten kertaluonteinen kustannus olisi 80 000 e, josta 40 000 e vuodelle 2026 ja 40 000 e vuodelle 2027 sekä uusien valvottavien aineiden analyysien lisäkustannukset 20 000 e vuosittain.

Ruokavirasto

Ruokavirasto vastaa valtakunnallisesti horeca-toimijoiden elintarviketurvallisuutta koskevan valvonnan johtamisesta ja ohjauksesta. Ruokavirasto vastaa myös kontaktimateriaalien turvallisuutta ja muuta vaatimuksenmukaisuutta koskevan valvonnan johtamisesta ja ohjauksesta.

Ruokavirastolle esitetyt pakkausasetuksen 7 artiklan kontaktimateriaalipakkausten kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta sekä 32 artiklan noutoruoka- ja juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuutta ja 33 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötäjäntöä koskevan velvollisuuden valvonnan valtakunnallinen suunnittelu, ohjaus ja kehittämistehtävä lisäävät viraston tehtäviä nykyisestä. Ruokaviraston olisi laadittava ohjeistusta ja koulutettava valvontaa tekevät kuntien elintarvikevalvontaviranomaiset uusien säännösten edellyttämän valvonnan tekemiseen. Ruokaviraston olisi tehtävä tarvittavat

päivitykset ympäristöterveydenhuollon yhteiseen Vati-järjestelmään pakkausasetuksen toimeenpanoa koskevan uuden valvonnan osalta. Myös toimijoille tarkoitettuun ympäristöterveydenhuollon sähköiseen ilmoituspalveluun, Ippaan, tarvitaan muutos, jotta toimijat voivat ilmoittaa palautusjärjestelmästä. Lisäresursseja tarvitaan myös viranomaisyhteistyöhön ja toiminnanharjoittajien tiedottamiseen.

Ruokavirasto arvioi esitettyjen uusien valvontatehtävien edellyttävän lisäresurssitarpeen olevan 1 htv 2 vuoden määräajaksi.

Ruokavirastolle esitetään myös kierrätetyn muovin käyttöosuutta koskevaa valvontatehtävää omalle toimialalleen kuuluvien muovisten elintarvikepakkausten valmistajien osalta. Valvonta lisäisi Ruokaviraston työtehtäviä, mutta uudet tehtävät olisivat yhdistettävissä samoissa kohteissa muutoinkin tehtävään valvontaan. Uudet vaatimukset lisäisivät myös toiminnanharjoittajien neuvonnan tarvetta. Jätelain 144 §:n 1 momenttiin ehdotettavan lisäyksen mukaisesti Ruokavirasto voisi periä maksun muovipakkausten kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä valvontatoimista. Maksu kattaisi Ruokavirastolle uudesta lainsäädännöstä johtuvien tehtävien hoidosta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset, eikä erillisiä uuden tehtävän kompensointitoimia olisi tarpeen sen osalta esittää.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen

Kunnalliset elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat elintarvikekontaktimateriaalitoimintaa (valmistus, maahantuonti ja tukkukauppa) riskiperusteisesti säännöllisesti kerran 1-3 vuodessa. Lisäksi he valvovat kontaktimateriaalien käyttöä elintarviketoiminnassa.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat myös ravintoloiden elintarviketurvallisuutta ja tuoteturvallisuutta. Elintarvikealan yritykset vastaavat omavalvonnallaan, että niiden toiminta ja elintarvikkeet täyttävät lainsäädännön vaatimukset. Elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat ravintoloiden toimintaa riskiperusteisesti tiheydellä 0,35-3 kertaa vuodessa.

Esityksen mukaan kunnan elintarvikevalvontaviranomainen valvoisi pakkausasetuksen 7 artiklan kontaktimateriaalipakkausten kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta omalla toimialallaan sekä 32 artiklan noutoruoka- ja juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuutta ja 33 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamista. Ruokavirasto osallistuisi valvonnan suunnitteluun, ohjaukseen ja kehittämiseen. Valvonta lisäisi elintarvikevalvojan työtehtäviä, mutta uudet tehtävät olisivat yhdistettävissä samoissa kohteissa muutoinkin tehtävään valvontaan. Uudet vaatimukset lisäisivät myös toiminnanharjoittajien neuvonnan tarvetta. Neuvonta ja tiedotus tehtäisiin yhdessä Ruokaviraston kanssa.

Jätelain 144 §:n 2 momenttiin ehdotettavan lisäyksen mukaisesti kunnan elintarvikevalvontaviranomainen voisi periä maksun pakkausasetuksen 32 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuutta ja 33 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista sekä 7 artiklan muovisten kontaktimateriaalipakkausten kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista. Maksu kattaisi kunnille uudesta lainsäädännöstä johtuvien tehtävien hoidosta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset, eikä erillisiä uuden tehtävän kompensointitoimia olisi tarpeen esittää.

Liikenne- ja viestintävirasto

Ehdotuksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa säädettyin toimivaltuuksin, että verkkoalustojen tarjoajat noudattavat pakkausasetuksessa säädettyjä digipalveluasetukseen kytkettyjä velvoitteita. Kyseessä olisi pienehkö uusi EU:n digipalveluasetuksen valvontaan liitetty valvontatehtävä Liikenne- ja viestintävirastolle, joka olisi hoidettavissa nykyisten digipalveluasetuksen valvontaan osoitettujen voimavarojen puitteissa. Vaikka säännöksen velvoittamien Suomeen sijoittautuneiden verkkoalustojen määrä on tällä hetkellä suhteellisen vähäinen, edellyttää uusi tehtävä kuitenkin virastolta digipalveluasetuksen noudattamiseen kytketyn pakkausasetuksen tuottajavastuovelvoitesäännöksen tulkintaan liittyvää neuvontaa ja ohjausta. Liikenne- ja viestintävirastolle on hiljattain annettu toinenkin digipalveluasetukseen liittyvä verkkoalustojen ympäristövelvoitteita koskeva valvontatehtävä (akkuasetus, 191/2026) ja lisää verkkoalustojen valvontatehtäviä saattaa virastolle olla tulossa Suomessa toimeenpantavien EU:n säädösten johdosta. Jatkossa on huomioitava virastolle aiheutuvien pienehköjen valvontatehtävien yhteisvaikutus viraston resurssitarpeisiin.

Taulukossa 3 on yhteenveto ehdotettujen valvovien viranomaisten arvioista pakkausasetuksen valvonnan edellyttämistä lisäresurssitarpeista.

Taulukko 3. Yhteenveto kaikkien ehdotettujen valvovien viranomaisten arvioista pakkausasetuksen valvonnan aiheuttamista lisäresurssitarpeista.

1000 e	Kertal. 2026	Kertal. 2027	Kertal. 2028	Pysyvä 2026 alkaen	Pysyvä 2027 alkaen	Pysyvä 2028 alkaen	Pysyvä 2029 alkaen
Henkilöstökulut		80 (1 htv)	80 (1htv)	120 (1,5 htv)	80 (1htv)	80 (1 htv)	80 (1htv)
IT-järjestelmä	140	40	100		15		
Analyytikulut				20			
Yhteensä	140	120	180	140	95	80	80

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Toimivaltaiset viranomaiset

Pakkausasetus edellyttää jäsenvaltioiden nimeävän yhden tai useamman viranomaisen, joka vastaa pakkausten huolehtimisesta ja pakkausjätehuoltoa koskevien velvoitteiden täytäntöönpanosta ja niiden noudattamisen valvonnasta. Jäsenvaltioiden on säädettävä toimivaltaisen viranomaisen tai toimivaltaisten viranomaisten organisoinnista ja toiminnasta, mukaan lukien hallinnolliset ja menettelysäännöt, jotka koskevat tuottajien rekisteröintiä 44 artiklan mukaisesti, 44 artiklan 7 ja 8 kohdan mukaisten raportointivaatimusten organisointiä ja seurantaa, 45 artiklan mukaisten laajennettua tuottajan vastuuta koskevien velvoitteiden täytäntöönpanon valvontaa, laajennettuun tuottajan vastuuseen liittyvien velvoitteiden

täyttämistä koskevaa lupaa 47 artiklan mukaisesti ja tietojen asettamista saataville 56 artiklan mukaisesti.

Jäsenvaltiot voisivat nimetä riippumattoman kolmannen osapuolen valvomaan, että tuottajavastuujärjestöt vastaavat laajennettua tuottajan vastuuta koskevista velvoitteista koordinoitusti. Lupa- ja valvontavirasto (ennen 1.1.2026 Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) toimii jo entuudestaan pakkausten tuottajavastuuta valvovana viranomaisena. Tehtävään ei ehdoteta muita viranomaisia, sillä osaaminen on perusteltua keskittää yhdelle viranomaiselle.

Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi ehdotetaan myös pakkausasetuksen 27 ja 29–31 artiklan uudelleenkäyttöjärjestelmiä, uudelleenkäyttövaihtoehtoja ja niiden laskentaa sekä raportointia koskevien vaatimusten toimeenpanon valvonta. Valvonta olisi voitu osoittaa myös jollekin toiselle viranomaiselle, sillä entuudestaan vastaavaa valvontatehtävää ei ole. Valvontatehtävä olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista säätää Lupa- ja valvontavirastolle, sillä valvontatehtävien luonne olisi lähimpänä Lupa- ja valvontaviraston nykyisiä tehtäviä. Tukes puolestaan valvoisi osana uudelleenkäytettävien pakkausten markkinavalvontaa, että näiden pakkausten vaatimustenmukaisuuden arviointi on asetuksessa säädetyn mukaista.

Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi ehdotuksen mukaan pakkausasetuksessa verkkoalustan tarjoajalle säädettyjen velvoitteiden noudattamista. Tämä perustuu pakkausasetuksen johdanto-osan (132) kirjaukseen, jonka mukaan tuotteiden verkkomyynnin osalta elinkeinonharjoittajien jäljitettävyyttä koskevien sääntöjen täytäntöönpanoon sovelletaan digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2022/2065 (jäljempänä *digipalveluasetus*) vahvistettuja täytäntöönpanosääntöjä. Liikenne- ja viestintäviraston toimivallasta säädettäisiin verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa. Liikenne- ja viestintävirastolle säädettiin vastaava valvontatehtävä akkuasetuksen toimeenpanossa (191/2026).

Tukes olisi pakkausten markkinavalvontaviranomainen lukuun ottamatta kontaktimateriaalipakkausten kierrätysmuoviosuutta koskevaa vaatimusta, jota valvoisi kunnan elintarvikevalvontaviranomainen. Tukes on jo entuudestaan nimetty pakkausten markkinavalvontaviranomaiseksi jätelain 24 a §:n ja kansallisen pakkausjäteasetuksen 23 §:n mukaisesti. Kontaktimateriaalipakkausten kierrätysmuoviosuutta koskevan vaatimuksen valvonta nähtiin tarkoituksenmukaisena osoittaa Ruokavirastolle ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle, jotka elintarvikelain nojalla muutoinkin tarkastavat elintarvikekontaktimateriaaleja valmistavat, jatkojalostavat ja maahantuovat yritykset. Tukes puolestaan valvoisi kierrätysmuoviosuutta koskevaa vaatimusta muiden kuin kontaktimateriaalipakkausten osalta.

Tukes valvoisi ehdotuksen mukaan myös PFAS-aineiden rajoituksia. Vaihtoehtoisesti valvonta voitaisiin osoittaa myös elintarvikevalvontaviranomaiselle. Komissio on kuitenkin suositellut jäsenvaltioille [jäsenvaltioiden jätekomitean kokouksessa 16.1.2026 / Commission Notice dokumentin luonnoksessa] valvontatehtävän osoittamista pakkausasetuksen markkinavalvontaviranomaiselle. Valvonta voitaisiin komission mukaan kuitenkin tarvittaessa siirtää elintarvikevalvontaviranomaiselle, jos pakkauksesta voi olla kontaktimateriaaleja koskevan kehysasetuksen (EU) 1935/2004 3 artiklan mukainen riski elintarvikkeelle.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle ehdotetaan pakkausasetuksen 28 ja 32 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuuden ja 33 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamisen valvontatehtävä. Valvontatehtävä olisi tarkoituksenmukaista osoittaa kunnan elintarvikeviranomaiselle, joka jo

nykyisin valvoo ravintoloita elintarvikelain perusteella, vuosittain laadittavan valvontasuunnitelman mukaisesti. Näihin valvontasuunnitelmiin ja -käynteihin olisi tarkoituksenmukaista yhdistää uudelleentäyttö- ja -käyttömahdollisuuden tarkastaminen. Jätelain 144 §:ään ehdotetaan lisättäväksi kunnalle mahdollisuus periä maksu kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista.

Ruokavirastolle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus osallistua kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle osoitettujen valvontatehtävien suunnitteluun, ohjaukseen ja kehittämiseen. Vastaava tehtävä on säädetty Ruokavirastolle elintarvikelaissa. Lisäksi Ruokavirasto valvoisi elintarvikelain mukaisena valtakunnallisena valvontaviranomaisena yhdessä kunnan viranomaisen kanssa pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdissa ja 2 kohdan a-c alakohdissa säädettyjä kierrätysmateriaalin vähimmäiskäyttövaatimuksia.

5.1.2 Seuraamukset

Pakkausasetuksen seuraamuksia koskevan 68 artiklan täytäntöönpano toteutettaisiin nojaamalla voimassa olevassa jätelaissa, markkinavalvontalaissa ja verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa säädettyihin valvontakeinoihin ja seuraamuksiin. Jätelain 131 §:ssä säädetään myös laiminlyöntimaksusta, mutta ehdotuksen mukaan pakkausasetuksen rikkomukset kytkettäisiin vain jätelain 126 §:ssä ja 128 §:ssä säädettyyn valvontaviranomaisen sakonuhkaiseen kieltoon tai määräykseen. Verkon välityspalvelujenvalvonnasta annettu laki sisältää hallinnollisen seuraamusmaksun ja pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdan rikkominen olisikin hallinnollisen seuraamusmaksun piirissä. Markkinavalvontalaki ei sisällä hallinnollista seuraamusmaksua, mutta se sisältää laajan valikoiman muita tehokkaita markkinavalvonnan keinoja. Ehdotettu sääntely ei todennäköisesti pakkausasetuksen 24–29 artiklan valvonnan osalta riitä kaikilta osin panemaan täytäntöön pakkausasetuksen 68 artiklaa, jonka 2 kohta edellyttää ”hallinnollisen sakon” käyttöä 24–29 artiklan rikkomista koskevissa seuraamuksissa.

Pakkausasetuksen 68 artiklan kansallinen täytäntöönpano voitaisiin toteuttaa myös ottamalla kansallisessa lainsäädännössä asetuksen 24–29 artiklan rikkomisessa käyttöön rangaistusluonteinen seuraamus. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että jätelaissa pakkausasetuksen 24–29 artiklojen rikkominen kytkettäisiin hallinnolliseen seuraamusmaksuun, kuten jätelain 131–133 §:ssä säädettyyn laiminlyöntimaksuun. Tällöin Tukes pitäisi säätää markkinavalvontalain ohella myös jätelakia soveltavaksi viranomaiseksi, jolloin se voisi pakkausasetuksen 24–26 artiklan rikkomuksesta määrätä jätelain mukaisen laiminlyöntimaksun.

Pakkausasetuksen 24–29 artiklan sääntely on osin tulkinnanvaraista (24 artiklan ylipakkaamisen kielto) ja sen velvoittavuus on osin kyseenalaista (29 artiklan uudelleenkäyttövaihto). Pakkausasetuksen säännösten kytkeminen laiminlyöntimaksuun ei mainituilta osin välttämättä täyttäisi niitä täsmällisyyden, selkeyden ja oikeasuhtaisuuden reunaehtoja, joita perustuslakivaliokunta on rangaistusluonteista seuraamusta koskevalle sääntelylle asettanut. Siksi esitetään, että pakkausasetuksen 24–29 artiklan rikkomuksia ei asetuksen täytäntöönpanon 1. vaiheessa kytketä rangaistusluonteiseen seuraamukseen, vaan mahdollisiin rikkomuksiin sovelletaan jätelaissa ja markkinavalvontalaissa säädettyjä hallinnollisia pakkokeinoja.

Ympäristöministeriö valmistelee jätelain kokonaisuudistusta kiertotalouslaiksi, jota koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa seuraavalla hallituskaudella. Tässä yhteydessä jätelain seuraamuksia koskeva sääntely uudistetaan kokonaan ja samalla tehdään arvio siitä, tulisiko

pakkausasetuksen 24–29 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien rikkominen joiltain osin kytkeä hallinnolliseen seuraamusmaksuun tai rangaistussäännökseen.

5.1.3 Tuottajayhteisöltä vaadittava vakuus

Pakkausten tuottajayhteisöltä vaadittava vakuus voitaisiin pakkausasetuksen 47 artiklan 6 kohdan mukaan korvata tuottajayhteisöjen yhteisellä rahastolla. Rahaston perustamisesta ja sitä koskevasta sääntelystä aiheutuvat kustannukset olisivat kuitenkin selvästi vakuusvaatimuksen toteuttamista suuremmat, joten rahasto ei ole uskottava vaihtoehto vakuudelle tässä yhteydessä.

5.1.4 Jätteen synnyn ehkäisyyn osoitettava rahoitus

Pakkausten tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän velvollisuus osoittaa rahoitus jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskeviin toimiin voitaisiin vaihtoehtoisesti säätää esimerkiksi kiinteänä prosenttiosuutena järjestelmien määrärahoista tai valtuuttaa säädettäväksi tarkemmin kansallisessa pakkausjäteasetuksessa. Ehdotus sisältää valtuussäännöksen myöhemmin valtioneuvoston asetuksella säädettävälle kiinteälle prosenttiosuudelle.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Ruotsissa on pakkausasetuksen kansallista täytäntöönpanoa koskeva Naturvårsverketin valmisteleva ehdotus (20.11.2025) oli lausunnolla 3.4.2026 asti. Ehdotus kattaa ne pakkausasetuksen artiklat, jotka tulevat sovellettaviksi viimeistään helmikuussa 2028. Ehdotuksessa kansallinen sääntely supistuu pakkausasetusta täydentäväksi ja muutokset ovat pääosin teknisiä ja rajattuja. Uusia velvoitteita tulee vain tietyille sektoreille kuten take away-pakkaukset ja yritysten pakkausjätteiden keräys.

Ehdotuksen mukaan tuottajayhteisön tulisi vastata yritysten pakkausjätteiden keräyksestä, sisältäen vähintään yhden tuottajan järjestämän vastaanottopaikan jokaisessa kunnassa ja suoran keräyksen yrityksiltä tuottajayhteisön valtuuttamien toimijoiden kautta. Muut jätealan toimijat voisivat kerätä pakkausjätettä vain, jos ovat saaneet valtuutuksen tuottajayhteisöltä. Kunta voisi kerätä siinä tapauksessa, jos yrityksen jätehuolto hoidetaan yhdessä kotitalouksien kanssa. Yritysjätteiden keräysvaatimukset olisivat tiukempia kuin nykyisessä järjestelmässä. Perusteluna ehdotukselle on muun muassa se, että markkinaehtoiset järjestelmät keskittyvät lähinnä arvokkaisiin jätejakeisiin (esim. aaltopahvi, muovikalvot), eivät koko pakkausvirtaan. Nykyinen Ruotsin järjestelmä ei täyttäisi EU-lainsäädännön vaatimuksia keräysverkoston saavutettavuudesta, kattavuudesta eikä tuottajan vähimmäisvastuusta. Ehdotus siirtäisi yritysten pakkausjätteiden keräyksen täysimääräisesti tuottajien vastuulle. Kunnilla on nykyisen asetuksen mukaan vastuu kerätä kotitalouksien pakkausjäte ja niiden yritysten pakkausjäte, joiden jätehuolto on yhdistetty kotitalouksien keräykseen, ja jotka ovat valinneet kunnallisen keräyksen. Tuottajat vastaavat kunnan järjestämän keräyksen kustannuksista.

Ehdotuksen mukaan tuottajayhteisön on asetettava vakuus, joka kattaa kustannukset, jotka syntyvät yhden kuukauden aikana syntyvän pakkausjätteen keräämisestä ja neljän kuukauden aikana kerätyn pakkausjätteen käsittelystä. Vakuuden suuruutta voidaan alentaa, jos pakkausjätteellä on positiivinen arvo, tai tuottajayhteisö on harjoittanut vastaavaa toimintaa pitkään ja taloudellisesti vakaasti. Naturvårsverket käsittelisi ja vastaanottaisi vakuuden.

Ehdotuksen mukaan kaikkien uudelleenkäyttöjärjestelmien vastuullisten tahojen olisi jatkossa tehtävä ilmoitus Naturvårdsverket:lle, jotta viranomaisen pystyy valvomaan järjestelmien toimintaa ja varmistamaan pakkausasetuksen vaatimusten noudattamisen sekä keräämään

raportointitiedot. Ehdotuksen mukaan uudelleenkäytettäville juomapakkauksille tulisi olla yhtä helposti saavutettavat palautuspisteet kuin pantillisilla kertakäyttöpakkauksilla.

Ehdotuksen mukaan muutettaisiin kertakäyttötuoteasetusta¹⁴ siten, että terminologia yhdenmukaistettaisiin EU:n pakkausasetuksen kanssa ja säädettäisiin velvoite tarjota uudelleenkäytettäviä pakkauksia kaikissa take away paikoissa ja luovuttaisiin nykyisestä paperipakkauksia koskevasta poikkeuksesta.

Naturvårdverket on nimetty pakkausasetuksen 40 artiklan 1 kohdan mukaiseksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi ja vastaa pakkausasetuksen luvussa VIII sekä 6 artiklan 10 kohdassa, 29 artiklan 1–7 ja 9 kohdassa sekä 30–34 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien täytäntöönpanosta ja valvonnasta. Naturvårdverket vastaa jo entuudestaan tuottajavastuun valvonnasta sekä pakkausdirektiivin mukaisesta markkinavalvonnasta. Lisäksi se vastaa tuottajien ilmoitusten vastaanottamisesta ja tuottajayhteisöjen hyväksymisestä. Naturvårdverket kerää myös tietoa asianomaisilta toimijoilta ja raportoi tiedot komissiolle. Naturvårdverketin ehdotuksen toimeksiantoon ei kuulunut ehdottaa mikä viranomainen vastaisi pakkausasetuksen uusien säännösten markkinavalvonnasta ja muusta valvonnasta, joten niitä koskevista viranomaistehtävistä päätetään muussa yhteydessä. Ilman mahdollisia uusia valvontatehtäviä Naturvårdverket arvioi lisäresurssitarpeeseen 3 htv.

Kevyiden muovisten kertakäyttöisten muovikassien vähentämiseksi ei esitetä lisätoimia. Vuonna 2020-2024 voimassa ollut muovikassivero laski kertakäyttöisten muovisten muovikassien kulutuksen 14 kassiin henkilöä kohti vuodessa, mikä on selkeästi alle EU:n tavoitteen 40 kassia henkeä kohti vuodessa. Ennen veroa muovikassien kulutus oli 60-80 kassia henkeä kohti vuodessa.

Ehdotuksen mukaan tuottajayhteisön tulisi varata jätteen vähentämistoimiin ja jätteen synnyn ehkäisyyn vähintään kaksi prosenttia niistä vuosittaisista pakkausmaksuista, joita tuottaja maksaa tuottajayhteisölle. Vastaavasti kertakäyttöisten pakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän tulisi varata vähintään kaksi prosenttia vuosittaisista tuloistaan jätteen vähentämistoimiin ja jätteen syyn ehkäisyyn. Eräissä jäsenvaltioissa on jo käytössä vähimmäisosuuksia koskevia säännöksiä, esimerkiksi Itävallassa 0,5 % ja Ranskassa 5 %.

Naturvårdverket ehdottaa, että EU pakkausasetuksen seuraamuksia koskeva 68 artikla pantaisiin täytäntöön rikosoikeudellisten seuraamusten sijasta ympäristösanktiomaksulla (miljösanktionsavgift) tai hallinnollisilla määräyksillä. Ympäristösanktiomaksu on rangaistusluonteinen, hallintoviranomaisen rikkomuksesta määräämä maksu, joka vastaa Suomessa joillain sääntelyaloilla käytössä olevaa hallinnollista seuraamusmaksua tai laiminlyöntimaksua. Ehdotuksen mukaan Ruotsissa säädettäisiin ympäristösanktiomaksusta myös eräiden muiden pakkausasetuksessa säädettyjen velvollisuuksien kuin artiklojen 24–29 rikkomisesta, esimerkiksi raportointivirheistä ja tuottajan rekisteröitymisvelvollisuuden laiminlyönnistä.

¹⁴ Förordning om engångsprodukter (2021:996)

6 Lausuntopalaute

6.1 Lausuntopyyntö ja lausuntopalautteen pääasiallinen sisältö

Esitysluonnos oli lausunnoilla lausuntopalvelu.fi- tietoaalustalla 3.3.2026-25.3.2026. Lausuntoja annettiin 44 kappaletta. Lausunnon antoivat maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Ruokavirasto, Liikenne- ja viestintävirasto, Lupa- ja valvontavirasto, Ålands lanskapsregering, Suomen Kuntaliitto ry, Helsingin kaupunki, Tampereen kaupunki, Jyväskylän seudun ympäristöterveys, Lahden ympäristöterveys, Turun kaupunki Kaupunkiympäristötoimiala, Lohjan kaupunki, Porvoon ympäristöterveydenhuolto, Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitos, Keski-Pohjanmaan ympäristöterveydenhuolto, Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristötoimi, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Luonnonvarakeskus, Muoviteollisuus ry, Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK, Sumi Oy, Kaupan liitto ry, Päivittäistavarakauppa ry, Muoviteollisuus ry, Elintarviketeollisuusliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Suomen Maatalousmuovien Kierrätys Oy, Suomen Pakkaustuottajat Oy, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Kaupan liitto ry, SOK / S-ryhmä, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry, Metsäteollisuus ry, Suomen Alkoholijuomakauppa ry, Suomen Pakkausyhdistys ry, Suomen Pakkauskierätyksen RINKI Oy sekä Suomen Palautuspakkaus Oy. Oikeusministeriö jäi erehdyksessä pois lausuntopyyntölistalta, mistä johtuen oikeusministeriö ei antanut esityksestä lausuntoa.

Perusteluna lyhyelle lausuntoajalle on se, että esityksen sisältämiä ehdotuksia on käsitelty keskeisten kohdetahojen kanssa laajasti ennen lausuntomenettelyä. Viranomaisten valvontatehtävistä käytiin syksyn 2025 ja alkuvuoden 2026 aikana useita neuvotteluita kaikkien asianomaisten viranomaisten ja niitä ohjaavien ministeriöiden kanssa. Muiden hallituksen esityksessä ehdotettavien säännösten taustana on kiertotalouslakia valmistelleen työryhmän mietinnössä (Ympäristöministeriön julkaisu 2026:9) esitetyt pakkausten tuottajavastuulainsäädännön muutosehdotukset. Ehdotukset valmisteltiin työryhmän tueksi perustetussa tuottajavastuujaostossa, joka kokoontui vuoden 2025 aikana yhteensä 10 kertaa. Työryhmässä ja tuottajavastuujaostossa olivat edustettuina kaikki keskeiset pakkausten tuottajat edustavat tahot.

Seuraavassa esitellään lausuntopalaute pykäläkohtaisesti ja jäljempänä kohdassa 6.2 palautteen perusteella tehdyt muutokset. Jätelain 22, 101, 102 ja 128 §:ään ehdotettuihin muutoksiin ei tullut huomautuksia annetuissa lausunnoissa.

6.1.1 Jätelain muutosehdotuksista annetut lausunnot

9 § Tuotteita koskevat huolehtimisvelvollisuudet ja kiellot

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) kannatti jätelain 9 §:n muutoksia sääntelyn selkeyttämiseksi ja päällekkäisyyksien poistamiseksi. Tukes huomautti, että pakkausasetus velvoittaa ensisijaisesti valmistajia ja maahantuoja, ei pelkästään jakelijoita. Tukesin mielestä pykälän otsikkoon tulisi lisätä sana ”pakkaus”. Tukes ja työ- ja elinkeinoministeriö esittävät harkittavaksi, olisiko viittaus pakkausasetukseen syytä lisätä tämän ohella tai sijasta jätelain 2 §:n 5 momenttiin vastaavasti kuin akkuasetuksen kanssa on menetelty. Tukes huomautti myös, että jätelain 9 §:n 1 momentissa on säännöksiä pakkaamisesta, jotka vaikuttavat osittain päällekkäisiltä pakkausasetuksen 10 artiklan mukaisten pakkausten minimointivelvoitteiden kanssa.

24 a § Markkinavalvonta

Ruokavirasto ja eräät kunnalliset toimijat (Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitos, Keski-Pohjanmaan ympäristöterveydenhuolto, Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristötoimi) katsoivat lausunnoissaan, että kierrätysmateriaalivaatimusten valvonnan lisääminen osaksi kunnallisten elintarvikevalvontaviranomaisten elintarvikekontaktimateriaalien valvontatehtäviä ei olisi ylivoimaista, mikäli lisätehtävän käytäntöön saattamiseen turvataan riittävät resurssit ja kunnilla on mahdollisuus periä kyseisestä valvonnasta maksua. Lausunnoissa katsottiin, että valvonta on järkevä yhdistää nykyiseen kontaktimateriaalien turvallisuutta ja muuta vaatimuksenmukaisuutta koskevaan valvontaan. Ruokavirasto toteaa lisäksi, että kunnallisten elintarvikevalvontaviranomaisten on jo nyt joka tapauksessa katsottava elintarvikekontaktimateriaalien tarkastuksilla, sisältävätkö tuotteet kierrätysmuovia ja täyttääkö käytetty kierrätysmuovi asetetut vaatimustenmukaisuusvaatimukset. Tähän päälle kierrätysmuovin osuuden katsominen ei olisi ylivoimaista, mikäli valvojalla on olemassa toimintaohjeet siitä, mitä ja miten valvotaan. Tehtävä edellyttää kuitenkin riittävää ohjeistusta ja osaamisen lisäämistä sekä valvontatietojärjestelmän päivittämistä.

Lausunnoissa tuotiin myös esille tarve osoittaa riittävät resurssit valvontaan toimivien markkinoiden takaamiseksi ja eriarvoisuuden välttämiseksi.

Toisaalta useat lausunnonantajat (MMM, Kuntaliitto, eräät kunnat, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry, Kaupan liitto, päivittäistavarakauppa ry ja Elintarviketeollisuusliitto ry) puolestaan kyseenalaistivat 24 a §:n ehdotuksen säätää kontaktimateriaalipakkausten kierrätysmuovin vähimmäisosuuksien valvonta kunnan elintarvikeviranomaiselle. Kunta-ala oli huolissaan uusien tehtävien aiheuttamasta lisätyöstä, joka ei olisi toteutettavissa nykyisillä resursseilla. Kriittisesti suhtautuvien lausuntojen perusteluissa korostuivatkin kuntien resurssipula, tehtävien kuulumattomuus elintarvikevalvonnan ydinosaamiseen sekä pelko valvonnan pirstaloitumisesta ja epäyhtenäisistä tulkinnoista. Maa- ja metsätalousministeriö ja Elintarviketeollisuusliitto esittävät tehtävän keskittämistä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Kuntaliitto esitti valvontatehtävän siirtämistä Ruokavirastolle, jota elintarvikevalvontaviranomainen avustaisi tarvittaessa.

Muoviteollisuus ehdotti esitykseen kirjattavaksi selkeän menettely- ja vastuumallin kansallisen ohjeistuksen päivittämiseen pakkausasetuksen täytäntöönpanosäädösten täsmennyssä.

Tukes esitti pykälän 1 momentin lopussa Ruokaviraston asiantuntija-apua käsittelevään kohtaan lisättäväksi sanan 'veloituksetta'. Tukes esitti PFAS-aineiden ja elintarvikkeiden pakkaamiseen käytettävien uudelleenkäytettävien pakkausten valvonnan osoittamista elintarvikevalvontaviranomaisille. Tukes perustelei ehdotustaan sillä, että Tukesilla ei ole kokemusta eikä osaamista elintarvikkeiden kautta ihmisille aiheutuvien riskien hallinnasta tai elintarviketurvallisuuslainsäädännöstä, eikä tällaisen sääntelyn omaksumiselle ole toistaiseksi osoitettu resursseja.

Tukes katsoi myös, että pakkausasetuksen 25 artiklan kiellettyjä pakkausmuotoja koskeva valvonta sopisi selkeämmin elintarviketurvallisuusvalvontaviranomaisen tehtäväksi, koska tehtävä ei vastaa Tukesin nykyistä roolia tuotteiden markkinavalvontaviranomaisena. Jos mainittu valvontatehtävä kuitenkin päätetään osoittaa Tukesille, esittää Tukes jätelain 24 a §:ään lisättäväksi uuden momentin, jossa säädettäisiin kunnan elintarviketurvallisuusviranomaisen ilmoitusvelvollisuudesta Tukesille, jos valvonnassa havaitaan merkittäviä puutteita pakkausasetuksen 25 artiklan noudattamisessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön mielestä ehdotuksen suhde markkinavalvontalakiin on epäselvä. Ministeriö katsoi, että esityksen jatkovalmistelussa tulisi tarkistaa ja arvioida jätelain 24 a §:n suhdetta markkinavalvontalain 1 ja 4 §:ään. Samoin on epäselvää, mitkä kaikki viranomaiset lopulta valvovat pakkausasetusta, eikä esityksessä ole riittävästi arvioitu seuraamussääntelyn suhdetta EU:n markkinavalvonta-asetukseen. Lisäksi säännöksen perusteluihin olisi hyvä selkeyttää, mitkä jätelain viranomaiset soveltavat valvontaan markkinavalvontalakia ja minkä lain mukaisesti Ruokavirasto asiassa ohjaa.

HK Foods toivoi lausunnossaan Ruotsin kaltaista mallia, jossa yksi viranomainen (kuten Naturvårdsverket) vastaisi keskitetysti kaikesta valvonnasta oikeusvarmuuden takaamiseksi.

25 § Muut valvontaviranomaiset

Ehdotettu jätelain 25 §:n muutos, jossa säädettäisiin pakkausasetuksen noutoruoka- ja juoma-alan uudelleentäyttö- ja uudelleenkäyttövelvoitteiden valvontatehtävä kunnan elintarvikevalvontaviranomaisille, sai annetuissa lausunnoissa sekä tukea että epäilyä resurssien riittävydestä. Lausunnoissa korostettiin myös kuntien mahdollisuutta periä maksu valvontatoimista. Maa- ja metsätalousministeriö, Kuntaliitto ja useat kaupungit pelkäävät tehtävien kuormittavan jo valmiiksi raskaasti työllistettyä valvontaa, kun taas Elintarviketeollisuusliitto ja MaRa ry pitävät paikallista valvontaa tarkoituksenmukaisena, jos se toteutetaan elintarvikevalvonnan käyttämän Oiva-järjestelmän kautta. Keskeisiä vaatimuksia lausunnoissa olivat riittävät resurssit, Ruokaviraston tarjoama koulutus ja selkeä työnjako viranomaisten välillä.

Ruokavirasto huomautti, että esityksessä olisi hyvä ottaa huomioon, että jos uudelleenkäytettävien pakkausten palautusjärjestelmä on elintarvikehuoneistoista erillään oleva toiminta, se ei välttämättä kuulu elintarvikelain 297/2021 mukaiseen elintarvikehuoneiston toimintaan.

MaRa toi esiin lausunnossaan, että erityisesti harvempaan asutuilla alueilla voi olla vaikeaa löytää toimijaa, joka pystyisi kannattavasti organisoimaan ja ylläpitämään uudelleenkäyttöjärjestelmää. MaRan näkemyksen mukaan pakkausasetuksen noudattamisen valvonta tulee toteuttaa osana nykyisiä elintarvikeviranomaisen tekemiä tarkastuksia niin, ettei yritysten hallinnollinen taakka kasva eikä raporttien määrä lisääny.

Maa- ja metsätalousministeriö toi esiin, että sekä 24 a § että 25 §:ssä ehdotetut lisätehtävät kuntien viranomaisille olisivat vastoin hallitusohjelman tavoitetta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto toi esiin, että valvonnassa tulee varmistaa, että niin valvonnan kustannukset kuin hallinnollinen taakka jakautuvat tasapuolisesti.

Lupa- ja valvontavirasto toi esille, että jatkovalmistelussa tulee huomioida uudelleenkäytön raportoinnin ja mahdollisen rekisteröintimenettelyn maksullisuus. Tulisi myös varmistaa, että viranomaisella on käytettävissä tarvittavat tiedot pakkausasetuksen 31 artiklan mukaisen raportointivelvoitteen täyttämiseksi.

Tukes ehdotti lausunnossaan, että tekstistä poistetaan sivulla 41 Tukesin toimintaa koskevassa kappaleessa oleva sana ”pääosin” ja että hallituksen esitykseen kirjataan selkeästi, että Tukesin tehtävä 26 artiklan valvonnassa on varmistaa, että ko. dokumentit ovat valmistajalla olemassa. Tukes totesi lisäksi, että pykälää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on luonnoksen sivulla 34 virheellinen viittaus. Viittauksen tulisi olla 26 artiklan 2 kohtaan, ei kyseisen artiklan 3 kohtaan.

46 § Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

SOK/S-ryhmä toi esiin, että olisi syytä huomioida asiaan liittyvä kansallinen liikkumavara ja tätä kautta pyrittävä kohtuullistamaan toimijoille tulevat kustannukset tehokkaasti.

48 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Lausunnoissa kannatettiin laajasti paalirehupakkausten rajaamista tuottajavastuun ulkopuolelle. Erityisesti tuottajayhteisöt (TYNK, Suomen Pakkaustuottajat Oy) esittivät, että kansallista ohjeistusta tulisi lykätä, kunnes komission tulkintaohjeet on annettu. Pidettiin tärkeänä, että rinnakkaiset järjestelmät täyttävät laatuvaatimukset ja tuottajavastuu kohdistuu oikeisiin toimijoihin. Lupa- ja valvontavirasto toi esiin, että on tärkeä varmistaa, että valtaosa paalimuoveista päätyy vapaaehtoisen järjestelmän kautta kierrätettäväksi.

52 § Toimet uudelleenkäytön edistämiseksi ja jätteen synnyn ehkäisemiseksi

Osa lausujista (Teknologiateollisuus, MTK, Metsäteollisuus ry, Suomen Pakkaustuottajat, Suomen Pakkausyhdistys ry, RINKI, Kaupan liitto, ETL, SAJK, Päivittäistavarakauppa ry ja Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta) suhtautui kriittisesti ehdotettuun 5 prosentin enimmäisosuuteen, joka tuottajayhteisöjen tulisi osoittaa jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoitukseen sen korkean hinnan, epäselvien käyttökohteiden ja puutteellisten laskentaperusteiden vuoksi. Useat pakkausten tuottajia edustavat lausunnonantajat esittivät, että osuuden tulisi olla huomattavasti matalampi, esimerkiksi enintään 0,1 - 1 %.

VTT ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto pitivät lausunnoissaan hyvänä, että uudelleenkäytettävien pakkausten käyttöönotto on huomioitu säädöksessä ja jätteen synnyn ehkäisyyn esitetään osoitettavaksi rahoitusta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto piti vaarana sitä, että rahoitusta määrätessä sen jakautumisperusteista eri pakkausmateriaalien kesken voi syntyä kilpailukeino. Tuottajavastuuorganisaatio voisi houkutella asiakkaakseen tietyn pakkausmateriaalin tuottajia pienemmällä rahoitusosuudella.

MTK ja TYNK katsovat, ettei prosenttiosuudesta tulisi säätää lain tasolla, vaan joustavammin asetuksella vasta sitten, kun EU-tason ohjeistus valmistuu. Osa lausujista (TYNK ja Suomen Pakkaustuottajat) korosti, ettei ole määritelty, mihin toimiin varat käytettäisiin. Lausunnoissa tuotiin esiin pelko siitä, että ehdotetun säännöksen seurauksena miljoonia euroja ohjataan kohteisiin, joiden vaikuttavuutta ei voida todentaa. Ehdotuksen nähtiin nostavan suoraan yritysten tuottajavastuumaksuja, mikä heikentäisi kilpailukykyä ilman takeita kiertotalouden edistymisestä.

Suomen Pakkaustuottajat, Sumi ja TYNK ehdottivat, että mahdollisen vähimmäisosuuden laskentaperusteista on rajattava pois SUP-siivouskustannukset, jotka ovat kunnille tilitettäviä läpivirtauseriä.

TYNK esitti, että myös juomapakkausten palautusjärjestelmille tulisi jättää sama harkintavalta rahoitusosuuden laskennassa. Muutaman lausujan mukaan maksu tulisi kohdentaa vain järjestelmän ulkopuolelle jääviin pakkauksiin, jotta jo toimivaa keräystä ja kierrätystä ei "sanktioitaisi".

Teknologiateollisuus korosti, että kiertotalousratkaisujen tulisi syntyä yrityslähtöisesti ja markkinaehtoisesti, ei hallinnollisin maksuin.

Lähes kaikki lausujat toivovat, että kansallisia päätöksiä numeerisista rajoista ei tehdä ennen kuin Euroopan komissio antaa tarkemmat tulkintaohjeet pakkausasetuksen soveltamisesta.

55 § Tuottajan rekisteröitymisen varmistaminen

Suomen Alkoholijuomakauppa ry (SAJK) kritisoi pakkausasetusta siitä, ettei se kata ulkomaisia etämyyjiä, jotka välttävät tuottajavastuun ja aiheuttavat epäreilun kilpailutilanteen. SAJK vaatii lainsäädännön yhdenmukaistamista siten, että valmisteverotuslaki, jätelaki ja alkoholilaki olisivat ristiriidattomia. Etämyyjiltä olisi pystyttävä vaatimaan rekisteröitymistä.

61 § Eräiden tuotteiden tuottajilta ja tuottajayhteisöiltä vaadittava vakuus

Lausunnoissa kiinnitettiin yleisesti huomiota ehdotetun 61 §:n vakuusvelvoitteen ja nykyisen jätelain 64 §:n taloudellisen toimintakyvyn osoittamisvelvollisuuden päällekkäisyyteen. Lausunnon antajat ehdottivat, että 64 §:ssä säädetty taloudellisen toimintakyvyn osoittamisvelvoite laskettaisiin pakkausten tuottajayhteisöillä kuudesta kuukaudesta kolmeen, jotta vakuusvaatimus ei muodostuisi kohtuuttomaksi.

Lupa- ja valvontavirasto katsoi, että hallituksen esityksessä tulisi tarkastella näiden pykälien välistä suhdetta tuottajayhteisöjen toiminnan kannalta erityisesti siten, että vaikuttaako 61 §:n mukainen vakuus 64 §:n toteutumisen arviointiin.

PALPA ja Panimoliitto esittivät panttijärjestelmän rajaamista vakuusvelvoitteen ulkopuolelleen suuren koon (n. 90 milj. €) vuoksi.

63 § Tuottajayhteisön toiminta

Lausunnoissa tuotiin esiin tarve sovittaa yhteen kansallinen kevennetyn raportoinnin raja (50 tonnia) pakkausasetuksen mukaisen 10 tonnin rajan soveltamisaikataulun kanssa.

63 a § Tuottajien maksuosuudet ja niiden mukauttaminen

Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoi, että tuottajavastuumaksujen ekomodulaatio on tuottajayhteisöjen keskeinen kilpailukeino.

66 a § Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja

Lupa- ja valvontavirasto huomautti, että pakkausasetuksen 45 artiklan 3 kohta edellyttää toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen tuottajan nimeävän valtuutetun edustajan kussakin jäsenvaltiossa, jossa se asettaa suoraan loppukäyttäjän saataville pakkauksen tai pakatun tuotteen. Lisäksi jäsenvaltiot voivat säätää, että kolmansiin maihin sijoittautuneiden tuottajien on vastaavasti nimettävä valtuutettu edustaja. Lupa- ja valvontavirasto katsoi, että hallituksen esityksen pykäläkohtaisissa perusteluissa on näiden vaatimusten osalta ristiriitaisuuksia. Hallituksen esitysluonnoksessa ei myöskään ole esitetty sitä, millä perusteella kansallisesti ei säädetä valtuutetusta edustajasta kolmansien maiden osalta ja onko jatkovalmistelussa tähän tarkoitus ottaa kantaa.

68 § Juomapakkausten palautusjärjestelmän perustaminen ja järjestelmään liittyminen

Vastaavasti kuin 52 §:stä annetuissa lausunnoissa, pidettiin 5 %:n maksuosuutta juomapakkausten palautusjärjestelmien maksuista jätteen synnyn ehkäisytoimiin liian suurena ja ehdotettiin enimmäismäärän rajaamista yhteen prosenttiin.

122 § Tiedonsaantioikeus

Tukes katsoi, että pakkausasetuksen markkinavalvontaan sovellettavaksi tuleva tiedonsaantioikeuksia koskeva markkinavalvontalain 8 § on riittävä, eikä muutoksia ole tarvetta tehdä tämän osalta jätelain 122 §:ään. Jos muussa valvonnassa tullaan soveltamaan ainoastaan jätelakia, on myös kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten osalta syytä varmistua, että tarvittavat tiedot on oikeus saada pakkausasetuksen valvontaa varten. Samoin Tukesilla ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaisilla tulee olla säädettyinä riittävät oikeudet luovuttaa toisilleen myös salassa pidettävää tietoa pakkausasetuksen 26 ja 27 artiklan velvoitteiden valvontaa varten.

126 § Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Turun kaupungin Kaupunkiympäristötoimiala katsoi, että mahdollisuus hallintopakon käyttämiseen asiassa lisää kunnan elintarvikeviranomaisen työtaakkaa. Hallintopakon käyttäminen tulisi keskittää valtion viranomaiselle Ruokavirastolle, jolle kunnan elintarvikeviranomaisen ilmoittaisi havaitsemastaan pakkausasetuksen rikkomisesta.

Kuntaliitto piti ehdotusta asianmukaisena.

Tukes toi esiin, että markkinavalvontalaissa ei säädetä hallinnollisesta seuraamusmaksusta, vaan tästä säättäminen on jätetty kunkin markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluvan tuotekohtaisen säädöksen varaan. Hallinnollinen seuraamusmaksu on säädetty muun muassa markkinavalvontalain soveltamisalan piiriin kuuluville kuluttajatuotteille. Hallinnollisen seuraamusmaksun osalta Tukes soveltaisi siis jätelakia markkinavalvontalain ohella. Tukes kannatti hallinnollisen seuraamusmaksun ottamista jätelakiin myös eräiden Tukesin valvomien velvoitteiden noudattamisen tehosteena, mutta piti tarkoituksenmukaisena säätää näistä seuraamuksista samassa yhteydessä, kun jätelakia ollaan muuttamassa kiertotalouslaiksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnitti huomiota siihen, että esityksessä ei ole arvioitu seuraamussääntelyn suhdetta EU:n markkinavalvonta-asetukseen, jota tuotesektorisääntely ja kansallinen markkinavalvontalaki osaltaan täydentää.

144 § Maksut

Lausunnonantajat pitivät valvontamaksujen perimisoikeutta välttämättömänä, mutta olivat huolissaan siitä, kattavatko maksut todellisuudessa valvonnan aiheuttamat kustannukset. Useat lausunnonantajat huomauttivat, että pelkät suoritelmaksut eivät kata uuden lainsäädännön vaatimaa perehtymistä, kouluttautumista ja valmistelua. Lausunnoissa korostettiin, että uusien tehtävien kustannukset on voitava periä täysimääräisesti tai ne on kompensoitava kunnille hallitusohjelman mukaisesti. Toisaalta nähtiin tärkeänä, että maksujen on perustuttava viranomaisen todellisiin kustannuksiin.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto huomautti, että maksujen yritysvaikutuksia ja todennäköistä tasoa ei ole arvioitu.

Tukes toi esiin, että käytännössä voi tulla vastaan esimerkiksi tilanteita, joissa Tukes ja kunnan viranomaisen tekevät yhteistarkastuksen laitoksessa, joka valmistaa sekä elintarvike- että muita pakkauksia, jolloin vain kunta veloittaa maksun täsmälleen samasta valvonnasta. Koska kunnat soveltavat valvonnassaan markkinavalvontalakia, on kunnilla Tukesin käsityksen mukaan myös Tukesia vastaavasti markkinavalvontaviranomaisena mahdollisuus laskuttaa merkittävästi vaatimustenvastaisen tuotteen testaus- ja hankintakulut markkinavalvontalain 10 §:n nojalla.

6.1.2 Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta

1 § Digitaalisten palveluiden koordinaattori ja muut toimivaltaiset viranomaiset

Kilpailu- ja kuluttajavirasto piti perusteltuna, että verkon välityspalvelujen tarjoajille asetetaan velvollisuus hankkia asetuksessa edellytetyt tiedot ennen palvelun tarjoamista. Sääntely voi osaltaan ehkäistä vapaamatkustusta ja parantaa tasapuolisia kilpailuolosuhteita erityisesti rajat ylittävässä verkkokaupassa. Seuraamusjärjestelmän tulee kuitenkin olla oikeasuhtainen ja ennakoitava.

Liikenne- ja viestintäministeriö ja Traficom puolsivat esitystä, jossa Liikenne- ja viestintävirastolle säädetään uusi valvontatehtävä koskien verkkoalustoja. Liikenne- ja viestintäministeriö ja Traficom arvioivat uuden tehtävän olevan tässä vaiheessa pienekkö ja hoidettavissa nykyisillä voimavaroilla. LVM ja Traficom kuitenkin huomauttivat, että Traficomille on tulossa useita vastaavia digipalveluasetukseen kytkettyjä tehtäviä (esim. akkuasetus), joiden yhteisvaikutusta resurssitarpeeseen on seurattava jatkossa.

17 § Eräiden verkkoalustojen tarjoajien seuraamusmaksut

Ei lausuntoja.

6.1.3 Alemman asteinen sääntely

Pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen 23 §:n muuttaminen

Tukes toi esiin pakkausasetuksen 26 artiklan valvontaan liittyen, että ehdotetussa 23 §:n pykälätekstissä on käytetty virheellisesti termiä ”vaatimuksenmukaisuusilmoitus” sen sijaan, että viitattaisiin ”tekniisiin asiakirjoihin”. Tukes viittasi lisäksi kommentteihinsa liittyen jätelain 24 a ja 25 §:iin ja Tukesille osoitettuihin valvontavastuisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö esitti harkittavaksi, että markkinavalvontaviranomaisen tehtävistä, työnjaosta ja toimivaltuuksista säädettäisiin lähtökohtaisesti lakitasolla.

6.2 Esitykseen lausuntokierroksen jälkeen tehdyt muutokset

Jätelain 2 § 5 momenttiin ehdotettua vastaavaa viittausta pakkausasetukseen kuin aiemmin tehty viittaus akkuasetukseen ei ehdoteta tehtäväksi, sillä mainittu viittaus akkuasetukseen on sittemmin poistettu tarpeettomana 1.4.2026 voimaan tullessa jätelain muutoksessa (188/2026).

Jätelain 24 a §:n 1 momenttiin Ruokavirastolle ehdotettu velvoite antaa asiantuntija-apua muille viranomaisille kontaktimateriaalipakkauksia koskevassa valvonnassa poistettaisiin hallintolain 10 §:n kanssa päällekkäisenä sääntelynä. Pykälän perusteluihin ehdotetaan lisäystä, joka selventää eri viranomaisten tekemää valvontaa ja valvonnassa käytettävän lainsäädännön soveltamista. Perusteluissa korostettaisiin myös eri viranomaisten yhteistyön tärkeys muovipakkausten kierrätetyn muovin pitoisuutta koskevan velvollisuuden valvonnassa. 24 a §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi kontaktimateriaalipakkausten kierrätetyn muovin pitoisuutta koskevan velvollisuuden valvovaksi viranomaiseksi Ruokavirasto kunnan viranomaisen lisäksi, sillä Ruokavirasto valvoo elintarvikelaissa säädetyn toimivaltansa mukaisesti tiettyjä toiminnanharjoittajia.

Jätelain 25 §:n säännöskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan lisättäväksi lausunnoissa esitetyn perusteella täsmennyksiä pakkausasetuksen 32 ja 33 artiklan toimeenpanoa koskevasta

valvontatehtävistä ja mahdollisesta kansallisesta lisäsääntelystä pakkausasetuksen toimeenpanon seuraavissa vaiheissa.

Jätelain 52 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa ehdotetaan selvennettäväksi, että rahoitusosuuden perusteena käytettäviin tuottajavastuumaksuihin ei laskettaisi mukaan SUP-direktiivin edellyttämiä siivouskustannuksia ja että ehdotus jättäisi mahdolliseen myöhemmin annettavaan valtioneuvoston asetukseen asti tuottajayhteisön päätettäväksi käytettävien varojen määrät. Lisäksi selvennettäisiin, että lupa- ja valvontavirasto valvoisi velvollisuuden noudattamista osana tuottajayhteisöjen toimintaa koskevaa valvontatehtäväänsä. Jätelain 68 §:n perusteluissa ehdotetaan täsmennettäväksi, että juomapakkausten palautusjärjestelmässä panttimaksuja ei huomioitaisi vastaavaa rahoitusosuutta määriteltäessä.

Jätelain 61 §:ään ehdotetun pakkauksen tuottajayhteisön vakuutta koskevan säännöksen perusteluihin ehdotetaan lisäystä, joka selventäisi vakuusvaatimuksen suhdetta jätelain 64 §:n mukaiseen, tuottajayhteisön toiminnan turvaamista koskevaan sääntelyyn. Juomapakkausten palautusjärjestelmä on ehdotuksessa jo lähtökohtaisesti suljettu vakuusvaatimuksen ulkopuolelle, joten sitä koskeva lausunnoissa annettu ehdotus ei aiheuta muutostarpeita.

Jätelain 63 §:n säännöskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan lisättäväksi selvitys nykyisen kansallisesti säädetyn ja pakkausasetuksessa säädetyn kevennetyn raportoinnin soveltamisen ajankohdista.

Jätelain 66 a §:n säännöskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan lisättäväksi arvio mahdollisen kansallisen lisäsääntelyn ajankohdasta.

Jätelain 122 §:ään ehdotetaan lisättäväksi kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle oikeus pyynnöstä saada toiminnanharjoittajalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä pakkausasetuksen 28 ja 32 artiklan mukaisen uudelleentäyttövelvollisuuden sekä 33 artiklan mukaisen uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamisen valvomiseksi.

Jätelain 144 §:ssä esitettyjen maksujen arvioitu vaikutus yrityksiin lisättiin esityksen taloudellisia vaikutuksia kuvaavaan lukuun 4.2.1.1 Esityksen vaikutukset yrityksiin.

Edellä mainittujen lisäksi esitykseen on lausuntokierroksen jälkeen lisätty Ruokavirasto eräiden pakkausasetuksen vaatimusten markkinavalvontaviranomaiseksi yhdessä kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen kanssa ja lisätty Ruokavirastolle (valtion viranomaiselle) oikeus periä maksu mainitusta valvontatehtävistä sekä tehty muutamia teknisluontoisia muutoksia.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Jätelaki

9 §. *Tuotteita koskevat huolehtimisvelvollisuudet ja kiellot.* Jätelain 9 §:ään lisättäisiin informatiivinen viittaus pakkausasetuksen 5–12 artiklassa säädettyihin pakkauksia koskeviin tuotevaatimuksiin sekä pakkauksia ja jätteenkeräysastioita koskeviin merkintävaatimuksiin. Nykyiset pakkausdirektiivin mukaiset pakkauksia koskevat vaatimukset ovat tietyiltä osin voimassa vuoden 2029 loppuun. Pakkausasetuksen toimeenpanon seuraavissa vaiheissa pakkausasetuksen uusien säännösten ja uusien toimeenpanosäädösten tullessa voimaan arvioidaan tarvetta muuttaa jätelakia ja kansallista pakkausjäteasetusta.

22 §. Valtion viranomaiset. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että Lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja edistää valtakunnallisena viranomaisena tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä, akkuasetuksessa sekä pakkausasetuksessa tarkoitettujen tuottajavastuuta koskevien tehtävien hoitamista.

24 a §. Markkinavalvonta. Jätelain 24 a §:n 1 momenttiin tehtäisiin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkujen ja paristojen markkinavalvontatehtäviä koskeva tekninen korjaus. Pykälän 1 momentissa on säädetty Turvallisuus- ja kemikaalivirasto akkuasetuksen mukaiseksi markkinavalvontaviranomaiseksi, joten momentin ensimmäisestä virkkeestä poistettaisiin turhana erillinen maininta paristoista ja akuista. Valtioneuvoston asetus paristoista ja akuista on kumottu, joten jätelain 24 a §:ssä olisi enää tarpeen erikseen mainita Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtävä valvoa paristoja ja akkuja.

Voimassa olevan pykälän 1 momentissa säädetään Turvallisuus- ja kemikaalivirasto pakkausien markkinavalvontaviranomaiseksi. Tukesin tehtävää tarkennettaisiin pykälässä säädetyn asetuksenantovaltuutuksen nojalla pakkauksista ja pakkausjätteistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1029/2021) säätämällä Tukesille pakkausasetuksen 5, 6, 8–12, 14, 24–26 artiklan sekä 7 artiklan 1 kohdan d alakohdan ja 7 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaiset markkinavalvontaviranomaiselle kuuluvat tehtävät. (Katso luku 7 Lakia alemman asteinen sääntely).

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin elintarvikelain (297/2021) 24 §:ssä tarkoitettulle viranomaiselle, eli Ruokavirastolle, sekä lain 27 §:ssä tarkoitettulle kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle tehtäväksi valvoa markkinavalvontaviranomaisena pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdassa ja 2 kohdan a-c alakohdassa säädetyn muovisten kontaktimateriaalipakkausten sisältämän kierrätysmateriaalin vähimmäisosuuden valvonta. Elintarvikevalvontaviranomainen soveltaisi kierrätysmateriaalin vähimmäisosuuden valvonnassa eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia (1137/2016) mainitun lain 1 § mukaisesti. Valvonta kohdistuisi kontaktimateriaalipakkauksia valmistaviin laitoksiin ja maahantuojiin. Näiden valvonta olisi tarkoituksenmukaista säätää Ruokaviraston ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtäväksi, jotka elintarvikelain (297/2021) 2, 13, 24 ja 27 §:ien nojalla muutoinkin tarkastavat kontaktimateriaaleja valmistavat, jatkojalostavat ja maahantuovat yritykset. Ehdotetussa uudessa tehtävässä tarkastettaisiin lisäksi, että kontaktimateriaalipakkauksissa käytetyn kierrätetyn muovin pitoisuus täyttää pakkausasetuksen vaatimukset laskettuna laitos- ja vuosikohtaisena keskiarvona pakkaustyyppejä kohti. Valvonta ei olisi siten tuotekohtaista valvontaa, vaan laitosvalvontaa. Ruokavirastolle ja kunnan viranomaiselle säädettäisiin ehdotetun 144 §:n muutoksen mukaisesti mahdollisuus periä maksu pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdan ja 2 kohdan a-c alakohdan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista. Maksu kattaisi uudesta lainsäädännöstä johtuvien tehtävien hoidosta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset, eikä erillisiä uuden tehtävän kompensointitoimia olisi tarpeen esittää.

Komission 30.3.2026 julkaiseman ohjeistuksen mukaisesti tarkoitetaan pakkausasetuksessa pakkauksen valmistajalla toimijaa, joka saattaa valmiin pakkauksen markkinoille. Kierrätettyä muovia koskeva velvollisuus ei koskisi siten pakkausmateriaalien, erillisten pakkauksen osien tai aihoiden valmistajia. Velvollisuus koskisi pakkauksen lopullista valmistajaa tai omalla nimellään tai tavaramerkillään valmistuttajaa, joita voisivat olla esimerkiksi useat elintarvikkeiden valmistajat, jotka pakkaavat tuotteensa muovipakkaukseen. Pakkausmateriaalien toimittajilla olisi kuitenkin pakkausasetuksen 16 artiklan mukainen velvollisuus toimittaa valmistajalle kaikki tiedot ja asiakirjat, jotka ovat tarpeen, jotta valmistaja voi osoittaa, että pakkaus ja pakkausmateriaalit ovat asetuksen mukaiset.

Pakkausasetuksen määritelmät ja laskentatavat poikkeavat kontaktimateriaaleja koskevasta sääntelystä tuovat uusia vaatimuksia kontaktimateriaaleja koskevaan sääntelyyn. Käytännössä elintarvikevalvontaviranomainen valvoisi laitoksia Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Toimijoille tehdään säännöllisesti tarkastuksia kerran 1-3 vuodessa ja kierrätetyn muovin pitoisuuden valvonta olisi tarkoituksenmukaista yhdistää näihin valvontoihin. Elintarvikelain 24 §:n mukaisesti Ruokaviraston tehtävänä on valvoa, suunnitella, ohjata, kehittää ja suorittaa elintarvikevalvontaa valtakunnallisesti siten kuin mainitussa laissa säädetään. Jätelain 144 §:ään ehdotetaan lisättäväksi kunnalle ja Ruokavirastolle mahdollisuus periä maksu kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista.

Turvallisuus ja kemikaaliviranomainen valvoisi vastaavaa vaatimusta muiden pakkausten osalta. Näille ei ole entuudestaan olemassa vastaavaa valvontaa kuin kontaktimateriaalipakkauksilla, joten valvonta olisi tarkoituksenmukaista säätää markkinavalvontaviranomaiselle (Tukes). Tukesin, Ruokaviraston ja kuntien elintarvikevalvontaviranomaisten tulisi tehdä tiivistä viranomaisyhteistyötä muovipakkauksia valmistavien laitosten kierrätysmuovin pitoisuutta koskevan vaatimuksen valvonnassa, ohjeistuksessa ja tulkinnoissa. Olisi tärkeätä, että elintarvikekontaktimateriaalipakkauksia ja muita pakkauksia valmistavien laitosten valvonta on yhdenmukaista ja tasapuolista. Hallintolain (434/2003) 10 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä.

Pakkausasetuksen 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään kierrätysmateriaalin vähimmäisosuudesta muovipakkauksissa. Markkinoille saatetun muovipakkauksen jokaisen muoviosion on sisällettävä viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2030 tai kolmen vuoden kuluttua komission täytäntöönpanosäädöksen voimaantulosta sen mukaan, kumpi ajankohta on myöhempi, tietty vähimmäisprosenttiosuus kulutuksen jälkeistä muovijätettä. Kierrätetyn muovin käyttöosuuden vähimmäispitoisuudet asetetaan: 1) PET muovisille kontaktimateriaalipakkauksille (muut kuin juomapullot), 2) muista muovimateriaaleista kuin PET-muovista valmistetut kontaktimateriaalipakkaukset (muut kuin juomapullot), 3) kertakäyttöiset muoviset juomapullot sekä 4) muut kuin kohdissa 1–3 tarkoitettut muovipakkaukset. Kierrätysmateriaalin osuus lasketaan valmistuslaitos- ja -vuosikohtaisena keskiarvona asetuksen liitteessä II olevassa taulukossa 1 tarkoitettua pakkaustyyppiä ja -muotoa kohti. Pakkausten valmistajien ja maahantuojien on ennen pakkausten saattamista markkinoille suoritettava asetuksen 38 artiklan mukainen vaatimustenmukaisuuden arviointimenettely ja laadittava vaatimustenmukaisuusvakuutus sekä arviointimenettelystä vaadittavat asiakirjat. Vaatimustenmukaisuusvakuutus on tehtävä kaikkien asetuksen 5–12 artiklassa tai niiden nojalla säädettyjen pakkauksia koskevien vaatimusten noudattamisesta. Vaatimustenmukaisuusvakuutusta ja vaatimusten mukaisuuden arviointiprosessin asiakirjoja on säilytettävä 5 vuotta kertakäyttöisten pakkausten ja 10 vuotta uudelleenkäytettävien pakkausten osalta.

Komissio antaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2026 täytäntöönpanosäädöksiä, joissa vahvistetaan menetelmä kierrätysmateriaalin prosenttiosuuden laskemiseksi sekä kestävyyskriteerit kierrätysteknologioille.

Tukesin pakkauksia koskevasta markkinavalvonnasta säädettäisiin tarkemmin lain 10 § nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa pakkauksista ja pakkausjätteistä (1029/2021).

25 §. Muut valvontaviranomaiset. Lupa- ja valvontavirasto on voimassa olevan jätelain 25 §:n mukainen tuottajavastuun valtakunnallinen valvontaviranomainen. Tuottajavastuun valvonta

kohdistuisi pakkausasetuksen 44–48 ja 50 artikloihin. Pykälän nykyinen muotoilu kattaisi pakkausasetuksen 40 artiklan edellyttämän toimivaltaisen viranomaisen nimeämisen, joka vastaa pakkausasetuksessa säädettyjen tuottajan rekisteröintiä, raportointia, tuottajavastuuvielvoitteiden täytäntöönpanoa sekä tuottajavastuuvielvoitteiden täyttämistä koskevaa lupaa koskevien säännösten valvonnasta. Lupa- ja valvontavirasto toimisi siten pakkausasetuksen 40 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena.

Asetuksen 45 artiklan 7–9 alakohdassa säädetään jakelupalvelun tarjoajalle velvollisuus tarkastaa tuottajan, jonka kanssa se tekee sopimuksen asetuksen (EU) 2019/1020 3 artiklan 11 alakohdassa tarkoitettua palvelusta, rekisteröityminen tuottajarekisteriin ja tuottajavastuuvielvoitteiden hoitaminen. Tuottajan on toimitettava jakelupalvelun tarjoajalle tiedot rekisteröitymisestään ja itse antamansa vakuutus, jossa se vahvistaa tarjoavansa ainoastaan sellaisia pakkauksia, joiden osalta tuottajavastuuvielvoitteet täyttyvät. Velvollisuus koskisi varastointipalveluihin keskittyviä toimijoita, joita toimii Suomessa arviolta muutamia kymmeniä yrityksiä. Velvollisuuden ulkopuolelle jäisivät varsinaiset posti- paketti- ja tavaraliikennepalvelut. Vastaava velvollisuus on säädetty artiklan 4 kohdassa verkkoalustan tarjoajalle. Verkkoalustan tarjoajan velvollisuuden valvonta ehdotetaan säädettäväksi Liikenne- ja viestintävirastolle verkon välityspalvelujen valvonnasta annettuun lakiin tehtävällä muutoksella (ks. sivu 52 ja 67). Jakelupalvelun tarjoajalle säädettyä velvollisuutta varmistaa tuottajan rekisteröityminen ja tuottajavastuuvielvoitteiden hoitaminen valvoisi kuitenkin Lupa- ja valvontavirasto osana tuottajavastuun valvontaa.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi valvoa myös pakkausasetuksen 27 ja 29–31 artiklan noudattamista. Nämä tehtävät koskisivat asetuksen 27 artiklassa säädettyjen uudelleenkäyttöjärjestelmien, 29 artiklassa säädettyjen uudelleenkäyttötavoitteiden täytäntöönpanon valvontaa 30 artiklassa säädettyjen laskentasaäntöjen mukaisesti sekä 31 artiklassa toiminnanharjoittajille säädettyä uudelleenkäyttötavoitteiden saavuttamista koskevaa vuosittaista raportointivelvollisuutta.

Lupa- ja valvontavirasto valvoisi 27 artiklassa säädettyä uudelleenkäyttöjärjestelmien vaatimustenmukaisuutta. Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen valvoisi, että majoitus- ja ravitsemisalalla on käytössä EU:n pakkausasetuksen 32 ja 33 artiklassa edellytetyt uudelleentäyttö- ja -käyttöjärjestelmät. Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen valvoisi lisäksi, että uudelleentäyttöjärjestelmät täyttävät artiklan 28 ja liitteessä VI olevassa C osassa säädetyt vaatimukset.

Asetuksen 29 artiklassa asetetaan kuljetus-, ryhmä- ja juomapakkauksille uudelleenkäyttötavoitteet, jotka talouden toimijoiden on täytettävä 1 päivästä tammikuuta 2030 alkaen. Komissio antaa viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2027 täytäntöönpanosäädöksiä, joissa vahvistetaan uudelleenkäyttötavoitteiden laskentamenetelmä. Asetuksen 29 artiklassa säädettyjen uudelleenkäyttötavoitteiden valvontatehtävä olisi tarkoituksenmukaista säätää Lupa- ja valvontavirastolle, sillä valvontatehtävien luonne olisi lähimpänä Lupa- ja valvontaviraston nykyisiä tehtäviä. Lisäksi Lupa- ja valvontavirastolla on tuottajavastuuvielvonnassa perusteella hyvä tuntemus markkinoille saataville asetettujen uudelleenkäytettävien pakkausten määrästä ja niitä käyttävistä toimijoista. Lupa- ja valvontavirasto valvoisi, että talouden toimijat, jotka käyttävät asetuksessa tarkoitettuja kuljetuspakkauksia tai ryhmäpakkauksia, täyttävät säädetyt uudelleenkäytettävien pakkausten vähimmäistavoitteet. Kuljetus- ja ryhmäpakkauksien uudelleenkäytettävien pakkausten osuus lasketaan talouden toimijan vuoden aikana käyttämien pakkausyksiköiden lukumäärän perusteella. Juomapakkausten uudelleenkäyttötavoite kohdistuu lopulliseen jakelijan ja uudelleenkäyttötavoitteen toteutumisen lasketaan kalenterivuoden aikana myytyjen juomien myyntiyksikköjen kokonaismäärän tai -tilavuuden perusteella. Asetuksen 31 artikla edellyttää,

että talouden toimijat raportoivat valvovalle viranomaiselle 29 artiklassa asetettujen uudelleenkäyttötavoitteiden saavuttamisesta kultakin kalenterivuodelta. Ensimmäinen raportointivuosi kattaa kalenterivuoden 2030. Viranomaisen on otettava käyttöön sähköiset järjestelmät, joiden kautta tiedot on toimitettava niille. Lupa- ja valvontavirastolla on käytössä tuottajavastuuta koskevien seurantatietojen sähköistä raportointia varten Tuottajarekisteri, jota olisi tarkoituksenmukaista kehittää käytettäväksi myös uudelleenkäyttöä koskevien seurantatietojen raportointiin.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jolloin nykyisestä 3 momentista tulisi 4 momentti. Uudessa 3 momentissa säädettäisiin kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtäväksi valvoa pakkausasetuksen 28, 32 ja 33 artiklan toimeenpanoa. Samalla säädettäisiin Ruokavirastolle tätä koskevan valvonnan valtakunnallinen suunnittelu-, ohjaus- ja kehittämistehtävä. Lain 144 §:ään ehdotetaan lisättäväksi kunnille mahdollisuus periä pakkausasetuksen 32 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuuden ja 33 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista. Kunnan elintarvikeviranomaisen valvoisi, että majoitus- ja ravitsemusalan lopullinen jakelija mahdollistaa mukaan otettavan juoman ja valmiin elintarvikkeen ostamisen asiakkaan omiin astioihin tai uudelleenkäytettäviin astioihin, joille on olemassa palautusjärjestelmä. Elintarvikeviranomaisen valvoisi myös, että lopulliset jakelijat noudattavat uudelleentäyttö- ja -käyttömahdollisuuksia koskevaa tiedotusvelvollisuuttaan. Kunnan elintarvikeviranomaisen tehtävänä olisi lisäksi 32 artiklan uudelleentäyttövelvollisuuden valvonnan yhteydessä valvoa, että käytössä oleva uudelleentäyttöjärjestelmä on 28 artiklan ja liitteessä VI olevassa C osassa säädettyjen vaatimusten mukainen.

Uudelleentäyttöjärjestelmää koskevat 28 artiklan ja liitteen VI vaatimukset edellyttävät, että täyttöpisteessä on selkeät tiedot hygieniavaatimuksista, uudelleentäyttöön soveltuvista astiatyypeistä ja lopullisen jakelijan yhteystiedot. Lisäksi tulee varmistaa, että astian painoa ei lasketa mukaan loppukäyttäjän maksamaan hintaan. Toimijat voivat kieltäytyä täyttämästä uudelleen asiakkaan toimittamaa astiaa, jos se on sääntöjen vastainen, esimerkiksi epähygieeninen tai sopimaton elintarvikkeiden myynnille. Myyjä ei kuitenkaan ole vastuussa hygieniaan tai elintarviketurvallisuuteen liittyvistä ongelmista, jotka liittyvät asiakkaan toimittamien astioiden käyttöön.

Asetuksen 32 artiklan mukaan majoitus- ja ravitsemusalan lopullisten jakelijoiden¹⁵, jotka asettavat jäsenvaltion alueella saataville mukaan otettavissa pakkauksissa kuumia tai kylmiä juomia taikka elintarvikkeita, on viimeistään 12 päivänä helmikuuta 2027 tarjottava kuluttajille järjestelmä, jossa he voivat tuoda oman astiansa täytettäväksi. Omiin astioihin ostettavasta ruoasta tai juomasta ei saa periä korkeampaa hintaa kuin kertakäyttöisissä pakkauksissa myytävistä tuotteista.

Asetuksen 33 artiklassa edellytetään lisäksi, että viimeistään 12 päivänä helmikuuta 2028 edellä mainittujen toimijoiden on tarjottava kuluttajille mahdollisuus saada kyseiset tuotteet uudelleenkäyttöjärjestelmän piiriin kuuluvissa uudelleenkäytettävissä astioissa. Lopullisen jakelijan on tiedotettava kuluttajille myyntipaikassa selvästi näkyvillä ja luettavissa olevilla ilmoitustauluilla tai kylteillä mahdollisuudesta saada tuotteet kuluttajan toimittamaan

¹⁵ 'lopullisella jakelijalla' tarkoitetaan pakkausasetuksen 3 artiklan 1 kohdan 21 alakohdan mukaisesti toimitusketjuun kuuluvaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimittaa pakattuja tuotteita, myös uudelleenkäytön kautta, tai tuotteita, jotka voidaan ostaa uudelleentäyttämällä, loppukäyttäjille.

uudelleenkäytettävään astiaan tai uudelleenkäytettäviin pakkauksiin. Toimijoiden tulisi pyrkiä tarjoamaan 10 prosenttia tuotteista myyntiin uudelleenkäytettävissä pakkauksissa vuodesta 2030 alkaen. Uudelleenkäytettävien astioiden tarjoamista koskeva velvoite ei koske mikroyrityksiä¹⁶, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n arvion mukaan tällaisia mikroyrityksiä, joita velvollisuus ei koske, olisi yli 93 % Suomen ravintolayrityksistä. Nämä edustavat noin puolta Suomen ravintoloiden liikevaihdosta.

Asetuksen 28 artiklan 5 kohdan mukaan lopullisten jakelijoiden, joiden myyntialueen pinta-ala on yli 400 m², on 1 päivästä tammikuuta 2030 pyrittävä varaamaan 10 prosenttia kyseiset myyntialueesta sekä elintarvikkeiden että muiden tuotteiden täyttöpisteille.

Asetuksen 32 ja 33 artiklan toimeenpanoa koskeva valvontatehtävä olisi tarkoituksenmukaista osoittaa kunnan elintarvikeviranomaiselle, joka jo nykyisin valvoo ravintoloita elintarvikelain perusteella, vuosittain laadittavan valvontasuunnitelman mukaisesti. Näihin valvontasuunnitelmiin ja -käynteihin olisi tarkoituksenmukaista yhdistää uudelleenkäyttö- ja -käyttömahdollisuuden tarkastaminen. Kunnan viranomaiselle säädettäisiin ehdotetun 144 §:ään tehtävän muutoksen mukaisesti mahdollisuus periä maksu pakkausasetuksen 32 ja 33 artiklaa koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja valvontatoimista. Maksu kattaisi kunnille uudesta lainsäädännöstä johtuvien tehtävien hoidosta hallinnolliset kustannukset, eikä erillisiä uuden tehtävän kompensointitoimia olisi tarpeen esittää.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen valvoisi sitä, että noutoruoka- ja -juoma-alan lopullisella jakelijalla on käytössään uudelleenkäyttöjärjestelmä. Lupa- ja valvontaviranomainen valvoisi puolestaan, että uudelleenkäyttöjärjestelmä on pakkausasetuksen vaatimusten mukainen. Tukes valvoisi, että uudelleenkäytettävät pakkaukset täyttävät pakkausasetuksen 11 artiklassa uudelleenkäytettävälle pakkaukselle säädetyt vaatimukset, jotka on kuvattu uudelleenkäytettävää pakkausta koskevissa teknisissä asiakirjoissa.

Asetuksen 26 artiklan 2 kohdan mukaan osana 11 artiklan 3 kohdassa säädettyä uudelleenkäytettävien pakkausten vaatimustenmukaisuuden osoittamista koskevissa teknisissä asiakirjoissa on kuvattava, millä tavalla pakkausten uudelleenkäyttöjärjestelmä täyttää 26 artiklan vaatimukset. Talouden toimijoiden, jotka asettavat uudelleenkäytettäviä pakkauksia ensimmäistä kertaa saataville jonkin jäsenvaltion alueella, on huolehdittava siitä, että kyseisessä jäsenvaltiossa on käytössä kyseisten pakkausten uudelleenkäyttöjärjestelmä, joka sisältää kannustimen kyseisten pakkausten keräyksen varmistamiseksi ja joka täyttää asetuksen liitteessä VI säädetyt vaatimukset. Kyseisten talouden toimijoiden katsotaan täyttävän tämän kohdan säännökset, jos ne käyttävät jäsenvaltioissa jo käytössä olevia uudelleenkäyttöjärjestelmiä. Tukes valvoisi uudelleenkäytettävien pakkausten markkinavalvontaviranomaisena asetuksen 11 artiklan vaatimusten mukaisuutta.

Uudelleenkäytettävien pakkausten tuottajan on kuuluttava pakkausten tuottajayhteisöön ja raportoitava markkinoille saatettujen uudelleenkäytettävien pakkausten määrästä ja uudelleenkäyttökertojen lukumäärästä Lupa- ja valvontavirastolle. Lupa- ja valvontavirasto raportoiti koko Suomea koskevat tiedot komissiolle jätelain 54 §:n 3 momentin ja 51 §:n 4

¹⁶ Komission suosituksessa (2003/361/EY) mikroyritys määritellään yritykseksi, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa.

momentin nojalla säädetyn kansallisen pakkausasetuksen 19 § mukaisesti. Uudelleenkäyttöjärjestelmien edellyttämää lisäsääntelyä sekä mahdollista rekisteröintimenettelyä ja menettelyn maksullisuutta arvioidaan vielä tarkemmin ja niistä säädetään tarpeen mukaan pakkausasetuksen toimeenpanon myöhemmissä osissa.

46 §. Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin informatiivinen viittaus pakkausasetuksen 45 artiklaan, jossa säädetään pakkausten tuottajan kustannusvastuusta, joka menee jätedirektiivin 8 a artiklassa säädettyä pidemmälle. Tuottajan on asetuksen 45 artiklan 2 kohdan mukaan vastattava pakkausjätteen keräämiseen tarkoitettujen jäteastioiden merkitsemisestä aiheutuvista kustannuksista sekä kustannuksista, jotka aiheutuvat sekalaisen yhdyskuntajätteen koostumus selvitysten tekemisestä, mikäli kyseisestä velvollisuudesta säädetään komission täytäntöönpanosäädöksissä.

48 §. Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat. Pykälän 1 momentin 6 kohtaan lisättäisiin informatiivinen viittaus pakkausasetuksen pakkausten tuottajan määritelmään. Pakkausasetuksen määritelmä olisi voimassa olevan jätelain pakkauksen tuottajan määritelmän mukainen palvelupakkausten ja viljelijäpakkauksen osalta, joiden tuottaja on kyseisten tuotteiden valmistaja tai maahantuojaja. EU:n pakkausasetus määrittelee lisäksi kuljetuspakkauksen tuottajaksi näiden pakkausten valmistajan tai maahantuojan. Voimassa olevassa jätelaissa niiden tuottaja on pääsäännön mukaisesti se toimija (pakkaaja), joka pakkaa tuotteen kyseiseen pakkaukseen tai tuo maahan pakattuja tuotteita.

Pykälän 2 momentin mukaan tuottajavastuu ei koskisi paalirehupakkauksia, jotka kerätään ja kierrätetään muiden maatalousmuovien kanssa. Poikkeus ei kuitenkaan koskisi muita maataloudessa käytettyjä pakkauksia, kuten lannoite- ja suursäkkejä. Käytännössä paalirehupakkausten tuottaja liittyisi koko maan kattavaan maatalouden muovijätteiden keräysjärjestelmään. Perusteluna paalirehupakkauksia koskevalle erityissääntelylle on se, että korkeintaan noin 5–20 % kaikesta paalirehun pakkaamiseen käytetystä pakkausmateriaalista täyttäisi EU:n uuden pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen pakkauksen määritelmän, ts. niitä ei käytetä pelkästään tilan omassa toiminnassa, vaan myydään tilalta ulos. Maatalouden muovijätteelle on jo olemassa vapaaehtoinen, koko maan kattava erilliskeräysjärjestelmä. Järjestelmä kattaa kaikki paalirehun pakkaamiseen käytettävät muovit, mukaan lukien aumamuovit. Tuottajien arvion mukaan järjestelmän piirissä on noin 95 % markkinoille saatetuista paalimuovien pakkauksista. Muovien noutopalveluna toteutettava erilliskeräys on koko maan kattava sekä loppukäyttäjälle maksuton. Järjestelmä vastaa siten palvelutasoltaan vähintään nykyistä yrityspakkausjätteiltä edellytettyä keräysjärjestelmää.

52 §. Toimet uudelleenkäytön edistämiseksi ja jätteen synnyn ehkäisemiseksi. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin muutettavan pykälän sisältöä. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädetäisiin pakkausten tuottajayhteisön velvollisuudesta osoittaa enintään viisi prosenttia tuottajavastuumaksujen tuloista jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön EU:n pakkausasetuksen 51 artiklan 3 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että vähimmäisosuus tuottajavastuuta koskevien järjestelmien ja pantti- ja palautusjärjestelmien määrärahoista osoitetaan jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoitukseen. Säännös jättää jäsenvaltion harkittavaksi, kuinka suuri edellä mainittu osuus olisi. Ehdotus jättäisi tuottajayhteisön harkittavaksi jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen ohjattavan rahoituksen määrän, ellei määrää tarkennettaisi valtioneuvoston asetuksella, jonka antamiselle säädetäisiin valtuus. Lupa- ja valvontavirasto valvoisi velvollisuuden noudattamista osana tuottajayhteisöjen toimintaa koskevaa valvontatehtäväänsä.

Momentin mukainen velvollisuus koskisi pakkausten tuottajayhteisöjä. Pakkausten tuottajayhteisön osalta jätteen synnyn ehkäisemiseen osoitettava rahoitus laskettaisiin tuottajayhteisön jäseniltään perimästä maksusta. Rahoitusta määrättäessä ei otettaisi huomioon uudelleenkäytettävistä pakkauksista perittyjä maksuja eikä maksua saisi periä uudelleenkäytettävien pakkausten osalta, mikä osaltaan kannustaisi uudelleenkäytön edistämiseen. Pakkausasetuksen 51 artikla käsittelee uudelleenkäyttöä ja -täyttöä ja sen tavoitteena on vähentää kertakäyttöisten pakkausten määrää. Tämän perusteella otettaisiin huomioon ainoastaan kertakäyttöisistä pakkauksista maksettavat maksut. Vastaava velvollisuus lisättäisiin myös juomapakkausten palautusjärjestelmän perustamista ja järjestelmään liittymistä koskevaan 68 §:ään.

Rahoitusosuuden perusteena käytettäviin tuottajavastuumaksuihin ei kuitenkaan laskettaisi mukaan SUP-direktiivin edellyttämiä siivouskustannuksia.

Ehdotus jättäisi tuottajayhteisön päätettäväksi jätteen synnyn ehkäisyyn käytettävien varojen määrän ja toimet. Asetuksenantovaltuutusta varten olisi kuitenkin tarpeen säätää enimmäismäärä rahoitusosuudelle, joka ei siten voisi ylittää 5 prosenttia. Mahdollisen myöhemmin valtioneuvoston asetuksella säädettävän säännöksen valmistelun yhteydessä määriteltäisiin tarkemmin rahoitusosuus ottaen huomioon mahdolliset komission myöhemmin antamat ohjeet tai muiden jäsenvaltioiden hyvät käytännöt. Tuottajayhteisöt voisivat tarvittaessa harkita rahoituksen kohdentamista ja maksuosuuden mukauttamista osoitetun toimien tehokkuuden perusteella.

55 §. *Tuottajan rekisteröitymisen varmistaminen.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin informatiivinen viittaus pakkausasetuksen sääntelyyn. Pakkausasetuksen 19 artikla sisältää yksityiskohtaiset säännökset jakelijan huolehtimisvelvollisuuksista, ja niitä sovelletaan pakkausten jakelijaan jätelain 55 §:n sijasta. Pakkausasetuksen 19 artiklan 2 kohdan mukaan jakelijan on ennen pakkauksen asettamista saataville markkinoille todennettava, että tuottaja on rekisteröitynyt, pakkauksessa on säädetyt merkinnät ja valmistaja noudattanut asetuksessa asetettuja vaatimuksia. Asetuksen mukaan jakelijalla tarkoitetaan muuta sellaista pakkauksen toimitusketjuun kuuluvaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä kuin valmistajaa tai maahantuoja, joka asettaa pakkauksen saataville markkinoilla. Pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdassa asetetaan verkkoalustan tarjoajalle velvollisuus tarkistaa tuottajavastuun piiriin kuuluvien pakkausten tuottajilta tiettyjä tuottajavastuuvollisuuksien hoitamiseen liittyviä tietoja ennen alustapalvelun tarjoamista tuottajalle. Verkkoalustalla tarkoitetaan digipalvelusäädöksen (EU) 2022/2065¹⁷ 3 artiklan i alakohdassa määriteltyä verkkoalustaa. Verkkoalustan tarjoajan velvollisuuden valvomisen toimeenpanemiseksi ehdotetaan verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 1 ja 17 §:n muuttamista.

61 §. *Eräiden tuotteiden tuottajilta ja tuottajayhteisöiltä vaadittava vakuus.* Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti ja pykälän 4 momenttia muutettaisiin.

Pykälän uutta 3 momenttia sovellettaisiin pakkausten tuottajaan tai tuottajayhteisöön pakkausasetuksen 47 artiklan 6 kohdan täytäntöönpanemiseksi. Vakuus määrättäisiin kullekin tuottajalle tai tuottajien puolesta toimivalle tuottajayhteisölle ensi kerran tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevassa päätöksessä. Vakuusmääräys olisi voimassa toistaiseksi. Päätöksessä määrättäisiin myös menettelystä vakuuden riittävyuden säännölliseen arviointiin. Voimassa

¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös)

olevan pykälän 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi, 4 momentti 5 momentiksi, 5 momentti 6 momentiksi, 6 momentti 7 momentiksi ja 7 momentti 8 momentiksi. Pakkausten tuottajaa tai tuottajayhteisöä koskevan vakuuden hyväksyttävyyteen, riittävyteen ja realisointiin sovellettaisiin samoja pykälän 4–7 momentin säännöksiä kuin muuhinkin pykälässä tarkoitettuihin vakuuksiin. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 8 momentin mukaan antaa tarkempia säännöksiä myös pakkausten tuottajaa tai tuottajayhteisöä koskevasta vakuudesta.

Pykälän vakuuden määrää koskevaan 4 momenttiin (muutoksen jälkeen 5 momentti) lisättäisiin pakkausten tuottajaa ja tuottajayhteisöä koskeva erityissäännös, jonka mukaan pakkausjätehuoltoa koskevan vakuuden olisi katettava vähintään kolmen kuukauden jätehuoltotoimista aiheutuneet keskimääräiset kustannukset. Vakuus olisi otettava huomioon arvioitaessa lain 64 §:n mukaisen velvollisuuden täyttymistä arvioitaessa siten, että muilta osin tuottajayhteisön olisi osoitettava riittävät voimavarat kolmen kuukauden tuottajavastuuvuoroitteen hoitamiseksi.

63 §. Tuottajayhteisön toiminta. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin informatiivinen viittaus pakkausasetuksen 44 artiklan 8 kohtaan. Asetuksen 44 artiklan 8 kohdan mukaan tuottajan, joka on asettanut saataville alle 10 tonnin määrän pakkauksia kalenterivuoden aikana, on raportoitava toimivaltaiselle viranomaiselle asetuksen liitteessä IX olevan B osan 2 kohdassa esitetyt tiedot edeltävän kokonaisen kalenterivuoden osalta viimeistään 1 päivänä kesäkuuta. Pienten tuottajien raportointivelvoite eroaa lähinnä saataville asetettujen pakkausten yksilöinnin tarkkuudessa. Pienet tuottajat raportoivat pakkaukset jaoteltuina materiaalin mukaan: lasi, muovi, paperi ja kartonki, rautametallit, alumiini, puu sekä muu. Vähintään 10 tonnia markkinoille saataville asetettavat tuottajat raportoivat tuotteensa jaoteltuina asetuksen liitteessä II olevan taulukon mukaisesti 22 eri pakkaustyyppiin. Esimerkiksi muovipakkaukset jaoteltuina 13 eri muovipakkaustyyppiin. Pieniä tuottajia koskevaa pakkausasetuksen mukaista kevennettyä raportointivelvoitetta sovelletaan ensimmäisen kerran vuotta 2028 koskevien tietojen raportointiin. Tuottajien ja tuottajayhteisöjen vuotta 2028 koskevien tietojen raportoinnin määräaika on pakkausasetuksen mukaisesti viimeistään 1.6.2029. Siihen asti noudatetaan pakkausjätedirektiivin perusteella kansallisessa pakkausjäteasetuksessa säädettyjä raportointivaatimuksia ja määräaikoja.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin lisäämällä sen loppuun informatiivinen viittaus pakkausasetuksen 46 artiklan 4 kohtaan, jossa säädetään pykälän voimassa olevaa 2 momenttia tarkemmin pakkausten tuottajayhteisön velvollisuudesta julkaista verkkosivuillaan tietoja pakkausjätehuollosta. Pakkausasetuksen 46 artiklan 4 kohta velvoittaa tuottajayhteisön julkaisemaan verkkosivuillaan vähintään kerran vuodessa tiedot sille tuottajavastuunsa siirtäneiden tuottajien jäsenvaltion alueella markkinoille saataville asettamien pakkausten määristä sekä hyödynnettyjen ja kierrätettyjen pakkausmateriaalien määrästä suhteessa niiden pakkausten määrään, joiden osalta tuottajayhteisö on vastuussa niiden jätehuollon järjestämisestä.

63 a §. Tuottajien maksuosuudet ja niiden mukauttaminen. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin informatiivinen viittaus pakkausasetuksen 6 ja 7 artiklaan. EU:n pakkausasetus edellyttää, että tuottajien maksamia maksuja mukautetaan pakkausten kierrätettävyyssuokkien ja laajamittaista kierrätystä koskevien arviointimenetelmien perusteella. Komission on asetuksen 6 artiklan 4 kohdan d alakohdan mukaisesti säädettävä 1.1.2028 mennessä maksujen mukauttamisen kehyksistä kierrätettävyyssuokkia koskevissa delegoiduissa säädöksissä sekä mainitun artiklan 5 kohdan a alakohdan mukaisesti annettava 1.1.2030 mennessä täytäntöönpanosäädökset laajamittaista kierrätystä koskevista arviointimenetelmistä.

66 a §. *Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja.* Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin informatiivinen viittaus pakkausasetuksen 45 artiklan 3 kohtaan, joka edellyttää toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen tuottajan nimeävän valtuutetun edustajan kussakin jäsenvaltiossa, jossa se asettaa suoraan loppukäyttäjän saataville pakkauksen tai pakatun tuotteen. Pakkausasetuksen mukaan jäsenvaltiot voisivat lisäksi säätää, että myös kolmansiiin maihin sijoittautuneiden etämyyjien tulisi nimetä valtuutettu edustaja, kun ne saattavat pakkauksia tai pakattuja tuotteita saataville ensimmäisen kerran kyseisen jäsenvaltion alueella. Tällainen velvollisuus on säädetty akkuasetuksessa. Valtuutetun edustajan nimeämisvelvoitetta koskevien sääntöjen soveltamisen keskeyttämisestä annettu komission lainsäädäntöehdotus (COM(2025) 982 final) on parhailaan käsiteltävänä EU:ssa. Mahdollinen kansallinen lisäsääntely tai tarvittavat lainsäädännön muutokset arvioidaan mainitun lainsäädäntöehdotuksen tultua voimaan.

Jätelain 66 a §:n toisessa momentissa sallitaan kolmansiiin maihin sijoittautuneen tuottajan joko liittyä suoraan tuottajayhteisöön tai nimetä Suomeen sijoittautuneen valtuutetun edustajan vastaamaan velvollisuuksistaan Suomessa.

68 §. *Juomapakkausten palautusjärjestelmän perustaminen ja järjestelmään liittyminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjälle säädettäisiin velvoite osoittaa jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen tietty vähimmäisosuusrahamaäärä, joka vastaa enintään viittä prosenttia sen jäseniltä perimistä maksuista. Vastaava velvoite ehdotetaan säädettäväksi pakkausten tuottajayhteisölle 52 §:ssä. Juomapakkausten palautusjärjestelmän panttimaksuja ei huomioitaisi rahoitusosuuksia määriteltäessä. Rahoitusta määrättäessä ei myöskään otettaisi huomioon uudelleenkäytettävistä pakkauksista perittyjä maksuja eikä maksua saisi periä uudelleenkäytettävien pakkausten osalta, mikä osaltaan kannustaisi uudelleenkäytön edistämiseen.

Rahoitusosuuden perusteena käytettäviin tuottajavastuumaksuihin ei kuitenkaan laskettaisi mukaan SUP-direktiivin edellyttämiä siivouskustannuksia.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen osoitettavasta rahoitusosuudesta.

Ehdotus jättäisi juomapakkausten palautusjärjestelmän päätettäväksi jätteen synnyn ehkäisyyn käytettävien varojen tarkan määrän ja toimet. Asetuksenantovaltuutusta varten olisi kuitenkin tarpeen säätää enimmäismäärä rahoitusosuudelle, joka ei siten voisi ylittää 5 prosenttia. Mahdollisen myöhemmin valtioneuvoston asetuksella säädettävän säännöksen valmistelun yhteydessä määriteltäisiin tarkemmin rahoitusosuus ottaen huomioon mahdolliset komission myöhemmin antamat ohjeet tai muiden jäsenvaltioiden hyvät käytännöt.

101 §. *Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pakkausten tuottajan tulee lisäksi esittää selvitys 61 §:ssä edellytetystä vakuudesta. Pakkausasetuksen 47 artiklan 6 kohdan mukaan pakkausten tuottajan tai tuottajayhteisön on annettava riittävä vakuus, joka on tarkoitettu kattamaan tuottajan tai tuottajavastuujärjestön vastuulle kuuluvien jätehuoltotoimien kustannukset, jos laajennettua tuottajan vastuuta koskevia velvoitteita ei täytetä, mukaan lukien tapaukset, joissa tuottaja tai tuottajavastuujärjestö lopettaa toimintansa pysyvästi tai siitä tulee maksukyvytön. Vaaditun vakuuden asettamisesta säädettäisiin yksityiskohtaisemmin lain 61 §:ssä. Vastaava EU-lainsäädännön edellyttämä velvollisuus koskee kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sekä akkujen ja paristojen tuottajaa.

102 §. Tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykset. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että pakkausten tuottajan hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi 61 §:ssä säädetyn vakuuden asettaminen. Jätelain ja sen nojalla annetut muut säännökset kattavat muilta osin pakkausasetuksen 47 artiklassa tuottajavastuun lupamenettelyltä edellytettävät vaatimukset.

122 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että Lupa- ja valvontavirastolla tai sen määräämällä virkamiehellä olisi oikeus pyynnöstä saada tuottajayhteisöltä, tuottajalta, jakelijalta ja muulta 48 §:ssä tarkoitetun käytöstä poistetun tuotteen jätehuoltoa harjoittavalta pakkausasetuksen noudattamisen valvontaa ja täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot markkinoille saatettujen ja käytöstä poistettujen tuotteiden määrästä, keräyksestä tai viennistä taikka uudelleenkäytöstä, valmistelusta uudelleenkäyttöön, kierrätyksestä, hyödyntämisestä tai muusta jätehuollosta sekä muista näihin rinnastettavista seikoista. Tiedonsaantioikeus on tarpeen säätää, jotta tuottajavastuuta valvovalla viranomaisella olisi pyynnöstä oikeus saada tarpeelliset tiedot myös pakkausasetuksen noudattamisen valvontaa ja täytäntöönpanoa varten. Lisäksi kunnan elintarvikevalvontaviranomaisella olisi oikeus pyynnöstä saada toiminnanharjoittajalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä pakkausasetuksen 28 ja 32 artiklan mukaisen uudelleentäyttövelvollisuuden sekä 33 artiklan mukaisen uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamisen valvomiseksi. Kunnan viranomaisella olisi tiedonsaantioikeus myös markkinavalvontalain (1137/2016) 8 §:n perusteella sen valvoessa markkinavalvontaviranomaisena pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdassa sekä 2 kohdan a-c alakohdassa tarkoitettujen vaatimusten noudattamista.

126 §. Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi, että valvontaviranomainen voisi kieltää sitä, joka rikkoo pakkausasetusta tai sen nojalla annettua säännöstä, jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista menettelyä tai määrätä asianomaisen täyttämään muulla tavoin velvollisuutensa. Jätelain 129 §:n mukaan valvontaviranomaisen olisi tehostettava määräystä sakonuhalla tai muulla säännöksessä tarkoitettulla pakkotoimella, ellei se olisi ilmeisen tarpeetonta.

128 §. Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen. Pykälän 1 momentin johdantokappaleeseen lisättäisiin akkuasetuksen ja pakkausasetuksen rikkominen perusteeksi pykälässä jäljempänä säädetyille oikaisutoimille. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi, että Lupa- ja valvontavirasto voisi velvoittaa tuottajan tai tuottajayhteisön saattamaan toimintansa pakkausasetuksensa mukaiseksi. Ehdotetun momentin mukaan Lupa- ja valvontavirasto voi sen lisäksi, mitä 126 §:ssä säädetään, velvoittaa tuottajan, tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän saattamaan toimintansa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka pakkausasetuksen tai akkuasetuksen mukaiseksi sekä osoittamaan muutokset tehdyiksi.

144 §. Maksut. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 4 kohta, jonka perusteella valtion valvontaviranomainen, eli tässä yhteydessä Ruokavirasto, voisi periä maksun 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdan ja 2 kohdan a-c alakohdan muovipakkauksen kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uudet 4 ja 5 kohdat, joiden mukaan kunnan elintarvikevalvontaviranomainen voisi periä maksun pakkausasetuksen 32 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuutta ja 33 artiklan noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista sekä 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdan ja 2 kohdan a-c alakohdan

muovipakkauksen kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista.

7.2 Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta

1 §. *Digitaalisten palvelujen koordinaattori ja muut toimivaltaiset viranomaiset.* Lain 1 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi myös pakkausasetuksen 45 artiklan 4 ja 6 kohdassa säädettyjä verkkoalustan tarjoajan velvollisuuksia verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa säädettyin toimivaltuuksin. Valvonnassa Liikenne- ja viestintävirastolla olisi käytettävissään kaikki lain 2 luvussa säädetty viranomaisten tutkintamenettely- ja valvontatoimivaltuudet ja 3 luvussa säädetty hallinnolliset seuraamukset mukaan lukien seuraamusmaksu. Vastaava valvontavelvoite lain 1 § 3 momenttiin lisättiin akkuasetuksen täytäntöönpanossa.

Pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdan mukaan digipalveluasetuksen ((EU) 2022/2065) 30 artiklan 1 kohdan d ja e alakohdan noudattamiseksi kyseisen asetuksen III luvun 4 jakson soveltamisalaan kuuluvien verkkoalustojen tarjoajien, jotka antavat kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia tuottajien kanssa, on hankittava jäljempänä artiklassa säädetty tiedot tuottajilta, jotka tarjoavat pakkauksia tai pakattuja tuotteita unioniin sijoittautuneille kuluttajille. Säädetty tiedot, jotka verkkoalustan on hankittava verkkoalustalla tuotteitaan tarjoavalta tuottajalta, liittyvät tuottajan rekisteröintiin ja rekisteröintinumeroon siinä jäsenvaltiossa, jossa kuluttaja sijaitsee sekä verkkoalustalla tuotteitaan tarjoavan tuottajan itse antamaan vakuutukseen, jossa se vahvistaa tarjoavansa ainoastaan sellaisia pakkauksia, joiden osalta se täyttää laajennettua tuottajan vastuuta koskevat vaatimuksensa kyseisessä jäsenvaltiossa. Mainitun artiklan 6 kohta edellyttää, että verkkoalustan tarjoajan on parhaansa mukaan arvioitava, ovatko sen saamat tiedot täydellisiä ja luotettavia. Tässä arvioinnissa voidaan käyttää virallisia tietokantoja, kuten tuottajavastuurekisteriä tai pyytää verkkoalustan tarjoajia toimittamaan luotettavia tositteita digipalveluasetuksen mukaisesti.

Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi vain Suomeen sijoittautuneita verkkoalustoja. Liikenne- ja viestintäviraston alueellisesta toimivallasta säädetään tarkemmin digipalveluasetuksen 56 artiklassa. Tuottajavastuuta valvova Lupa- ja valvontavirasto puolestaan valvoisi verkkoalustoilla tuotteitaan tarjoavien talouden toimijoiden osalta sitä, että tuottajat ovat rekisteröityneet tuottajayhteisöön ja hoitaneet tuottajavastuuvaihtoehtonsa. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto valvoisi verkkoalustan tarjoajaa siltä osin, kun verkkoalusta on itse tuottaja, eli toimii pakkausten tai pakattujen tuotteiden maahantuojana.

Liikenne- ja viestintävirasto ja Lupa- ja valvontavirasto tekisivät verkkoalustojen valvonnassa yhteistyötä keskenään. Hallintolain 10 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä.

17 §. *Eräiden verkkoalustojen tarjoajien seuraamusmaksut.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin Liikenne- ja digipalveluasetuksen 30 artiklan 1 kohdan noudattamiseksi pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdassa säädetty tiedot tuottajilta ennen kuin tuottajat voivat käyttää sen verkkoalustan palvelua. Seuraamusmaksu kohdistuisi verkkoalustan tarjoajiin, jotka antavat alustallaan kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia pakkausasetuksessa tarkoitettujen tuottajien kanssa. Tuottaja on määritelty pakkausasetuksen 3 artiklan 15 kohdassa. Vastaava seuraamusmaksu pykälän 2 momenttiin lisättiin akkuasetuksen täytäntöönpanossa.

Ehdotuksen mukaan digipalveluasetuksen 50 ja 51 artiklassa tarkoitettu ja verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa säädetty harkinnanvarainen seuraamusmaksu

liitettäisiin pakkausasetuksessa säädettyjen verkkoalustan tarjoajan velvollisuuksien rikkomistilanteisiin. Pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdan perusteella pykälässä tarkoitettujen verkkoalustojen olisi hankittava digipalveluasetuksen 30 artiklan 1 kohdan d ja e alakohdan noudattamiseksi:

a) tiedot, jotka koskevat pakkausasetuksen 44 artiklassa tarkoitettua tuottajien rekisteröintiä sekä tuottajan rekisterinumero(t) kyseisessä rekisterissä;

b) tuottajan itse antama vakuutus, jossa se vahvistaa tarjoavansa ainoastaan sellaisia pakkauksia, joiden osalta pakkausasetuksen 44 artiklan 1, 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua laajennettua tuottajan vastuuta koskevat vaatimukset täyttyvät siinä jäsenvaltiossa, jossa kuluttajan sijaintipaikka on.

Digipalveluasetuksen 30 artiklan 1 kohta velvoittaa verkkoalustoja, jotka antavat kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsovimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa, varmistamaan, että ne ovat saaneet elinkeinonharjoittajan yhteystiedot ja maksutilitiedot, sekä jos elinkeinonharjoittaja on merkitty kaupparekisteriin tai vastaavaan julkiseen rekisteriin, tätä koskevat kaupparekisteritiedot.

Pakkausasetuksen 44 artiklan 4 kohdan velvoitteisiin on perusteltua liittää harkinnanvarainen seuraamusmaksu, sillä velvollisuuksien tarkoituksena on käytännössä varmistaa se, että Suomeen sijoittautuneella verkkoalustalla toimivat pakkausten tuottajat täyttävät tuottajavastuunsa ja ettei tässä tarkoitettujen jätteiden käsittely jää tuottajavastuunsa hoitavien tuottajien tai viime kädessä yhteiskunnan maksettavaksi. Sääntelyn perimmäisenä tavoitteena on suojata ympäristöä. Harkinnanvaraisen seuraamusmaksun liittäminen verkkoalustalle säädettyihin velvoitteisiin olisi johdonmukaista myös sen vuoksi, että verkkoalustan tarjoajille pakkausasetuksessa säädetty velvollisuudet on liitetty digipalveluasetuksen 30 artiklan 1 kohtaan, jonka rikkomisesta Liikenne- ja viestintävirastolla on voimassa olevan lain nojalla toimivalta määrätä seuraamusmaksu.

Seuraamusmaksun määräämisessä noudatettaisiin verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 3 luvun säännöksiä seuraamusmaksun suuruudesta (18 §), seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä (19 §) ja seuraamusmaksun määräämisoikeuden vanhentumisesta (21 §). Pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdan sanamuodon mukaisesti rikkomalla pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohtaa, verkkoalustan tarjoaja rikkoo samalla myös digipalveluasetuksen 30 artiklan 1 kohtaa. Pelkästään tätä ei tule kuitenkaan käyttää seuraamusmaksun arvioinnissa maksun määrän lisäämisperusteena.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkajätteistä

Pakkausasetuksen toimeenpanon ensimmäisessä vaiheessa muutettaisiin myös kansallista pakkajäteasetusta poistamalla pakkausasetuksen kanssa päällekkäinen sääntely sekä lisäämällä tarvittavat informatiiviset viittaukset pakkausasetukseen. Kansallisessa pakkajäteasetuksessa muutettaisiin lisäksi Tukesin markkinavalvontatehtäviä koskeva 23 § vastaamaan pakkausasetuksen vaatimuksia. Kansallisen pakkajäteasetuksen ensimmäisen vaiheen muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti jätelakiin ja verkon välityspalvelujen valvonnasta annettuun lakiin ehdotettujen muutosten kanssa 12.8.2026.

Tukesin valvontatehtävien ehdotetaan kattavan kansallisen pakkajäteasetuksen 4 d ja 4 e §:n lisäksi seuraavat pakkausasetuksen artikkelit: 5 artiklan pakkauksissa olevia aineita koskevat vaatimukset; 6 artiklan kierrätettävät pakkaukset; 8 artiklan biopohjaisten raaka-aineiden käyttö

muovipakkauksissa; 9 artiklan kompostoituvat pakkaukset; 10 artiklan pakkausten minimointi; 11 artiklan uudelleenkäytettävät pakkaukset; 12 artiklan pakkausten merkinnät, 14 artiklan ympäristövaihtamät, 24 artiklan ylipakkaamiseen liittyvä velvoite, 25 artiklan tiettyjen pakkausmuotojen käyttöä koskevat rajoitukset, 26 artiklan edellyttämä velvoite kuvata osana 11 artiklan 3 kohdan nojalla toimitettavia uudelleenkäytettäviä pakkauksia koskevia teknisiä asiakirjoja millä tavalla kyseisten pakkausten uudelleenkäyttöjärjestelmä täyttää 26 artiklassa ja liitteessä VI säädetyt vaatimukset sekä 7 artiklan kierrätysmateriaalin vähimmäisosuus muovipakkauksissa muiden kuin kontaktimateriaalipakkausten osalta.

Lupa- ja valvontavirasto valvoisi jätelain 25 §:ään ehdotetun muutoksen mukaisesti pakkausasetuksen 27 artiklassa säädetyjä uudelleenkäyttöjärjestelmiä koskevia velvoitteita, joten Tukesin 26 artiklaa koskeva valvonta kohdistuisi siihen, että uudelleenkäytettävän pakkauksen saataville asettaja on huolehtinut siitä, että pakkauksille on olemassa uudelleenkäyttöjärjestelmä ja että kyseinen järjestelmä on kuvattu uudelleenkäytettävää pakkausta koskevissa teknisissä asiakirjoissa. Tukes valvoisi, että mainitut dokumentit ovat valmistajalla olemassa.

Tukes valvoo markkinavalvontaviranomaisena voimassa olevan kansallisen asetuksen 23 § mukaisesti mainitun asetuksen 4 a – 4e, 5 ja 6 §:n noudattamista. Nämä koskevat pakkausten valmistusta ja koostumusta, uudelleenkäytettävyyttä, hyödynnettävyyttä, juomapakkausta sekä pakkauksen standardinmukaisuutta koskevia vaatimuksia. Tukes valvoo lisäksi pakkausten raskasmetallipitoisuutta ja pakkauksissa vaadittuja merkintöjä koskevia vaatimuksia.

EU:n pakkausasetuksessa näitä edellä mainittuja, Tukesin valvontavastuulle kuuluvia voimassa olevia vaatimuksia täsmennetään tai laajennetaan tiettyjen siirtymäaikojen puitteissa. Esimerkiksi pakkausten kierrätettävyyttä koskevia vaatimuksia täydennetään 1 päivänä tammikuuta 2028 mennessä annettavalla komission delegoidulla säädöksellä. Uusia vaatimuksia sovelletaan 1.1.2030 (tai 24 kk delegoitujen säännösten voimaan tulon jälkeen sen mukaan, kumpi ajankohta on myöhäisempi). Uudelleenkäytettäviä pakkauksia koskevia vaatimuksia täydennetään viimeistään 12 päivänä helmikuuta 2027 annettavalla komission delegoidulla säädöksellä. Kompostoituvia pakkauksia koskevia vaatimuksia täydennetään yhdenmukaistetuilla standardeilla, joiden laatimista komissio pyytää eurooppalaiselta standardointiorganisaatiolta 12 päivään helmikuuta 2026 mennessä. Tiettyjen pakkausten (hedelmien ja vihannesten tarrat sekä teepussit) on oltava viimeistään 12.2.2028 kompostoituvia teollisissa biojätteen käsittelylaitoksissa. Myös pakkausten minimointia koskevia vaatimuksia täydennetään yhdenmukaistetuilla standardeilla, joiden laatimista komissio pyytää eurooppalaiselta standardointiorganisaatiolta 12 päivään helmikuuta 2027 mennessä. Pakkausten tulee täyttää asetuksen artiklassa 10 säädetyt pakkausten minimointia koskevat vaatimukset viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2030.

EU:n pakkausasetuksen 70 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti sovelletaan voimassa olevan pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun direktiivin (94/62/EY) 9 artiklan 1 ja 2 kohtaa direktiivin liitteessä II olevan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaisiin pakkausten koon ja painon rajoittamista koskeviin perusvaatimuksiin 31 päivään joulukuuta 2029.

EU:n pakkausasetuksessa säädetään myös uusia pakkauksia koskevia vaatimuksia. Asetuksen 5 artiklan 5 kohdassa säädetään voimassa olevien raskasmetalleja (lyijy, kadmium, elohopea ja kuusiarvoinen kromi) koskevien rajoitusten lisäksi per- ja polyfluorattuja alkyylilyhdisteitä, jäljempänä *PFAS-aineet*, koskevista rajoitteista elintarvikkeen kanssa kosketuksiin joutuviissa pakkauksissa. PFAS-aineita koskevia rajoituksia sovelletaan 12 päivästä elokuuta 2026 alkaen. PFAS-aineiden rajoitusten valvonta säädettäisiin komission suosituksen (C(2026) 2151 final) mukaisesti pakkausasetuksen markkinavalvontaviranomaiselle. Valvonta voitaisiin kuitenkin

siirtää elintarvikevalvontaviranomaiselle, jos pakkauksesta voi olla kontaktimateriaaleja koskevan kehysasetuksen (EU) 1935/2004 3 artiklan mukainen riski elintarvikkeelle. Tämä voisi tarkoittaa tilannetta, jossa PFAS-aineita voi siirtyä elintarvikkeeseen. Markkinavalvontaviranomaisen tehtävänä olisi todeta, milloin siirtymä elintarvikkeeseen on mahdollinen. Tämän riskin arvioinnissa markkinavalvontaviranomainen voi tarvita Ruokaviraston asiantuntija-apua. Komission mukaan markkinavalvontaviranomaisen tulisi olla pakkauasetuksen PFAS-aineiden rajoitusten valvonnassa ensisijainen valvoja, sillä pakkaus voi olla pakkauasetuksen vastainen, vaikka se olisi kontaktimateriaalilainsäädännön mukainen.

EU:n pakkauasetuksen 7 artiklassa on uusi muovipakkausten kierrätetyn materiaalin vähimmäisosuutta koskeva vaatimus. Markkinoille saatetun muovipakkauksen jokaisen muoviosan on sisällettävä viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2030 tai kolmen vuoden kuluttua komission täytäntöönpanosäädöksen voimaantulosta sen mukaan, kumpi ajankohta on myöhäisempi, tietty vähimmäisprosenttiosuus kulutuksen jälkeistä muovijätettä. Komissio antaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2026 täytäntöönpanosäädöksiä, joissa vahvistetaan menetelmä kierrätysmateriaalin prosenttiosuuden laskemiseksi sekä kestävyyskriteerit kierrätysteknologioille. Kierrätetyn muovin vähimmäisprosenttiosuus lasketaan valmistuslaitos- ja -vuosikohtaisena keskiarvona. Tukes valvoisi tätä vaatimusta muiden kuin kontaktimateriaalipakkausten osalta. Kontaktimateriaalipakkausten kierrätetyn muovin vähimmäisosuuden valvonta kuuluisi Ruokavirastolle ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle edellä 24 a §:ään ehdotetun muutoksen mukaisesti.

EU:n pakkauasetuksen 8 artiklassa säädetään biopohjaisten raaka-aineiden käytöstä muovipakkausissa. Siihen ei kuitenkaan toistaiseksi liity markkinavalvontaa koskevia vaatimuksia, sillä komissio tarkastelee biopohjaisten muovipakkausten kehitystä viimeistään 12 päivänä helmikuuta 2028 ja antaa tarvittaessa lainsäädäntöehdotuksen kestävyysvaatimuksista biopohjaisten raaka-aineiden käytölle muovipakkausissa, tavoitteet biopohjaisten raaka-aineiden käytölle muovipakkausissa tai mahdollisuudesta korvata kierrätysmateriaalin käyttöosuutta koskevien tavoitteiden saavuttamisessa kierrätysmateriaalia biopohjaisilla materiaaleilla.

EU:n pakkauasetuksen 12 artiklassa säädetään pakkausissa vaadittavista uusista merkinnöistä 12 päivästä elokuuta 2028 alkaen tai 24 kuukauden kuluttua komission merkintöjä koskevien täytäntöönpanosäädösten voimaantulopäivästä alkaen, sen mukaan kumpi ajankohta on myöhäisempi. Komissio antaa merkintöjä koskevat täytäntöönpanosäädökset viimeistään 12 päivänä elokuuta 2026. Merkinnöillä selvennetään pakkausten materiaali koostumusta ja niiden tarkoituksena on helpottaa pakkausjätteiden lajittelua, sillä vastaavat merkinnät edellytetään asetuksen 13 artiklan mukaisesti kiinnitettäväksi pakkausjätteen keräysastioihin viimeistään 12 päivänä elokuuta 2028 tai 30 kuukauden kuluttua merkintöjä koskevan täytäntöönpanosäädöksen antamisesta sen mukaan kumpi ajankohta on myöhäisempi. Jäteastioiden merkintävaatimuksia valvovasta viranomaisesta säädetään myöhemmin jätelain muutosten tai kiertotalouslain valmistelun yhteydessä, kuitenkin hyvissä ajoin ennen valvontatehtävän alkamista. Lain valmistelussa tullaan tarkentamaan muun muassa kunnan jätehuoltoviranomaisen ja Lupa- ja valvontaviraston välistä toimivaltajakoa.

EU:n pakkauasetuksen 14 artiklassa säädetään pakkausten ominaisuuksia koskevista direktiivin 2005/29/EY 2 artiklan o alakohdassa määritellyistä ympäristövaihtamista. Väittämät täyttävät vaatimukset ainoastaan, jos ne koskevat pakkausten ominaisuuksia, jotka ylittävät asetuksessa asetetut vähimmäisvaatimukset ja niissä täsmennetään, koskevatko ne koko pakkausyksikköä, sen osaa vai kaikkia talouden toimijan markkinoille saattamia pakkauksia. Valvontatehtävä olisi tarkoituksenmukaista säätää Tukesille, joka valvoo muutoinkin pakkausten ominaisuuksia, joita valvonnassa on verrattava ympäristövaihtamiin.

Myöhemmin pakkausasetuksen toimeenpanon toisessa vaiheessa arvioidaan tarpeelliset toimet ja lainsäädäntöehdotukset sitovien pakkausjätteen kierrätystavoitteiden ja pakkausjätteen määrän vähentämistavoitteiden saavuttamiseksi sekä arvioidaan pakkausasetuksen sallimissa rajoissa mahdollisten kansallisten poikkeusten tai joustojen tarkoituksenmukaisuus. Seuraavassa vaiheessa säädettäisiin myös biojätteen kanssa yhdessä käsiteltäväksi tarkoitettujen biohajoavien ja kompostoituvien pakkausten kansallisista vaatimuksista sekä tiettyjen myöhemmin voimaan tulevien vaatimusten edellyttämästä kansallisesta täydentävästä sääntelystä, kuten uudelleenkäyttötavoitteiden raportoimisesta ja jäteastioiden merkitsemisestä. Tarvittavat lainsäädännön muutokset valmistellaan mahdollisuuksien mukaan yhdessä jätelain kokonaisuudistuksen (kiertotalouslaki) tai muiden jätelain muutosten yhteydessä. Osa näistä mahdollisista uusista säännöksistä saattaisi olla asetustasolla annettavia säännöksiä. (Katso Taulukko 1 yhteenveto pakkausasetuksen vaiheittaisesta toimeenpanosta).

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 12.8.2026, jolloin pakkausasetusta aletaan pääosin soveltaa.

10 Toimeenpano ja seuranta

Pakkausasetuksen 41 artiklan mukaisesti komissio laatii yhteistyössä Euroopan ympäristökeskuksen kanssa kertomukset 43 artiklassa säädettyjen pakkausjätteen syntyminen ehkäisemistä ja 52 artiklassa säädettyjen pakkausjätteiden kierrätystä koskevien tavoitteiden saavuttamisesta kussakin jäsenvaltiossa. Komission kertomukseen sisältyy luettelo jäsenvaltioista, joiden osalta on vaarana, että tavoitteita ei saavuteta annetuissa määräajoissa. Komissio antaa lisäksi suositukset näille jäsenvaltioille ja esimerkkejä parhaista käytännöistä eri jäsenvaltioissa.

Pakkausasetuksessa säädetään komissiolle lisäksi lukuisia velvoitteita tarkastella asetuksen säännöksiä uudelleen ja tarvittaessa antaa uusia lainsäädäntöehdotuksia:

– Komissio tarkastelee 7 artiklan mukaisesti viimeistään 12.2.2032 kierrätettyjen pakkausmateriaalien käyttöä muissa kuin muovipakkauksissa ja arvioi onko aiheellista asettaa tavoitteita kierrätysmateriaalin osuuden käytön lisäämiseksi myös muissa kuin muovipakkauksissa.

– Komissio tarkastelee 8 artiklan mukaisesti viimeistään 12.8.2028 uudestaan pakkausasetuksen biopohjaisten muovipakkausten teknologista kehitystä ja antaa tarvittaessa lainsäädäntöehdotuksen.

– Komissio tarkastelee 24 artiklan mukaisesti viimeistään 12.2.2032 onko mahdollista määrittää tyhjän tilan osuus myyntipakkauksille, erityisesti leluille, kosmetiikkatuotteille, tee-se-itse-pakkauksille ja elektroniikkatuotteille.

– Komissio arvioi 25 artiklan mukaisesti viimeistään 12.2.2032 onko aiheellista asettaa uusia rajoituksia tiettyjen pakkausmuotojen käytölle.

– Pakkausjätteen synnyn ehkäisyyn liittyen komissio tarkastelee 43 artiklan mukaisesti viimeistään 12.2.2032 jäsenmaille asetettuja sitovia pakkausjätteen määrän vähentämistä koskevia tavoitteita ja arvioi tarvetta asettaa tietyille pakkausmateriaaleille erityisiä tavoitteita.

– Komissio tarkastelee 52 artiklan mukaisesti viimeistään 12.2.2032 pakkausjätteelle asetettuja kierrätystavoitteita niiden tiukentamiseksi tai uusien tavoitteiden asettamiseksi.

– Komissio tarkastelee 6 artiklan mukaisesti viimeistään 1.1.2035 kierrätettäviä pakkauksia koskevien vaatimusten soveltamisalan poikkeuksia ja arvioi poikkeusten jatkamisen aiheellisuutta sekä esittää tarvittaessa lainsäädäntöehdotuksen.

11 Suhde muihin esityksiin ja talousarvioon

Esityksellä ei ole vaikutuksia vuoden 2026 talousarvioon. Hallitus toimeenpanee valtionhallinnon tuottavuusohjelman, jolla tavoitellaan yhteensä noin 390 miljoonan euron säästöjä valtionhallinnon toiminnan tehostamiseksi. Tuottavuusohjelman toimeenpanon myötä uusien tehtävien rahoitustarpeet tulee pääsääntöisesti ratkaista luopumalla olemassa olevista tehtävistä tai tehostamalla olemassa olevien resurssien käyttöä.

Ruokavirastolle ja kunnan viranomaiselle säädettäisiin ehdotettujen jätelain 144 §:ään tehtävien muutosten mukaisesti mahdollisuus periä maksu eräistä pakkausasetuksen toimeenpanoon liittyvistä tarkastuksista ja valvontatoimista. Maksu kattaisi tehtävien hoidosta hallinnolliset kustannukset, eikä erillisiä uuden tehtävän kompensointitoimia olisi tarpeen esittää. Valtion talousarviosta ei näin ollen esitetä tehtäviin uutta rahoitusta.

Voimavarojen tarvetta tulisi seurata lakimuutoksen toimeenpanon edetessä. Tarvetta tarkastellaan uudestaan osana vuoden 2027 talousarvioesityksen sekä julkisen talouden suunnitelman vuosille 2028–2031 valmistelun yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

12.1 Esityksen merkitys pakkausasetuksen täytäntöönpanossa

Esityksellä pannaan osin täytäntöön EU:n pakkausasetus, joka asettaa pakkausten valmistajiin ja maahantuojiin (tuottajat) sekä jakelijoihin kohdistuvien kieltojen, velvollisuuksien ja tavoitteiden muodossa merkittäviäkin oikeudellisia reunaehtoja pakkausten valmistamiselle, markkinoille saataville asettamiselle ja käytölle. Sellaisenaan pakkausasetus sisältääkin perustuslain 18 §:n mukaiseen elinkeinovapauteen ja 15 §:n omistusoikeuden suojaan puuttuvaa sääntelyä. Toisaalta pakkausasetus toteuttaa perustuslain 20 §:n mukaista ympäristöperusoikeutta vähentäessään turhasta pakkaamisesta ja pakkausjätteestä aiheutuvia ympäristöhaittoja.

Pakkausasetus on jäsenvaltiossa suoraan sovellettavaa oikeutta, joten mainittu asetuksen perusoikeusliitännäinen sääntely liittyy hallituksen esitykseen vain välillisesti.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi pakkausasetusta valvovista toimivaltaisista viranomaisista ja viranomaisten käytettävissä olevista valvontakeinoista, mukaan lukien tiedonsaantioikeuksista ja hallinnollisista pakkokeinoista sekä eräistä lähinnä pakkausten tuottajia ja tuottajayhteisöä koskevista velvollisuuksista, jotka ovat välttämättömiä pakkausasetuksen täytäntöönpanemiseksi. Viranomaisten perustehtävistä säädettäisiin laissa. Tukesille markkinavalvontaviranomaisena kuuluvia pakkausasetuksen valvontatehtäviä tarkennettaisiin jätelain 26 a §:n nojalla valtioneuvoston asetuksessa annettavalla sääntelyllä.

Lisäksi esitys sisältää useita, luonteeltaan informatiivisia lisäyksiä jätelain säännöksiin. Ehdotettujen informatiivisten säännösten tehtävänä on kertoa jätelakia soveltaville talouden

toimijoille ja viranomaisille, jos jätelaissa säädetyn lisäksi tai sen sijaan on noudatettava pakkausasetuksen sääntelyä.

12.2 Valvonta ja seuraamukset

Pakkausasetuksen valvontaa ja seuraamuksia koskeva sääntely ehdotetaan tässä asetuksen täytäntöönpanon ensimmäisessä vaiheessa jätelain osalta toteuttavaksi pääosin perinteisin hallintopakotoimin, lisäämällä pakkausasetuksen rikkominen jätelain sakonuhkaista kieltoa ja määräystä koskevaan sääntelyyn (126 § ja 128 §). Pakkausasetuksen rikkomista ei tässä vaiheessa ehdoteta kytkettäväksi jätelain 131-133 §:n mukaiseen laiminlyöntimaksua koskevaan sääntelyyn eikä 147 §:n rangaistussäännökseen.

Pakkausasetuksen 68 artiklan 2 kohta näyttäisi edellyttävän rangaistusluonteisen sakkoseuraamuksen säätämistä asetuksen 24–29 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien rikkomisesta. Tätä esitystä ei kuitenkaan ehditty valmistella siten, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä muodostetut, hallinnollista seuraamusmaksua koskevat oikeudelliset reunaehdot, kuten rikkomuksen selkeys ja täsmällisyys (esimerkiksi PeVL 16/2013 vp) sekä rikosoikeudellisen seuraamuksen viimesijaisuus ja oikeasuhtaisuus (esimerkiksi PeVL 23/1997 vp, PeVL 16/2013 vp, PeVL 56/2014 vp ja PeVL 9/2016 vp) tulisivat huolellisesti arvioiduiksi. Jätelain seuraamusjärjestelmä on tarkoitus uusida kokonaisuudessaan jätelain kokonaisuudistuksen (kiertotalouslaki) yhteydessä. Samalla arvioidaan miltä osin pakkausasetuksen 24–29 artiklan sääntelyä kytketään hallinnolliseen seuraamusmaksuun tai rikosoikeudelliseen rangaistussäännökseen ja sen perusteella määrättävään sakkorangaistukseen. Pakkausasetuksen 68 artiklaa ja sen kansallista täytäntöönpanoa on käsitelty tarkemmin edellä jaksoissa 2, 4.1.3 ja 5.1.2.

Ehdotetun verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain muutoksen perusteella liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä hallinnollisen seuraamusmaksun verkkoalustan tarjoajalle, jos tämä rikkoo pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdassa säädettyä velvollisuutta tarkistaa verkkoalustalta pakkauksia tai pakattuja tuotteita tarjoavien tuottajien rekisteröityminen kuluttajan sijaintimaassa. Vastaava seuraamusmaksu säädettiin akkuasetuksen täytäntöönpanon yhteydessä (191/2026) verkkoalustan tarjoajalle, joka antaa alustalla kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia tuottajan kanssa ja laiminlyö rekisteröintitietojen hankkimisen tuottajalta.

Esityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä seuraamusmaksun verkkoalustan tarjoajalle, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia tuottajien kanssa ja joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö velvollisuuden hankkia digipalveluasetuksen 30 artiklan 1 kohdan noudattamiseksi pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdassa säädetty tiedot tuottajilta ennen kuin tuottajat voivat käyttää verkkoalustan palvelua. Ehdotetussa 17 §:ssä säädettäisiin laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla yksilöidysti niistä teoista ja laiminlyönneistä, jotka olisivat mahdollisen seuraamusmaksun perusteena. Seuraamusmaksun määräämistä koskevat perusteet käyvät selkeästi ilmi laista, sillä seuraamusmaksun määräämisessä noudatettaisiin verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 3 luvun säännöksiä seuraamusmaksun suuruudesta (18 §), seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä (19 §) ja seuraamusmaksun määräämisoikeuden vanhentumisesta (21 §). Näin ollen sääntely ei olisi ongelmallista perustuslain 8 §:ssä säädetyn rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta.

12.3 Tiedonsaantioikeudet

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi jätelain 122 §:ää niin, että Lupa- ja valvontavirastolla olisi oikeus pyynnöstä saada säännöksessä tarkoitetuilta talouden toimijoilta pakkauksia ja pakkausjätettä koskevat tiedot, jotka ovat tarpeellisia pakkausasetuksen noudattamisen valvontaa ja täytäntöönpanoa varten. Lisäksi kunnan viranomaisella olisi oikeus pyynnöstä saada toiminnanharjoittajalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä pakkausasetuksen 28 ja 32 artiklan mukaisen uudelleentäyttövelvollisuuden sekä 33 artiklan mukaisen uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamisen valvomiseksi.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 10/2014 vp, s. 6/II).

Ehdotetut pakkauksia ja pakkausjätehuoltoa koskevat tiedonsaantioikeudet vastaavat jo voimassa olevia muita tuoteryhmiä koskevaa sääntelyä ja ne ovat perusteltavissa Lupa- ja valvontaviraston valvonta- ja täytäntöönpanotehtävän sekä kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen valvontatehtävän suorittamisen kannalta. Lisäksi tiedonsaantioikeuksien piirissä olevat tiedot yksilöitäisiin verrattain tarkasti, joten ehdotettu sääntely ei ole ongelmallista perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

12.4 Yhteenveto

Edellä luvuissa 12.1–12.3 mainittu huomioon ottaen esitys ei sisällä sääntelyä, joka voisi olla ongelmallista perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien kannalta tai joka muutoin edellyttäisi tarkempaa arviointia lakiehdotusten säätämisyjärjestyksen kannalta. Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella ja koska pakkausasetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 9 §:n 3 momentti, 22 §:n 4 momentti, 24 a §:n 1 momentti, 25 §:n 2 momentti, 46 §:n 3 momentti, 48 §:n 1 momentin 6 kohta ja 2 momentti, 52 §:n otsikko, 55 §:n 2 momentti, 61 §:n 4 momentti, 63 §:n 1 ja 2 momentti, 63 a §:n 2 momentti, 66 a §:n 3 momentti, 101 §:n 2 momentti, 102 §:n 3 momentti, 122 §:n 3 momentti, 126 §:n 1 momentin 1 kohta, 128 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta sekä 144 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentin 3 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 3 momentti ja 63 §:n 2 momentti laissa 714/2021, 22 §:n 4 momentti, 46 §:n 3 momentti, 55 §:n 2 momentti, 61 §:n 4 momentti, 63 §:n 1 momentti, 63 a §:n 2 momentti, 66 a §:n 3 momentti, 101 §:n 2 momentti, 102 §:n 3 momentti, 122 §:n 3 momentti, 126 §:n 1 momentin 1 kohta ja 128 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 188/2026, 24 a §:n 1 momentti laissa 311/2026, 25 §:n 2 momentti ja 128 § 1 momentin johdantokappale laissa 799/2025, 48 §:n 1 momentin 6 kohta ja 2 momentti laissa 1096/2022 sekä 144 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentin 3 kohta laissa 834/2017, ja

lisätään 24 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 917/2021 ja 311/2026, uusi 4 momentti, 25 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 917/2021 ja 799/2025, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 52 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 410/2014 ja 188/2026, uusi 3 momentti, 61 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 188/2026, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti ja muutettu 4 momentti sekä nykyinen 5–7 momentti siirtyy 4–8 momentiksi, 68 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 714/2021, uusi 4 momentti sekä 144 §:n 1 momenttiin uusi 4 kohta ja 2 momenttiin uusi 4 ja 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 834/2017, seuraavasti:

9 §

Tuotteita koskevat huolehtimisvelvollisuudet ja kiellot

Tuotteen markkinoille saattajan ja jakelijan on tämän lain tavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisuuksien mukaan varmistuttava siitä, että tuote täyttää 1 momentin 4–7 kohdassa säädetyt vaatimukset ja että tuote merkitään sekä siitä tiedotetaan ja annetaan tietoja 2 momentin mukaisesti. Pakkauksista ja pakkausjätteestä, asetuksen (EU) 2019/1020 ja direktiivin (EU) 2019/904 muuttamisesta sekä direktiivin 94/62/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2025/40, jäljempänä *pakkausasetus*, 5–12 artiklassa säädetään lisäksi pakkauksia koskevista vaatimuksista ja 13 artiklassa jätteenkeräysastioiden merkitsemisestä pakkausjätteen keräystä varten.

22 §

Valtion viranomaiset

Lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja edistää valtakunnallisena viranomaisena tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä sekä akkuasetuksessa ja pakkausasetuksessa tarkoitettujen tuottajavastuuta koskevien tehtävien hoitamista.

24 a §

Markkinavalvonta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo markkinavalvontaviranomaisena pakkauksia, ajoneuvoja sekä niiden materiaaleja ja osia, sähkö- ja elektroniikkalaitteita sekä muita tuotteita koskevien vaatimusten ja rajoitusten noudattamista. Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 4 §:ssä tarkoitetut markkinavalvontaviranomaiset valvovat 5 a, 5 b ja 10 §:n nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa sekä 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitetuissa päätöksissä annettujen määräysten noudattamista tuotteita koskevien vaatimusten ja rajoitusten osalta kukin omalla toimialallaan. Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii akkuasetuksen mukaisena markkinavalvontaviranomaisena.

Elintarvikelain (297/2021) 24 §:ssä ja 27 §:ssä tarkoitettu viranomainen valvoo markkinavalvontaviranomaisena pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdan ja 2 kohdan a-c alakohdan vaatimusten noudattamista. Ruokavirasto osallistuu tämän valvonnan suunnitteluun, ohjaukseen ja kehittämiseen valtakunnallisesti.

25 §

Muut valvontaviranomaiset

Lupa- ja valvontavirasto valvoo tuottajavastuun valtakunnallisena viranomaisena tuottajavastuuta ja juomapakkausten palautusjärjestelmiä koskevien säännösten noudattamista. Lupa- ja valvontavirasto valvoo lisäksi pakkausasetuksen 27 ja 29–31 artiklan noudattamista.

Elintarvikelain 27 §:ssä tarkoitettu kunnan viranomainen valvoo pakkausasetuksen 28 ja 32 artiklassa säädettyä noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuutta ja 33 artiklassa säädettyä noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamista. Ruokavirasto osallistuu valvonnan suunnitteluun, ohjaukseen ja kehittämiseen valtakunnallisesti.

46 §

Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

Tuottajan vastuusta akkujen ja paristojen jätehuollon kustannuksista säädetään lisäksi akkuasetuksen 56 artiklan 4 ja 5 kohdassa. Pakkausten ja pakattujen tuotteiden tuottajan kustannusvastuusta säädetään lisäksi pakkausasetuksen 45 artiklassa.

48 §

Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Tuottajavastuu koskee myyntitavasta riippumatta seuraavia tuotteita ja niitä ammattimaisesti markkinoille saattavia tai etäkaupalla suoraan käyttäjille myyviä tuottajia:

6) pakkaukset, joiden tuottaja on määritelty pakkausasetuksen 3 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa;

Tuottajavastuu ei kuitenkaan koske paalirehupakkausten tuottajia, jos käytöstä poistetut paalirehupakkaukset kerätään ja kierrätetään tehokkaasti yhdessä muiden maatalousmuovien kanssa.

52 §

Toimet uudelleenkäytön edistämiseksi ja jätteen synnyn ehkäisemiseksi

Pakkausten tuottajayhteisön on osoitettava jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskeviin toimiin rahoitus, joka vastaa enintään viittä prosenttia sen jäseniltä perimistä maksuista. Mainittua rahoitusta koskevaa maksua ei saa periä uudelleenkäytettävien pakkausten osalta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuottajayhteisön osoittaman rahoituksen määrästä.

55 §

Tuottajan rekisteröitymisen varmistaminen

Akkujen ja paristojen jakelijoiden tässä pykälässä tarkoitetuista velvollisuuksista säädetään akkuasetuksen 42 artiklan 2 kohdassa ja verkkoalustan tarjoajien velvollisuuksista akkuasetuksen 62 artiklan 6 kohdassa. Pakkausten tuottajan, jakelijan, jakelupalvelun tarjoajan sekä verkkoalustan tarjoajan velvollisuuksista liittyen rekisteröitymiseen ja sen varmistamiseen säädetään pakkausasetuksen 19 ja 45 artiklassa. Akkuasetuksen 62 artiklan 6 kohdassa ja pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdassa säädettyjen velvollisuuksien valvonnasta säädetään verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa (18/2024).

61 §

Eräiden tuotteiden tuottajilta ja tuottajayhteisöiltä vaadittava vakuus

Pakkausten tuottajan tai tuottajayhteisön on asetettava Lupa- ja valvontaviraston eduksi vakuus, jolla katetaan tuottajan vastuulle kuuluvien tuotteiden vastaanotosta, kuljetuksesta ja muusta jätehuoltotoimista aiheutuvat kustannukset. Velvollisuus asettaa vakuus ei koske juomapakkausten palautusjärjestelmää eikä uudelleenkäyttäjärjestelmää.

Vakuuden on oltava riittävä jätehuoltotoimien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annetut määräykset. Tuottajan asettaman vakuuden on katettava tuottajan vakuuden asettamista edeltäneenä vuonna markkinoille saataville asettamien tuotteiden jätehuollosta keskimäärin aiheutuva kustannus ja tuottajayhteisön asettaman vakuuden on katettava sen vastuulle kuuluvista jätehuoltotoimista kuuden kuukauden aikana aiheutuvat keskimääräiset kustannukset. Vakuuden määrän on oltava vähintään 10 000 euroa. Pakkausten tuottajan tai

tuottajayhteisön vakuuden on oltava riittävä kattamaan jätehuoltotoimista kolmen kuukauden aikana aiheutuvat keskimääräiset kustannukset.

63 §

Tuottajayhteisön toiminta

Tuottajayhteisön on oltava voittoa tavoittelematon yhteisö, jonka tarkoituksena on hoitaa siihen liittyneiden tuottajien tuottajavastuovelvoitteet. Tuottajayhteisössä velvoitteet on jaettava tuottajien kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Tuottajan kirjanpitoa ja tiedonantoa koskevat velvoitteet on osoitettava kevennettyinä sellaiselle tuottajalle, joka saattaa markkinoille vähäisiä määriä tuotteita, jos velvoitteet muutoin olisivat tuottajalle kohtuuttomat. Akkujen ja paristojen tuottajayhteisöjen toimintaa koskevista velvollisuuksista säädetään akkuasetuksen 57 artiklan 2–5 kohdassa. Pakkausten tuottajan kevennetystä raportoinnista säädetään lisäksi pakkausasetuksen 44 artiklan 8 kohdassa.

Tuottajayhteisön on ylläpidettävä julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa omistajistaan sekä tuottajista, jotka ovat siirtäneet sille tuottajavastuunsa. Luetteloon on merkittävä jäsenen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä tiedot jäsenen markkinoille saattamista tuotteista. Lisäksi tuottajayhteisön tulee julkaista tiedot liittymis- ja vuosimaksuista sekä kierrätysmaksuista kappale- tai tonniperusteisesti. Tiedot on oltava saatavilla yleisessä tietoverkossa. Pakkausten tuottajayhteisön velvollisuudesta julkaista verkkosivuillaan tietoja markkinoille saataville asetetuista pakkauksista ja niiden jätehuollosta säädetään lisäksi pakkausasetuksen 46 artiklan 4 kohdassa.

63 a §

Tuottajien maksusuudet ja niiden mukauttaminen

Maksusuuksia määrittäessään tuottajayhteisön on mahdollisuuksien mukaan yksittäisten tuotteiden tai toisiaan vastaavien tuote- tai materiaalityyppien osalta otettava huomioon erityisesti niiden kestävyys, korjattavuus, uudelleenkäytettävyys, kierrätettävyys ja vaarallisten aineiden esiintyminen. Akkujen ja paristojen tuottajien maksusuuksien mukauttamisesta säädetään akkuasetuksen 56 artiklan 5 kohdassa ja 57 artiklan 2 kohdassa. Pakkausten ja pakattujen tuotteiden tuottajien maksusuuksien mukauttamisesta säädetään lisäksi pakkausasetuksen 6 artiklan 8 kohdassa ja 7 artiklan 7 kohdassa.

66 a §

Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja

Akkujen ja paristojen tuottajan ja muun toimijan velvollisuudesta nimetä tuottajavastuusta huolehtiva valtuutettu edustaja säädetään akkuasetuksen 56 artiklan 3 kohdassa. Pakkausten- ja pakattujen tuotteiden tuottajan velvollisuudesta nimetä valtuutettu edustaja säädetään pakkausasetuksen 45 artiklan 3 kohdassa.

68 §

Juomapakkausten palautusjärjestelmän perustaminen ja järjestelmään liittyminen

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on osoitettava jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen tietty vähimmäisosuusrahamaäärä, joka vastaa enintään viittä prosenttia sen jäseniltä perimistä maksuista. Maksua ei saa periä uudelleenkäytettävien pakkausten osalta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä juomapakkauksen palautusjärjestelmän ylläpitäjän osoittaman rahoituksen määrästä.

101 §

Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi

Hakemuksessa on yksilöitävä hakija ja selostettava tämän harjoittama toiminta. Hakemuksessa on oltava sen käsittelemiseksi ja toiminnan asianmukaisuuden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta ja siitä tiedottamisesta, uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta. Kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden, pakkausten sekä akkujen ja paristojen tuottajan on lisäksi esitettävä selvitys 61 §:ssä säädetystä vakuudesta. Tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hakemuksessa on esitettävä tarvittavat tiedot sopimuksista, säännöistä ja muista asiakirjoista sen arvioimiseksi, täyttääkö toiminta tässä laissa säädetty vaatimukset. Edellä 66 b §:ssä tarkoitetun valtuutetun edustajan on hakemuksessaan annettava lisäksi tiedot valtuutuksen antajasta ja tuottajista, jotka muutoin vastaisivat tuottajavastuovelvoitteista valtuutusta koskevien tuotteiden osalta. Akkujen ja paristojen tuottajan velvollisuudesta rekisteröityä tuottajarekisteriin säädetään akkuasetuksen 55 artiklan 2 kohdassa ja rekisteröintihakemuksen sisällöstä 3 kohdassa.

102 §

Tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykset

Kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden, pakkausten sekä akkujen ja paristojen tuottajan hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi 61 §:ssä säädetyn vakuuden asettaminen. Akkujen ja paristojen tuottajan hyväksymisen edellytyksistä säädetään lisäksi akkuasetuksen 58 artiklan 2 kohdassa.

122 §

Tiedonsaantioikeus

Lupa- ja valvontavirastolla tai sen määräämällä virkamiehellä on oikeus pyynnöstä saada tuottajayhteisöltä, tuottajalta, jakelijalta ja muulta 48 §:ssä tarkoitetun käytöstä poistetun tuotteen jätehuoltoa harjoittavalta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä akkuasetuksen ja pakkausasetuksen noudattamisen valvontaa ja täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot markkinoille saatettujen ja käytöstä poistettujen tuotteiden määrästä,

keräyksestä tai viennistä taikka uudelleenkäytöstä, valmistelusta uudelleenkäyttöön, kierrätyksestä, hyödyntämisestä tai muusta jätehuollosta sekä muista näihin rinnastettavista seikoista. Kunnan viranomaisella on oikeus pyynnöstä saada toiminnanharjoittajalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä pakkausasetuksen 28 ja 32 artiklan mukaisen uudelleentäyttövelvollisuuden sekä 33 artiklan mukaisen uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamisen valvomiseksi.

126 §

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Valvontaviranomainen voi:

1) kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettua asetusta tai määräystä taikka jälteensiirtoasetusta, elohopea-asetusta, pakkausasetusta taikka akkuasetusta tai niiden nojalla annettuja säännöksiä, jatkamasta tai toistamasta säännösten tai määräysten vastaista menettelyä tai määrätä asianomaisen täyttämään muulla tavoin velvollisuutensa;

128 §

Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Jos 6 luvussa tarkoitettu tuottaja tai tuottajayhteisö taikka 68 §:ssä tarkoitettu juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä ei ole järjestänyt 46 §:n 1 momentissa säädettyyn tuottajavastuuseen perustuvaa uudelleenkäyttöä, kierrätystä, muuta hyödyntämistä tai muuta jätehuoltoa tai jos se ei ole noudattanut 48 e §:ssä tarkoitettua päätöksen mukaista korvausten maksuvelvollisuutta tai 48 f §:ssä säädettyä velvollisuutta tehdä koostumus selvitys tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisesti taikka akkuasetuksen tai pakkausasetuksen mukaisesti, Lupa- ja valvontavirasto voi sen lisäksi, mitä 126 §:ssä säädetään:

1) velvoittaa tuottajan, tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän saattamaan toimintansa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten taikka pakkausasetuksen tai akkuasetuksen mukaiseksi sekä osoittamaan muutokset tehdyiksi;

144 §

Maksut

Sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta, valtion viranomainen voi periä maksun:

3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 126–128 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi;

4) pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdassa ja 2 kohdan a-c alakohdassa säädetyn muovipakkauksen kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista.

Kunnan viranomainen voi periä maksun:

3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi;

4) pakkausasetuksen 32 artiklassa säädetyn noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuuden ja 33 artiklassa säädetyn noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötarjoonaa koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista;

5) pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdassa ja 2 kohdan a-c alakohdassa säädetyn muovipakkauksen kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 1 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain (18/2024) 1 §:n 3 momentti ja 17 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 191/2026, seuraavasti:

1 §

Digitaalisten palvelujen koordinaattori ja muut toimivaltaiset viranomaiset

Liikenne- ja viestintävirasto valvoo myös digipalveluasetuksen III luvun 4 jakson soveltamisalaan kuuluvan verkkoalustan tarjoajalle akuista ja paristoista ja jätteakuista ja -paristoista, direktiivin 2008/98/EY ja asetuksen (EU) 2019/1020 muuttamisesta sekä direktiivin 2006/66/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1542, jäljempänä *akkuasetus*, 62 artiklan 6 kohdassa sekä pakkauksista ja pakkausjätteestä, asetuksen (EU) 2019/1020 ja direktiivin (EU) 2019/904 muuttamisesta sekä direktiivin 94/62/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2025/40, jäljempänä *pakkausasetus*, 45 artiklan 4 ja 6 kohdassa säädettyjä digipalveluasetusta täsmentäviä elinkeinonharjoittajien jäljitettävyyttä koskevia velvollisuuksia digipalveluasetuksessa ja tässä laissa säädettyin toimivaltuuksin.

17 §

Eräiden verkkoalustojen tarjoajien seuraamusmaksut

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun verkkoalustan tarjoajalle, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia akkuasetuksessa ja pakkausasetuksessa

tarkoitettujen tuottajien kanssa ja joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö velvollisuuden hankkia digipalveluasetuksen 30 artiklan 1 kohdan noudattamiseksi akkuasetuksen 62 artiklan 6 kohdassa ja pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdassa säädetyt tiedot tuottajilta ennen kuin nämä voivat käyttää sen verkkoalustan palvelua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 30.4.2026

Pääministeri

Petteri Orpo

Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala

1.

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan jätelain (646/2011) 9 §:n 3 momentti, 22 §:n 4 momentti, 24 a §:n 1 momentti, 25 §:n 2 momentti, 46 §:n 3 momentti, 48 §:n 1 momentin 6 kohta ja 2 momentti, 52 §:n otsikko, 55 §:n 2 momentti, 61 §:n 4 momentti, 63 §:n 1 ja 2 momentti, 63 a §:n 2 momentti, 66 a §:n 3 momentti, 101 §:n 2 momentti, 102 §:n 3 momentti, 122 §:n 3 momentti, 126 §:n 1 momentin 1 kohta, 128 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta sekä 144 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentin 3 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 3 momentti ja 63 §:n 2 momentti laissa 714/2021, 22 §:n 4 momentti, 46 §:n 3 momentti, 55 §:n 2 momentti, 61 §:n 4 momentti, 63 §:n 1 momentti, 63 a §:n 2 momentti, 66 a §:n 3 momentti, 101 §:n 2 momentti, 102 §:n 3 momentti, 122 §:n 3 momentti, 126 §:n 1 momentin 1 kohta ja 128 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 188/2026, 24 a §:n 1 momentti laissa 311/2026, 25 §:n 2 momentti ja 128 § 1 momentin johdantokappale laissa 799/2025, 48 §:n 1 momentin 6 kohta ja 2 momentti laissa 1096/2022 sekä 144 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentin 3 kohta laissa 834/2017, ja

lisätään 24 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 917/2021 ja 311/2026, uusi 4 momentti, 25 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 917/2021 ja 799/2025, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 52 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 410/2014 ja 188/2026, uusi 3 momentti, 61 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 188/2026, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti ja muutettu 4 momentti sekä nykyinen 5–7 momentti siirtyy 4–8 momentiksi, 68 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 714/2021, uusi 4 momentti sekä 144 §:n 1 momenttiin uusi 4 kohta ja 2 momenttiin uusi 4 ja 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 834/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

*Tuotteita koskevat huolehtimisvelvollisuudet
ja kiellot*

*Tuotteita koskevat huolehtimisvelvollisuudet
ja kiellot*

Tuotteen markkinoille saattajan ja jakelijan on tämän lain tavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisuuksien mukaan varmistuttava siitä, että tuote täyttää 1 momentin 4–7 kohdassa säädetyt vaatimukset ja että tuote merkitään sekä siitä tiedotetaan ja annetaan tietoja 2 momentin mukaisesti.

Tuotteen markkinoille saattajan ja jakelijan on tämän lain tavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisuuksien mukaan varmistuttava siitä, että tuote täyttää 1 momentin 4–7 kohdassa säädetyt vaatimukset ja että tuote merkitään sekä siitä tiedotetaan ja annetaan tietoja 2 momentin mukaisesti. *Pakkauksista ja pakkausjätteestä, asetuksen (EU) 2019/1020*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*ja direktiivin (EU) 2019/904 muuttamisesta sekä direktiivin 94/62/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2025/40, jäljempänä **pakkausasetus**, 5–12 artiklassa säädetään lisäksi pakkauksia koskevista vaatimuksista ja 13 artiklassa jätteenkeräysastioiden merkitsemisestä pakkausjätteen keräystä varten.*

22 §

Valtion viranomaiset

Lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja edistää valtakunnallisena viranomaisena tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä sekä akkuasetuksessa tarkoitettujen tuottajavastuuta koskevien tehtävien hoitamista.

24 a § (vahvistettu laki)

Markkinavalvonta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo markkinavalvontaviranomaisena pakkauksia, ajoneuvoja sekä niiden materiaaleja ja osia, *paristoja ja akkuja*, sähkö- ja elektroniikkalaitteita sekä muita tuotteita koskevien vaatimusten ja rajoitusten noudattamista. Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 4 §:ssä tarkoitettujen markkinavalvontaviranomaiset valvovat 5 a, 5 b ja 10 §:n nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa sekä 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitetuissa päätöksissä annettujen määräysten noudattamista tuotteita koskevien vaatimusten ja rajoitusten osalta kukin omalla toimialallaan.

22 §

Valtion viranomaiset

Lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja edistää valtakunnallisena viranomaisena tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä sekä akkuasetuksessa *ja pakkausasetuksessa* tarkoitettujen tuottajavastuuta koskevien tehtävien hoitamista.

24 a §

Markkinavalvonta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo markkinavalvontaviranomaisena pakkauksia, ajoneuvoja sekä niiden materiaaleja ja osia, sähkö- ja elektroniikkalaitteita sekä muita tuotteita koskevien vaatimusten ja rajoitusten noudattamista. Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 4 §:ssä tarkoitettujen markkinavalvontaviranomaiset valvovat 5 a, 5 b ja 10 §:n nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa sekä 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitetuissa päätöksissä annettujen määräysten noudattamista tuotteita koskevien vaatimusten ja rajoitusten osalta omalla toimialallaan. *Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii akkuasetuksen mukaisena markkinavalvontaviranomaisena.*

Elintarvikelain 24 §:ssä ja 27 §:ssä tarkoitettu viranomainen valvoo

markkinavalvontaviranomaisena pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdan ja 2 kohdan a-c alakohdan vaatimusten noudattamista. Ruokavirasto osallistuu tämän valvonnan suunnitteluun, ohjaukseen ja kehittämiseen valtakunnallisesti.

25 §

25 §

Muut valvontaviranomaiset

Muut valvontaviranomaiset

Lupa- ja valvontavirasto valvoo tuottajavastuun valtakunnallisena viranomaisena tuottajavastuuta ja juomapakkausten palautusjärjestelmiä koskevien säännösten noudattamista.

Lupa- ja valvontavirasto valvoo tuottajavastuun valtakunnallisena viranomaisena tuottajavastuuta ja juomapakkausten palautusjärjestelmiä koskevien säännösten noudattamista. *Lupa- ja valvontavirasto valvoo lisäksi pakkausasetuksen 27 ja 29–31 artiklan noudattamista.*

Elintarvikelain 27 §:ssä tarkoitettu kunnan viranomaisen valvoo pakkausasetuksen 28 ja 32 artiklassa säädettyä noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuutta ja 33 artiklassa säädettyä noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamista. Ruokavirasto osallistuu valvonnan suunnitteluun, ohjaukseen ja kehittämiseen valtakunnallisesti.

Verohallinto valvoo toimialallaan 68 §:ssä tarkoitettuja juomapakkauksia koskevien tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista. Tulli valvoo yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa jätteiden kansainvälisiä siirtoja ja yhteistyössä Lupa- ja valvontaviraston kanssa tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden etäkauppaa. Tulli valvoo lisäksi elohopea-asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuontia jätteenä koskevan rajoituksen noudattamista.

Verohallinto valvoo toimialallaan 68 §:ssä tarkoitettuja juomapakkauksia koskevien tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista. Tulli valvoo yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa jätteiden kansainvälisiä siirtoja ja yhteistyössä Lupa- ja valvontaviraston kanssa tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden etäkauppaa. Tulli valvoo lisäksi elohopea-asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuontia jätteenä koskevan rajoituksen noudattamista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

46 §

46 §

Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

Tuottajan vastuusta akkujen ja paristojen jätehuollon kustannuksista säädetään lisäksi akkuasetuksen 56 artiklan 4 ja 5 kohdassa.

Tuottajan vastuusta akkujen ja paristojen jätehuollon kustannuksista säädetään lisäksi akkuasetuksen 56 artiklan 4 ja 5 kohdassa. *Pakkausten ja pakattujen tuotteiden tuottajan kustannusvastuusta säädetään lisäksi pakkausasetuksen 45 artiklassa.*

48 §

48 §

Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Tuottajavastuu koskee myyntitavasta riippumatta seuraavia tuotteita ja niitä ammattimaisesti markkinoille saattavia tai etäkaupalla suoraan käyttäjille myyviä tuottajia:

Tuottajavastuu koskee myyntitavasta riippumatta seuraavia tuotteita ja niitä ammattimaisesti markkinoille saattavia tai etäkaupalla suoraan käyttäjille myyviä tuottajia:

6) pakkaukset, joiden tuottajana pidetään tuotteen pakkaajaa tai pakatun tuotteen maahantuojaa; pakkausten, joita käytetään elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden pakkaamiseen myyntipaikalla suoraan kuluttajille (palvelupakkaus) sekä pakkausten, joita käytetään käsittelemättömien maatalous- ja puutarhatuotteiden pakkaamiseen (viljelijäpakkaus), tuottajana pidetään kuitenkin niiden valmistajaa tai maahantuojaa;

6) pakkaukset, joiden *tuottaja on määritelty pakkausasetuksen 3 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa;*

Tuottajavastuu ei kuitenkaan koske paalirehun pakkausmateriaalin tuottajia.

Tuottajavastuu ei kuitenkaan koske *paalirehupakkausten tuottajia, jos käytöstä poistetut paalirehupakkaukset kerätään ja kierrätetään tehokkaasti yhdessä muiden maatalousmuovien kanssa.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

52 §

52 §

Toimet uudelleenkäytön edistämiseksi

*Toimet uudelleenkäytön edistämiseksi ja
jätteen synnyn ehkäisemiseksi*

Pakkausten tuottajayhteisön on osoitettava jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskeviin toimiin rahoitus, joka vastaa enintään viittä prosenttia sen jäseniltä perimistä maksuista. Mainittua rahoitusta koskevaa maksua ei saa periä uudelleenkäytettävien pakkausten osalta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuottajayhteisön osoittaman rahoituksen määrästä.

55 §

55 §

Tuottajan rekisteröitymisen varmistaminen

Tuottajan rekisteröitymisen varmistaminen

Akkujen ja paristojen jakelijoiden tässä pykälässä tarkoitetuista velvollisuuksista säädetään akkuasetuksen 42 artiklan 2 kohdassa ja verkkoalustan tarjoajien velvollisuuksista akkuasetuksen 62 artiklan 6 kohdassa. Akkuasetuksen 62 artiklan 6 kohdassa säädettyjen velvollisuuksien valvonnasta säädetään verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa (18/2024).

Akkujen ja paristojen jakelijoiden tässä pykälässä tarkoitetuista velvollisuuksista säädetään akkuasetuksen 42 artiklan 2 kohdassa ja verkkoalustan tarjoajien velvollisuuksista akkuasetuksen 62 artiklan 6 kohdassa. *Pakkausten tuottajan, jakelijan, jakelupalvelun tarjoajan sekä verkkoalustan tarjoajan velvollisuuksista liittyen rekisteröitymiseen ja sen varmistamiseen säädetään EU:n pakkausasetuksen 19 ja 45 artiklassa.* Akkuasetuksen 62 artiklan 6 kohdassa ja *pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdassa* säädettyjen velvollisuuksien valvonnasta säädetään verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa (18/2024).

61 §

61 §

Eräiden tuotteiden tuottajilta ja tuottajayhteisöiltä vaadittava vakuus

Eräiden tuotteiden tuottajilta ja tuottajayhteisöiltä vaadittava vakuus

Pakkausten tuottajan tai tuottajayhteisön on asetettava Lupa- ja valvontaviraston eduksi vakuus, jolla katetaan tuottajan vastuulle kuuluvien tuotteiden vastaanotosta,

Hyväksyttäviä vakuuksia ovat takaus, vakuutus ja pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Edellytyksenä on lisäksi, että Lupa- ja valvontavirasto saa vakuuden pyynnöstä käyttöönsä.

Vakuuden on oltava riittävä jätehuoltotoimien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annetut määräykset. Tuottajan asettaman vakuuden on katettava tuottajan vakuuden asettamista edeltäneenä vuonna markkinoille saataville asettamien tuotteiden jätehuollosta keskimäärin aiheutuva kustannus ja tuottajayhteisön asettaman vakuuden on katettava sen vastuulle kuuluvista jätehuoltotoimista kuuden kuukauden aikana aiheutuvat keskimääräiset kustannukset. Vakuuden määrän on oltava vähintään 10 000 euroa.

Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus saada vakuus käyttöönsä, jos tuottaja tai tuottajayhteisö on todettu maksukyvyttömäksi tai on kehotuksesta huolimatta laiminlyönyt jätehuollon järjestämisen tai muiden tuottajavastuuta koskevien velvollisuuksien noudattamisen.

Ennen vakuuden realisointia valvontaviranomaisen on määrättävä 128 §:ssä säädetyn mukaisesti toiminnanharjoittaja täyttämään velvollisuutensa ja asetettava määräyksen tehosteeksi teettämishka. Vakuus voidaan käyttää teettämistoimien kustannusten kattamiseksi. Lupa- ja valvontavirasto voi jakaa vakuuden perusteella saamansa määrän tuottajille ja tuottajayhteisöille niiden

kuljetuksesta ja muusta jätehuoltotoimista aiheutuvat kustannukset. Velvollisuus asettaa vakuus ei koske juomapakkausten palautusjärjestelmää eikä uudelleenkäyttäjärjestelmää.

Hyväksyttäviä vakuuksia ovat takaus, vakuutus ja pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Edellytyksenä on lisäksi, että Lupa- ja valvontavirasto saa vakuuden pyynnöstä käyttöönsä.

Vakuuden on oltava riittävä jätehuoltotoimien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annetut määräykset. Tuottajan asettaman vakuuden on katettava tuottajan vakuuden asettamista edeltäneenä vuonna markkinoille saataville asettamien tuotteiden jätehuollosta keskimäärin aiheutuva kustannus ja tuottajayhteisön asettaman vakuuden on katettava sen vastuulle kuuluvista jätehuoltotoimista kuuden kuukauden aikana aiheutuvat keskimääräiset kustannukset. Vakuuden määrän on oltava vähintään 10 000 euroa. *Pakkausten tuottajan tai tuottajayhteisön vakuuden on oltava riittävä kattamaan jätehuoltotoimista kolmen kuukauden aikana aiheutuvat keskimääräiset kustannukset.*

Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus saada vakuus käyttöönsä, jos tuottaja tai tuottajayhteisö on todettu maksukyvyttömäksi tai on kehotuksesta huolimatta laiminlyönyt jätehuollon järjestämisen tai muiden tuottajavastuuta koskevien velvollisuuksien noudattamisen.

Ennen vakuuden realisointia valvontaviranomaisen on määrättävä 128 §:ssä säädetyn mukaisesti toiminnanharjoittaja täyttämään velvollisuutensa ja asetettava määräyksen tehosteeksi teettämishka. Vakuus voidaan käyttää teettämistoimien kustannusten kattamiseksi. Lupa- ja valvontavirasto voi jakaa vakuuden perusteella saamansa määrän tuottajille ja tuottajayhteisöille niiden

markkinaosuuksien mukaisessa suhteessa jätehuoltopalveluiden hankkimista varten tai hankkia jätehuoltopalvelut itse.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuuden määrän laskemisesta ja vakuuden käyttöön ottamisesta.

markkinaosuuksien mukaisessa suhteessa jätehuoltopalveluiden hankkimista varten tai hankkia jätehuoltopalvelut itse.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuuden määrän laskemisesta ja vakuuden käyttöön ottamisesta.

63 §

63 §

*Tuottajayhteisön toiminta**Tuottajayhteisön toiminta*

Tuottajayhteisön on oltava voittoa tavoittelematon yhteisö, jonka tarkoituksena on hoitaa siihen liittyneiden tuottajien tuottajavastuuelvoitteet. Tuottajayhteisössä velvoitteet on jaettava tuottajien kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Tuottajan kirjanpitoa ja tiedonantoa koskevat velvoitteet on osoitettava kevennettyinä sellaiselle tuottajalle, joka saattaa markkinoille vähäisiä määriä tuotteita, jos velvoitteet muutoin olisivat tuottajalle kohtuuttomat. Akkujen ja paristojen tuottajayhteisöjen toimintaa koskevista velvollisuuksista säädetään akkuasetuksen 57 artiklan 2–5 kohdassa.

Tuottajayhteisön on oltava voittoa tavoittelematon yhteisö, jonka tarkoituksena on hoitaa siihen liittyneiden tuottajien tuottajavastuuelvoitteet. Tuottajayhteisössä velvoitteet on jaettava tuottajien kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Tuottajan kirjanpitoa ja tiedonantoa koskevat velvoitteet on osoitettava kevennettyinä sellaiselle tuottajalle, joka saattaa markkinoille vähäisiä määriä tuotteita, jos velvoitteet muutoin olisivat tuottajalle kohtuuttomat. Akkujen ja paristojen tuottajayhteisöjen toimintaa koskevista velvollisuuksista säädetään akkuasetuksen 57 artiklan 2–5 kohdassa. *Pakkausten tuottajan kevennetystä raportoinnista säädetään lisäksi pakkausasetuksen 44 artiklan 8 kohdassa.*

Tuottajayhteisön on ylläpidettävä julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa omistajistaan sekä tuottajista, jotka ovat siirtäneet sille tuottajavastuunsa. Luetteloon on merkittävä jäsenen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä tiedot jäsenen markkinoille saattamista tuotteista. Lisäksi tuottajayhteisön tulee julkaista tiedot liittymis- ja vuosimaksuista sekä kierrätysmaksuista kappale- tai tonniperusteisesti. Tiedot on oltava saatavilla yleisessä tietoverkossa.

Tuottajayhteisön on ylläpidettävä julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa omistajistaan sekä tuottajista, jotka ovat siirtäneet sille tuottajavastuunsa. Luetteloon on merkittävä jäsenen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä tiedot jäsenen markkinoille saattamista tuotteista. Lisäksi tuottajayhteisön tulee julkaista tiedot liittymis- ja vuosimaksuista sekä kierrätysmaksuista kappale- tai tonniperusteisesti. Tiedot on oltava saatavilla yleisessä tietoverkossa. *Pakkausten tuottajayhteisön velvollisuudesta julkaista verkkosivuillaan tietoja markkinoille saataville asetetuista pakkauksista ja niiden jätehuollosta säädetään lisäksi pakkausasetuksen 46 artiklan 4 kohdassa.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

63 a §

63 a §

Tuottajien maksuosuudet ja niiden mukauttaminen

Tuottajien maksuosuudet ja niiden mukauttaminen

Maksuosuuksia määrittäessään tuottajayhteisön on mahdollisuuksien mukaan yksittäisten tuotteiden tai toisiaan vastaavien tuote- tai materiaaliryhmien osalta otettava huomioon erityisesti niiden kestävyys, korjattavuus, uudelleenkäytettävyys, kierrätettävyys ja vaarallisten aineiden esiintyminen. Akkujen ja paristojen tuottajien maksuosuuksien mukauttamisesta säädetään akkuasetuksen 56 artiklan 5 kohdassa ja 57 artiklan 2 kohdassa.

Maksuosuuksia määrittäessään tuottajayhteisön on mahdollisuuksien mukaan yksittäisten tuotteiden tai toisiaan vastaavien tuote- tai materiaaliryhmien osalta otettava huomioon erityisesti niiden kestävyys, korjattavuus, uudelleenkäytettävyys, kierrätettävyys ja vaarallisten aineiden esiintyminen. Akkujen ja paristojen tuottajien maksuosuuksien mukauttamisesta säädetään akkuasetuksen 56 artiklan 5 kohdassa ja 57 artiklan 2 kohdassa. *Pakkausten ja pakattujen tuotteiden tuottajien maksuosuuksien mukauttamisesta säädetään lisäksi pakkausasetuksen 6 artiklan 8 kohdassa ja 7 artiklan 7 kohdassa.*

66 a §

66 a §

Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja

Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja

Akkujen ja paristojen tuottajan ja muun toimijan velvollisuudesta nimetä laajennetusta tuottajavastuusta huolehtiva valtuutettu edustaja säädetään akkuasetuksen 56 artiklan 3 kohdassa.

Akkujen ja paristojen tuottajan ja muun toimijan velvollisuudesta nimetä tuottajavastuusta huolehtiva valtuutettu edustaja säädetään akkuasetuksen 56 artiklan 3 kohdassa. *Pakkausten ja pakattujen tuotteiden tuottajan velvollisuudesta nimetä valtuutettu edustaja säädetään pakkausasetuksen 45 artiklan 3 kohdassa.*

68 §

68 §

Juomapakkausten palautusjärjestelmän perustaminen ja järjestelmään liittyminen

Juomapakkausten palautusjärjestelmän perustaminen ja järjestelmään liittyminen

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on osoitettava jätteen synnyn

vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen tietty vähimmäisosuusrahamäärä, joka vastaa enintään viittä prosenttia sen jäseniltä perimistä maksuista. Maksua ei saa periä uudelleenkäytettävien pakkausten osalta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä juomapakkauksen palautusjärjestelmän ylläpitäjän osoittaman rahoituksen määrästä.

101 §

101 §

Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi

Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi

Hakemuksessa on yksilöitävä hakija ja selostettava tämän harjoittama toiminta. Hakemuksessa on oltava sen käsittelemiseksi ja toiminnan asianmukaisuuden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta ja siitä tiedottamisesta, uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta. Kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sekä akkujen ja paristojen tuottajan on lisäksi esitettävä selvitys 61 §:ssä säädetystä vakuudesta. Tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hakemuksessa on esitettävä tarvittavat tiedot sopimuksista, säännöistä ja muista asiakirjoista sen arvioimiseksi, täyttääkö toiminta tässä laissa säädetty vaatimukset. Edellä 66 b §:ssä tarkoitetun valtuutetun edustajan on hakemuksessaan annettava lisäksi tiedot valtuutuksen antajasta ja tuottajista, jotka muutoin vastaisivat tuottajavastuovelvoitteista valtuutusta koskevien tuotteiden osalta. Akkujen ja paristojen tuottajan velvollisuudesta rekisteröityä tuottajarekisteriin säädetään akkuasetuksen 55 artiklan 2 kohdassa ja rekisteröintihakemuksen sisällöstä 3 kohdassa.

Hakemuksessa on yksilöitävä hakija ja selostettava tämän harjoittama toiminta. Hakemuksessa on oltava sen käsittelemiseksi ja toiminnan asianmukaisuuden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta ja siitä tiedottamisesta, uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta. Kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden, pakkausten sekä akkujen ja paristojen tuottajan on lisäksi esitettävä selvitys 61 §:ssä säädetystä vakuudesta. Tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hakemuksessa on esitettävä tarvittavat tiedot sopimuksista, säännöistä ja muista asiakirjoista sen arvioimiseksi, täyttääkö toiminta tässä laissa säädetty vaatimukset. Edellä 66 b §:ssä tarkoitetun valtuutetun edustajan on hakemuksessaan annettava lisäksi tiedot valtuutuksen antajasta ja tuottajista, jotka muutoin vastaisivat tuottajavastuovelvoitteista valtuutusta koskevien tuotteiden osalta. Akkujen ja paristojen tuottajan velvollisuudesta rekisteröityä tuottajarekisteriin säädetään akkuasetuksen 55 artiklan 2 kohdassa ja rekisteröintihakemuksen sisällöstä 3 kohdassa.

102 §

102 §

Tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykset

Tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykset

Kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sekä akkujen ja paristojen tuottajan hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi 61 §:ssä säädetyn vakuuden asettaminen. Akkujen ja paristojen tuottajan hyväksymisen edellytyksistä säädetään lisäksi akkuasetuksen 58 artiklan 2 kohdassa.

Kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden, pakkausten sekä akkujen ja paristojen tuottajan hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi 61 §:ssä säädetyn vakuuden asettaminen. Akkujen ja paristojen tuottajan hyväksymisen edellytyksistä säädetään lisäksi akkuasetuksen 58 artiklan 2 kohdassa.

122 §

122 §

Tiedonsaantioikeus

Tiedonsaantioikeus

Lupa- ja valvontavirastolla tai sen määräämällä virkamiehellä on lisäksi oikeus pyynnöstä saada tuottajayhteisöltä, tuottajalta, jakelijalta ja muulta 48 §:ssä tarkoitetun käytöstä poistetun tuotteen jätehuoltoa harjoittavalta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä akkuasetuksen noudattamisen valvontaa *sekä tämän lain* täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot markkinoille saatettujen ja käytöstä poistettujen tuotteiden määrästä, keräyksestä tai viennistä taikka uudelleenkäytöstä, valmistelusta uudelleenkäyttöön, kierrätyksestä, hyödyntämisestä tai muusta jätehuollosta sekä muista näihin rinnastettavista seikoista.

Lupa- ja valvontavirastolla tai sen määräämällä virkamiehellä on oikeus pyynnöstä saada tuottajayhteisöltä, tuottajalta, jakelijalta ja muulta 48 §:ssä tarkoitetun käytöstä poistetun tuotteen jätehuoltoa harjoittavalta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä akkuasetuksen ja pakkausasetuksen noudattamisen valvontaa ja täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot markkinoille saatettujen ja käytöstä poistettujen tuotteiden määrästä, keräyksestä tai viennistä taikka uudelleenkäytöstä, valmistelusta uudelleenkäyttöön, kierrätyksestä, hyödyntämisestä tai muusta jätehuollosta sekä muista näihin rinnastettavista seikoista. *Kunnan viranomaisella on oikeus pyynnöstä saada toiminnanharjoittajalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä pakkausasetuksen 28 ja 32 artiklan mukaisen uudelleentäyttövelvollisuuden sekä 33 artiklan mukaisen uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamisen valvomiseksi.*

126 §

126 §

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Valvontaviranomainen voi:

1) kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettua asetusta tai määräystä taikka jätteensiirtoasetusta taikka elohopea-asetusta taikka akkuasetusta tai niiden nojalla annettuja säännöksiä, jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista menettelyä tai määrätä asianomaisen täyttämään muulla tavoin velvollisuutensa;

Valvontaviranomainen voi:

1) kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettua asetusta tai määräystä taikka jätteensiirtoasetusta, elohopea-asetusta, *pakkausasetusta* taikka akkuasetusta tai niiden nojalla annettuja säännöksiä, jatkamasta tai toistamasta säännösten tai määräysten vastaista menettelyä tai määrätä asianomaisen täyttämään muulla tavoin velvollisuutensa;

128 §

128 §

Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Jos 6 luvussa tarkoitettu tuottaja tai tuottajayhteisö taikka 68 §:ssä tarkoitettu juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä ei ole järjestänyt 46 §:n 1 momentissa säädettyyn tuottajavastuuseen perustuvaa uudelleenkäyttöä, kierrätystä, muuta hyödyntämistä tai muuta jätehuoltoa tai jos se ei ole noudattanut 48 e §:ssä tarkoitetun päätöksen mukaista korvausten maksuvelvollisuutta tai 48 f §:ssä säädettyä velvollisuutta tehdä koostumus selvitys tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisesti, Lupa- ja valvontavirasto voi sen lisäksi, mitä 126 §:ssä säädetään:

1) velvoittaa tuottajan, tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän saattamaan toimintansa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten tai akkuasetuksen mukaiseksi sekä osoittamaan muutokset tehdyiksi;

Jos 6 luvussa tarkoitettu tuottaja tai tuottajayhteisö taikka 68 §:ssä tarkoitettu juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä ei ole järjestänyt 46 §:n 1 momentissa säädettyyn tuottajavastuuseen perustuvaa uudelleenkäyttöä, kierrätystä, muuta hyödyntämistä tai muuta jätehuoltoa tai jos se ei ole noudattanut 48 e §:ssä tarkoitetun päätöksen mukaista korvausten maksuvelvollisuutta tai 48 f §:ssä säädettyä velvollisuutta tehdä koostumus selvitys tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisesti *taikka akkuasetuksen tai pakkausasetuksen mukaisesti*, Lupa- ja valvontavirasto voi sen lisäksi, mitä 126 §:ssä säädetään:

1) velvoittaa tuottajan, tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän saattamaan toimintansa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten *taikka pakkausasetuksen* tai akkuasetuksen mukaiseksi sekä osoittamaan muutokset tehdyiksi;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

144 §

144 §

Maksut

Maksut

Sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta, valtion viranomaisen voi periä maksun:

Sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta, valtion viranomaisen voi periä maksun:

3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 126–128 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 126–128 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi;

4) pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdassa ja 2 kohdan a-c alakohdassa säädetyn muovipakkauksen kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista.

Kunnan viranomaisen voi periä maksun:

Kunnan viranomaisen voi periä maksun:

3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi;

4) pakkausasetuksen 32 artiklassa säädetyn noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuuden ja 33 artiklassa säädetyn noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista;

5) pakkausasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a-c alakohdassa ja 2 kohdan a-c alakohdassa säädetyn muovipakkauksen kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

2.

Laki

verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 1 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain (18/2024) 1 §:n 3 momentti ja 17 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 191/2026, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Digitaalisten palvelujen koordinaattori ja muut toimivaltaiset viranomaiset

Digitaalisten palvelujen koordinaattori ja muut toimivaltaiset viranomaiset

Liikenne- ja viestintävirasto valvoo myös digipalveluasetuksen III luvun 4 jakson soveltamisalaan kuuluvan verkkoalustan tarjoajalle akuista ja paristoista ja jätteakuista ja -paristoista, direktiivin 2008/98/EY ja asetuksen (EU) 2019/1020 muuttamisesta sekä direktiivin 2006/66/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1542, jäljempänä *akkuasetus*, 62 artiklan 6 kohdassa säädettyjä digipalveluasetusta täsmentäviä elinkeinonharjoittajien jäljitettävyyttä koskevia velvollisuuksia digipalveluasetuksessa ja tässä laissa säädetyn toimivaltuuksin.

Liikenne- ja viestintävirasto valvoo myös digipalveluasetuksen III luvun 4 jakson soveltamisalaan kuuluvan verkkoalustan tarjoajalle akuista ja paristoista ja jätteakuista ja -paristoista, direktiivin 2008/98/EY ja asetuksen (EU) 2019/1020 muuttamisesta sekä direktiivin 2006/66/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1542, jäljempänä *akkuasetus*, 62 artiklan 6 kohdassa sekä *pakkauksista ja pakkausjätteestä, asetuksen (EU) 2019/1020 ja direktiivin (EU) 2019/904 muuttamisesta sekä direktiivin 94/62/EY kumoamisesta* annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2025/40, jäljempänä *pakkausasetus*, 45 artiklan 4 ja 6 kohdassa säädettyjä digipalveluasetusta täsmentäviä elinkeinonharjoittajien jäljitettävyyttä koskevia velvollisuuksia digipalveluasetuksessa ja tässä laissa säädetyn toimivaltuuksin.

17 §

Eräiden verkkoalustojen tarjoajien seuraamusmaksut

17 §

Eräiden verkkoalustojen tarjoajien seuraamusmaksut

Voimassa oleva laki

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun verkkoalustan tarjoajalle, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia akkuasetuksessa tarkoitettujen tuottajien kanssa ja joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö velvollisuuden hankkia digipalveluasetuksen 30 artiklan 1 kohdan noudattamiseksi akkuasetuksen 62 artiklan 6 kohdassa säädetty tiedot tuottajilta ennen kuin nämä voivat käyttää sen verkkoalustan palvelua.

Ehdotus

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun verkkoalustan tarjoajalle, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia akkuasetuksessa ja pakkausasetuksessa tarkoitettujen tuottajien kanssa ja joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö velvollisuuden hankkia digipalveluasetuksen 30 artiklan 1 kohdan noudattamiseksi akkuasetuksen 62 artiklan 6 kohdassa ja pakkausasetuksen 45 artiklan 4 kohdassa säädetty tiedot tuottajilta ennen kuin nämä voivat käyttää sen verkkoalustan palvelua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
